

Ja ayuuk mëdya'aky

Lengua mixe

Güichicovi, Oaxaca

Tercer grado

NOMBRE DEL ALUMNO (A)	
ESCUELA	GRUPO
POBLACIÓN	
ENTIDAD FEDERATIVA	

Este libro de texto ha sido elaborado por el Gobierno de la República y se entrega en forma gratuita a los niños de las escuelas primarias del país.

Los juicios y opiniones de los maestros, de los padres y de los alumnos son muy importantes para mejorar la calidad de este libro. Sus comentarios pueden ser enviados a la siguiente dirección:

COMISIÓN NACIONAL DE LIBROS DE TEXTOS GRATUITOS

Rafael Checa núm. 2 col. Huerta del Carmen
C.P. 01000, México, D.F.

Las obras de arte que ilustran las cubiertas de los libros de texto gratuitos son representativas de las grandes etapas del arte mexicano. Constituyen un valioso respaldo educativo y son motivo de orgullo nacional.

SEP

Libro de texto en lengua mixe de Güichicovi, Oaxaca.

Elaborado en la Dirección General de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica de la Secretaría de Educación Pública

Autor

Erasto González Antonio

Diseño, Formación e Ilustración

Enrique Mayorga Rodríguez, César Armando Loeza Olivera, Javier Garnica Vigil, Eduardo Zavala Morales y Guillermo Reyes Talavera.

Diseño de Portada

Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos,
con la colaboración de Luis Almeida

Ilustración de Portada

“La carrera de bola”, 2.83 x 7.23 m.

Pintado por niños tarahumaras de la comunidad
Muracharachi, Guachochi, Chihuahua

Teresa Romero Palma, Manuela Portillo Aguirre, Maribel Espino Romero,
Manuel Olivas Cruz, María Silvana Palma Bustillos, Esideria Espino Bustillos,
María Garesa González, Angelita González Cruz, Servando Olivas Cruz,
Alberta Romero Bustillos, Felipe Espino Bustillos, Camilo Hernández Ramírez,
Bernardino Olivas Espino, Luis Olivas Cruz, Héctor Villalobos Cruz,
Marinalia Caro Morales, Alberta Espino Romero, Víctorino Bustillos Cruz,
María Hernández Ramírez, Juan Portillo Aguirre, Juana Olivas Espino,
Herlinda Olivas Cruz, Martiniano González Cruz, Hilario Ramírez Cruz
y Moreno Olivas Espino.

D.R. © **Colorín colorado. El arte de los niños indios. México, 1993**

Reproducción autorizada por el Fideicomiso para la
Salud de los Niños Indígenas de México, A.C.

D.R. © Secretaría de Educación Pública, 1995

Argentina No. 28
Col. Centro, C.P. 06029
México, D.F.

ISBN 978-970-18-3813-6

Primera edición 1995

Décima segunda reimpresión 2013

Impreso en México

La Patria (1962),
Jorge González Camarena.

Esta obra ilustró la portada de los primeros libros de texto. Hoy la reproducimos aquí para que tengas presente que lo que entonces era una aspiración: que los libros de texto estuvieran entre los legados que la Patria deje a sus hijas y a sus hijos, es hoy una meta cumplida.

A seis décadas del inicio de la gran campaña alfabetizadora y de la puesta en marcha del proyecto de los libros de texto gratuitos, ideados e impulsados por Jaime Torres Bodet, el Estado mexicano, a través de la Secretaría de Educación Pública, se enorgullece de haber consolidado el principio de la gratuidad de la educación básica, consagrada en el Artículo Tercero de nuestra Constitución, y distribuir a todos los niños en edad escolar los libros de texto y materiales complementarios que cada asignatura y grado de educación básica requieren.

Los libros de texto gratuito son uno de los pilares fundamentales sobre los cuales descansa el sistema educativo de nuestro país, ya que mediante estos instrumentos de difusión del conocimiento se han forjado en la infancia los valores y la identidad nacional. Su importancia radica en que a través de ellos el Estado ha logrado, en el pasado, acercar el conocimiento a millones de mexicanos que vivían marginados de los servicios educativos y, en el presente, hacer del libro un entrañable referente gráfico, literario, de conocimiento formal, cultura nacional y universal para todos los alumnos. Así, cada día se intensifica el trabajo para garantizar que los niños de las comunidades indígenas de nuestro país, de las ciudades, los niños que tienen baja visión o ceguera, o quienes tienen condiciones especiales, dispongan de un libro de texto acorde con sus necesidades. Como materiales educativos y auxiliares de la labor docente, los libros que publica la Secretaría de Educación Pública para el sistema de Educación Básica representan un instrumento valioso que apoya a los maestros de todo el país, del campo a la ciudad y de las montañas a los litorales, en el ejercicio diario de la enseñanza.

De esta forma, el libro ha sido, y sigue siendo, un recurso tan noble como efectivo para que México garantice el Derecho a la Educación de sus niños y jóvenes.

Ja ayuuk mëdya'aky

*Lengua mixe
Güichicovi, Oaxaca*

Tercer grado

PRESENTACIÓN

Este libro de texto está dirigido a las niñas y niños indígenas que cursan la educación primaria con el propósito de favorecer el aprendizaje de la lectura y escritura de la lengua indígena que se habla en su comunidad.

Podrá ser utilizado en forma creativa por los maestros y los niños, este ciclo escolar o los subsecuentes, para dar respuesta a los problemas particulares que se presenten en el desarrollo de la expresión escrita y la comprensión lectora.

En el libro se encuentran diferentes escritos, algunos hablan de cosas que hay en la comunidad, otros relatan las costumbres, fiestas y leyendas.

Su elaboración estuvo a cargo de profesores indígenas con experiencia en la enseñanza de la lengua que el libro aborda, así como con conocimiento de la cultura de las comunidades que hablan dicha lengua. Los autores consideraron el enfoque comunicativo propuesto para la enseñanza de las lenguas en el Plan y Programas de Estudio para la Educación Primaria 1993.

El libro podrá ser enriquecido a partir de las observaciones y consideraciones que profesores, padres de familia, comunidades y organizaciones civiles indígenas, realicen acerca del lenguaje utilizado, los contenidos, las ilustraciones, el formato y la presentación.

IXY AJTĚM MEDOY AJTĚM

Adaa noky adaa kapxy piganna'ak jie'e adaa ja ajxy ayuuk medyaapĕ medyii du'un abĕjp expĕget yaj mĕdya'agep jiaay kiedsĕp wa'ats oy neby iayuukĕn ma je'e du'un miinyĕn kiaayĕn.

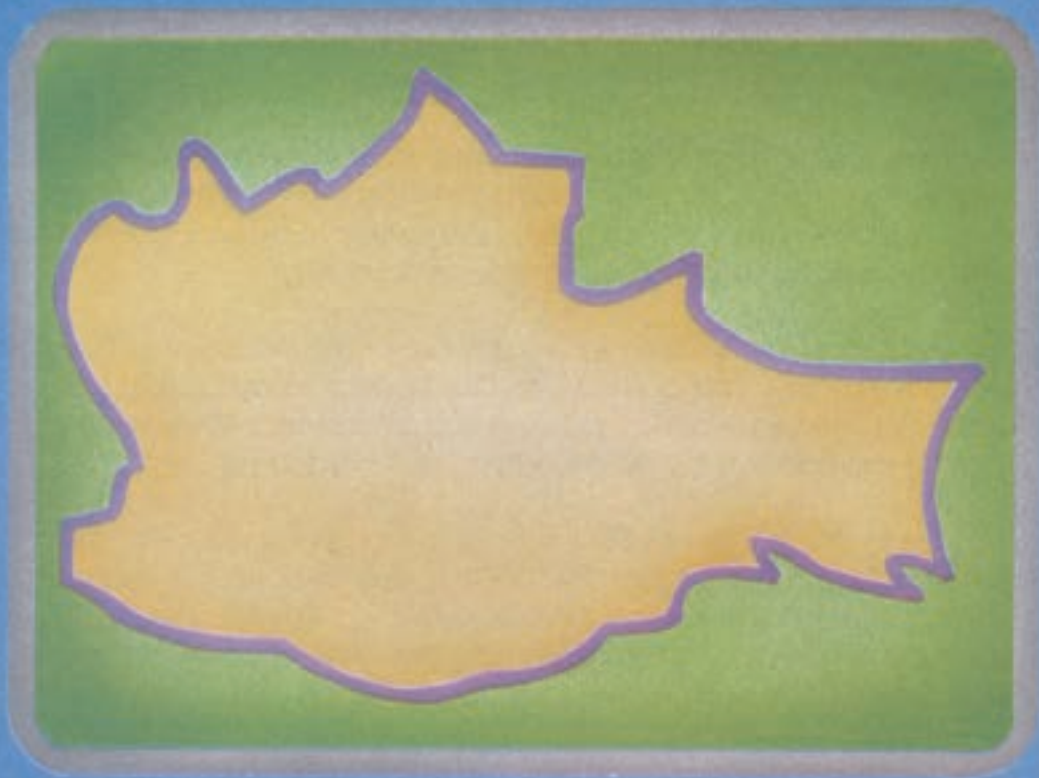
Yaj tuun mugĕp yaj xaj mugĕp ja yaakex pejpĕ mĕed ja expĕjpĕ mĕduunty ja jawiinbĕ mejts jumĕjt kapxta'aky mĕduunty jiak kapxta'aga'any neby yaj oyĕ'ĕp yaj mabaadĕ'ĕwĕp ja tsipĕ mĕed ja expĕjpĕ mĕduunty jiak kapxta'aga'any neby yaj oyĕ'ĕp yaj mabaadĕ'ĕwĕp ja tsipĕ ja xexpĕnej win kudadĕwa'anyĕn ma jiaa yaanyĕn kiapxa'anyĕn myĕdyaaganyĕn winjĕ wĕ'ĕwĕp.

Ma adaa hoky jiaayĕn madyuún ja jaay ja keetsy piaada'ny nĕje'e kumĕdya{aky ti jim yaj paatp ma kyajptĕn nĕjĕĕ kumĕdya'agaany neby ajxy tyuny xyajĕn jiaty nyĕjuĕ'ĕyĕn, ja xĕĕ ja tsuu neby ja maj tjĕn ajxy myĕdya'a kyĕn neby ja jeky ja aambyĕn tĕ jiadyyijĕn tĕ tyunyyijĕn.

Ja adaa noky tĕ jidajy tĕ kietsyep mogunaax yaj kapxtaap jee du'ubĕ jajp nĕjuĕĕby du'un ma yaj kapxta'akiibĕn neby je'e yaj nĕixĕ'ĕwĕp ja ayuuk mĕdya'aky neby noky kiapxy iane'emyĕn ja du'un du'unbĕ ma ajxy jiaty nyĕjuĕ'ĕyĕn ti je'e du'un xiipy myĕdyaakyp.

Ja ajxy tĕ jiaay te kiĕĕ tsyĕbĕ nĕm ajxy myĕna'any wen ja expĕjpĕ dĕjk wen kiapx muky myĕdya muky yaj tuunk paady ja iayuuk nebu ja ianĕĕ iadu'ujĕn neby iane'emyĕn ma kapxta'akiibĕn, neby je'e jawiin ajt iabekĕt ma adaa kudujt pyĕdsĕĕmyĕn ja jumĕjt jootyĕn 1993,

Adaa noky adaa kapxy neby ajxy wingu ix wingu baa dĕ'ĕ wa'anyĕn ayĕwaamp du'un adyĕguampy mĕed ko ajxy kiu'ubĕkĕt ja yaag expĕjpĕ ja kunĕĕx ja kumajk, ja kajpt jĕyaáay ja tu'ug muky tu'ug kapxy ijpĕ kudyyu nĕp neby adaa ayuuk noky kiapxy myĕdyaakyyen neby iadyuunyĕn neby tyam xyaj medoy atyĕn.

ÍNDICE

LECCIÓN

PÁGINA

1	Ja wingudsägë'ënty ma ja maj jë ya'ay ajxyën.	12
2	Ja Kuudunk jim ta jëëyëbë ma Tëgaambë tsaj të kën.	20
3	Ja tsënaabyë jia'ay jiuuby tyoopë	28
4	Ja nebyu'ubë dëë.	36
5	Nepy Tëgaambë kajpt iawijy.	44
6	Ja paboreal mëed Tuk Yaaw.	52
7	Ko ajxy nyegapxii ma ja ku'uk tuunkën.	60
8	Nebyë ja kajpt xëë duun miëya'a tyëgë'ëy.	68
9	Ja yuug animal.	76
10	Ja tuunk kam du'u jootypë.	84
11	Ja animal maaxp.	92
12	Ja du'un anëgoobë na'a kidye'ebyë.	100
13	Ja negudujtëm ajxy.	108

14	Ja xëë ja tsuu.	116
15	Ja ayuuk jëya´a wit tyuxy.	124
16	Neby ajxy kudyuny kiunaxy.	132
17	Ti jaty yaj tuumby ma ja tyejken ma ja tyejkën ma ja kiajtën.	140
18	Neby je´e nkuendë ajtëm, nyaj mayë yëm nga´a yaj kudëgooyëm ja yuuk ja aamy ja negopk ja mo´ots kopk.	148
19	Ja ajxy du´un nyaj tuunëm ko ajxy neyaj medoy ajtëm ja kapxy ja medya´aky ma ja wiink kajtem jëya´ayën, mëed tiajxy du´un nyaj nëkxëm.	156
20	Nepy ajxy yaj tuny ja tuu bejt ajxy myëëtpë.	164
21	Neby ayuuk jë ya´ay wiin jlejp nyi´ix kyopk.	172
22	Ayuuk jëya´ay pa´am ijxpë.	180
23	Kunaax tsooy.	188

Ja wingudsëgë'ënty ma ja majëya'ay ajxën.

Nebyë je'e të miny të pyeetyën ma ja magunaax ajxy minë'ëyën, ja teedyë ajpë ajxy je'e du'un iunk yaag abëjp ja wingutsëgë'ënty jadu'un je'e du'un nyebanëkxyii ma jak miimbë yonë'ëpe yegë'ëpën, nebyë oy na'a mëdyii magunaaxën, ma ja wingudsëgë'ënty minë'ëyën oy mënaa ja pigënaák ajxy ja tyeedy ja tyaj nyëgë wingudsëgë'ëy, ko ja maxuunk kiapxë'eky maam paapë ja tyaaaj ja tyeedy duun nyëma'ay, ko ja wiink jia'ay pigëna'ak tyeedy tyaaaj xyëëgu'u yaaxë jot ma'ap ja pigëna'ak ajxy du'un nimënaa ja tyeedy xyëë ajxy kia'a nëgapxë, ja pigëna'ak mutspë ajtsy ja kobuunk ajxy duún nyëma'ay, nimënaa ajxy kia'a xëëgu'u ya'axy, ja kobuunk je'e ja iutsy ajxy jak.

Kapx wjip ko tyeedy ajxy du'un tyebe'ky. Kojax teedy ajpë du'un pyëkii o jujy mëguug, ja unk ajpë myëëd kudujt ko ja pa'am jëya'ay kuendë adëp nëgoo je'e myëbaadëënyë o ko je'e kia'a pa'am naxy, wen je'e yaj nax tégëëny ko je'e io'ogët, nebyë ajxy myenaiany koog je'e mba'am ixët ja majpë ja petypë jadu'unëk ja nyëëxy ja myajk ijxtëgajtsëp pa kaj jadu'un ja iunk ajxy anajt idaambë, ja du'un du'umbë ja myadëjk ajxy kiuxypë ajxy je'ebë ja pa'am jëya'ay tyam ajxy yeky na'any kay u'ugy, mëëd ajxy ujts tsooy nyëgapxy ti du'un tsooy adëp o pën du'un nyë nëkxëp ja magunaax tsooyëëbyë.

Win qutsëgëëbyë ja jiuju ja myugu'ug mobëkëp ja mdeedy mëdya'aky ajxy.

Neby të mgaxyët të winjëwë'ëyën, në atsow heby du'un xii myëyaj tëyën.

1.Pën ja oy ja weenbë ajxy xyaj win gapxëëby.

2.Ti mëj jëya'ay ajxy ko nye yaj poxyii.

3.Pën ja iutsy duun ijxp, ko tyaj ka'a ti tiuny.

4.Ko ja jujy ja mëgu'un pya'ambety pën duun ijxp.

Kapx yë'ë mëdya'aky xii kujaabë de byë aj neyaj pooxëm.

Mikeepe.
Ji mnëkxyë.
Ji mgoodyë.
Ji mgëda'akyë.
Ma m'ooy.

Kumedyë'ag neby miitsy ja wingudsëgë, ënty mëëde ma ja maj jeyaray ajxy minë'ëyën a pën du'un xyasa abëjk.

Je'e du'un nyenëëpy ko je'e ti mkumëdya'akët kapxy aam o kujaay aam, nej ko animalën, oy nya'a tijën, oy nya'a jeya'ayën, neby je'e jiadyii tyuniijen, ko je'e mkumëdya'a këp, nejpë ku m'aja nyaxyën ja du'un du'un miabaady, pën je'e du'un amedow ijp win jë wëëby je'e du'un ti je'e ku mëdyaac këp.

Kumë dya'a aaw aam neby xii m'ixyën ma yë'ë pigena'ak ia ëdyuunaxyën.

Neby duun ajxy të kume dya'akyën japingëgëna'ak, kujaa du'un ma yë'ë xii wyitsyën.

Je'e du'un nyënëmpy ko du'un mkumëdyaakët ti du'un jatëp tuunëp o neby jiajty iabejty.

Yaj mëdya'ak ma yë'ë pigëna'ak ajxy xii nyemet medyaa kijën

Met netsyojkëp miitsy ja kapxta'a kiibë, oy je'duun ko ajxy ngapx taa këm, pakyë ja tuunk du'un baadëd.

Ti ko tëxy win ëëny kootsy je'e myëdëgatsa'any. Kajnetisy ja xëdë'ëny nbaady, ëyoobëtsy medëgatseamby du'un.

Madyu'u duun ko du'un mëdya'akët, ji du'un oy yaj medoobë, oxyondaanë, onyëxiinë, ji du'umbë mëdyii du'un xyakjot ma'adëp, medsëgëwëp o mdaj mayëp, mina'a yo' mëdowp je'e duun nebyë je'e kiapxy.

Kapx tu'un jaty yë'ë medya'aky ma yë'ë këxy ti iaëdyuu naxyën

tëjk

xutyp

waaxk

tsim

Neby yë'ë të mgaxyën, jaay ji ma yë'ë witsyen neby du'un mgumëdya'akët, neby xii jiajë'ëkyën.

__Peed tyëjk yë'ë _____

Ja myëdya'aky du'un nëgapxpë ko je'e xyëë mo'oy ja jëya'ay' ja animal, ja ujts, oy nya'a tijën, neby je'e o ja du'un nëgoo na'a nekex teexpë.

Kapx yë'ë yony mëdya'aky, jadu'unts juwijts widit ja animal xëë o nya'a mëdyii xëjën.

Yaj xon ja tējik

Wëkijp ja kuaay jëkëm

Pa'a ja waxk

Pëyë'ëp ja jiny uk jim

Yaj xon ja pejxy.

Ma witsyën jadyëgats wiink mëdya'aky yonybyë.

Ja du'un mëdya'aky turug o may manëkxpë ko je'e nëgapxëm pedyii neby je'e ndajëm mayëm

Ja kuduunk jim tajëëyëbë ma tëgaambë tsaj tëgotyën.

Ja 1924 jumëjt anajty du'un najxp, majk mokx xëë ajp ja enerë po'o anajty du'un, ja teky Mariano Rasgado Espinosa anajty du'un, kuduunk ajp, mënit xëëg ja "REVELDE" ajxy kiajpt tëgëëy jim Tëgaam, Kaaxyëm ajxy du'un minëëy, ja kuduunkëk ja jjeën dyëjk ajxy du'un yaj tëëwë, minitëk ajxy yaj mējwoowë koog ja agujk tëjk iuk yak awa'atsëp, kabëk anajty du'un nyëjuë'ey pë "REVELDE" ajxy anajty du'un, mënitëk ja tsuugay ajxy ajxy du'un yujwaany, ja kuduunk tyo'oxyëjk mëed iunk ajxy du'un adyuun, kabëk ajxy du'un nyëjuë'ëk pënëk ajxy du'un yaj tsuugayaamb, koog kiabëdëëy mënitëk ajxy je'e myayajtëëy nebyëk ajxy je'e yaj kujuyanyii, mënitëk ja kudumk iadsooy ko je'e kia'a nejpy, a mënitëk je'e tu'jë ya'ay myanaany, ëjts orë xëdë'ëny aam ëjts gujuy, ka'a yë'ë mëjk te'ek noky xëdë'ëny "Billetes Carrancista", jitsëk ja kuduunk oy nyëjuë'ëy ko "Che Gómez" jia'ay anajty du'un, a yaj tëbëjkëk ja kuduunk du'unk ma ja taller tu'jen jimëk ma ketsootyën jimëk je'e tyeky tujëëyë, kuug je'e kunyëgapxy maag ja kopk ajpë jëya'ay ajxy du'un pyaadëp, kabëk je'e du'un nyëgapxy, paadyëk ajxy je'e yaag o'ky, mëed ja ku'ug ajxy iadsëgëë y koog ajxy wiambij tëgatsa'any jia'ay yaag o'pë, paadyëk ja jëya'ay yo'odyëgoy, kabëk jëja'ay pën ja kuduunk du'un na'a tajë'ëwëp ma ja panteongën, paadyëk ja jiuuy myëgu'uk ja io'pë nya'a tajëëy ma ja Tëgaambë tsajtëgootyën.

Nebyë tégaxyp tē winjēwē'ēynē, nē adsow neby du'un xii myěj tēyēn.

- Naag xēajp, ti po'o, ti jumējt anajty du'un najxp ko ja jeky kuduun yaag o'kēn.

- Maa ajxy du'un tyajēēy.

- Pēn ja rebelde ajxy anajty extaaby.

- Ti ja jeky kuduunk anajty xyēē aty.

- Ti gēxp ja jēya'ay ajxy ko nyeyu'utsē.

Ma ja tē mgapxyēn, exta'aw ja tsip mēdya'aky oy mga'a winjē wēēby, jadunts kujaay ma adaa witsyēn.

Kumëdya'ak aaw aam neby ja Tegaambë Kajpt tyam a pën du'un tyam kuduunk ajp.

A adyuunax neby miitsy mgajtën, ti du'un oy jim m'ixyp, jadu'un ajxy yaj nemyet medya'agëë.

Je'e du'un nyeneempy ko je'e mgumdya'a kët ma je'e yaj paadyën, medujty je'e myëjë nyaxëëyën, ti jaty jim yaj paatp neby je'e du'un.

**Ma adaa (.) du'un tyuny mēēd adaabē (,), negapx
du'un kujaay aam.**

**Ja'abyē dsēm ma du'un tē mgapxyēn
Ja Tēgaambē kajpt ma du'un baadyēn ja (.) mēēd ja
(,).**

Kapx jë'ë mëdyaky xii jaabë, yaj maixë'ëw met yë'ë a adyuun naxypë.

kunë'ëx

kuneex

tsa'ay

tsaay

Jak exta'aw wiink mëdya'ak, neby du'un të mgapxyën.

Ja medya'aky du'un manëxpë adaa (') ko du'un yaj mëdoy nebyë agoxtukpyën

Kapx yë'ë may mëdya'aky, ja mëdya'aky du'un yaj tääbë juwijts widët du'un

- Ma ja pigëna'k nyaky pyedaaky.

-Ti ja jëën ko pyitsy.

-Ma ja naan nyëkxëëy.

-Ti ja tsee y ko të io'ky.

-Mnëkxaam miitsy kapx taapë

Yaj pëdëë adaa yony mëdya'aky xii kujaabë, jaay ja medya'aky duun yaj tääbë

_____ mjomëjt iabety.

_____ Ko tsyëgë'ëy yë'ë m'utsy,

_____ ja xëë pyëdsëmy.

_____ ja uk nyëkxë'ëy.

Ja du'un tu'ug o may myëdya'aky nëgapxpë pedyii ja taj maaby, neby anajty mgapxa'any, ji du'un ja yaj tääbë.

Ko du'un met mëdya'ak oy nya'a pënë madyu'u du'un ji, nëby du'un wen jëwë'ëwët, pa mja mietsyp kujaay du'un ma yë'ë du'un xi witsyën.

Pa të du'un abëky'a nëgapxpë pedyii, ti da'a je'e ko tyëgatsy, nëgapx du'un mëed kujaay ma yë'ë xi witsyën.

Ja tsënaabyë jëya'ay jiuuby tyoopë.

Jekiajyt ko karreterë ijty kia'a ity tsëëm këëby jia'ay ajxy ijty, jëx kë'em aamy ajxy ijty du'un tsyëmy ja tyooky o ja të jiuuy të pyëj tsoyëbë, jëkem ajxy ijty du'un yak jëdsëëmy, ja xëjk, ja mook, kajue, ja pa'ag kejy je'e ijty du'un tyooky ajpë mëed ja animal nebyë tseeeyën, adsëmsën ko ja tyooky du'un kyëxy tooky mënits je'e jiuuny ja tsëts, ja popa'ag, ja kaan, ja wit ja tukxy, ja pujxt, ja jatsyë, jadu'uyë je'e wia'ambijkumbë tsëmë'ë ko ja tyooky du'un kyëxy tooky mënits je'e jiuuny ja tsëts, ja popa'ag, ja kaan, ja wit ja tukxy, ja pujxt, ja jatsyë, jadu'uyë je'e wia'ambijkumbë tsë më'ë, ko je'e kiaa këxy toogy, menits je'e jay wingubëjné oy nya'a tiijë, jadu'un jim ka'a ijpë ma ja kyajptën,

Ma ja myagajptën jëya'ayën neyaj ma anuuxëp ajxy ijty je'e ja mook, ja je xëjk, pën du'un ka'a mëed ja tawa naax o pën du'un ka'a mëed ja pood naax.

Ko ja xëdë'ëny iammayë yaj wingubëjpy ja kajue wiay, ja tëëm ja tsa'am, ja jëëxy ja pëky ja mook aam, pjxt aam o mook ëkxy aam, mejtsp ja toop ijty du'un ja wu'un wiingajpt tso'ombë, yaj mejtsyp ijty duun to'oky, tsaay, akx, kë'ëxpaky.

A tiamts të du'un tyëgajtsnë, ma ja karreterë nyaayën tégëëby ja kamion du'un juuby pëjtsoobë, kap pën tyam jiaty widijnë jo'oy aam ko du'un jiuuy byëjtsowo'any o ko du'un tyooga'any,

Kumëdyaák aaw aam nebyë aam ajxy du'un yaj win gubëky kexy ti, ko ja xëdëëny kia'a ity, mëdyaak muk ajxy mëëdë, jam jamyëëd ajxy.

Jaay ma yë'ë xi witsyen, medyëdyii du'un omyëdyaanë të mëdoy nepy jiaty mjamiëëd ajxy të myëdya'akën.

Aadyuu nax ji, ti jaty ajxy ijty kiojpy myaaxyp jekiaajt, yaj tēw yaj tē'ēx ma aptējkēn:

Neby du'un tē mgapxēn, kujaay du'un mēdyii du'un tuitu'u nebya atep.

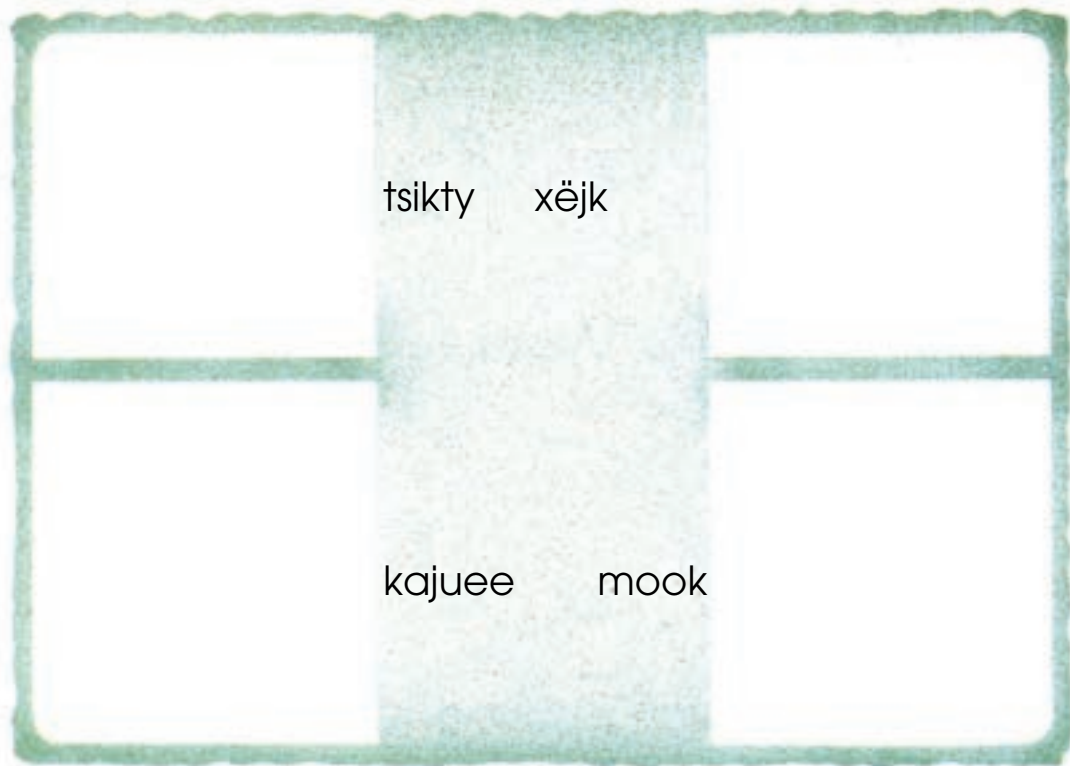
animal

pajk

Je'e du'un nyeneepy ko ti myaj tu'ug mugep pa nebyaatēp je'e neby nyi'x kyopkēn o pa nebyaatēp du'un neby je'e kiapxy tēgē'ēyēn.

A adyuunax ma yë'ë kuadrë joutyën neby yë'ë mëdya'aky jiaa yën.

Kapx mijts yë'ë kajpt xëë, ja du'un ajxy negapx neby du'un myëdya'a tyëgë'ëy.

Tegaam:
Tsiin Jooty.
Mëëy Dyun.
Patsy Nyëë.
Xixëm Nedun.

Tsaps Xoj Jooty.
Mëj Yuuk Mëjk.
Mogëny.
Poo Tsaa Nëgap.
Tax Aam.

Je'e du'un nyë nëëpy ja du'un iamdsoo xëë mëëdajp, nej ko jiaa'ay kajpt xëëjën.

Ijx momë'ëw neby du'un xii jiaayën ja "T" mëed ja "nd" juwijs widit du'un.

Jaay ma du'un witsyën ja medya'aky du'un manëkxpë ja "T" mëed ko je'e tyëga tsy ko du'un myamë'ëy "d", je'e kexp ko je'e du'un nyaxy nej ko amdsoo je'ejën.

<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

Ijx momë'ëw ye'e yony mëdya'aky yaj kapkë'ëw mëdyii du'u kumëdyaakp ja tyambë a ja te nyaxyëbë.

Kabëtsy **ëxëëy** n'ooy kapxtaakpë.
Jeda'a ja xëë **tyam** jiadyii,
May ja yuuk animal **ijty** jekiajt.
Kom **tyam** tyu'uy.
Pa'am bejtëtsy **adojumejt.**

Neby du'un te mga xyën të winjë wë'eyën, jaay ma yë'ë witsyën ja mëdya'aky yonybyën, neby xi iane'emërën.

Ja tyambë

Ja te nyaxyëbë

Je'e du'um nye nëëmpy ja mëdya'aky du'un nëgapxpe ko du'un mëdyaa këm neby je'e jiadyii tyunyii ja tyambë o ja të nyaxyëbë.

Në adsow neby du'un xi yaj tēyēn ja tsēēmbē ja kēēbyē ajxy ijty yaj tuumbyē, ko ajxy ijty wiink agajpt nyēkxa'any.

- Nepy jeky jēya'ay ajxy ijty nyēkxy wiink tuumb agajpt.

- Nepy ja tsyēmy dyaj ajxy ijty yag jēdso'onaxy.

- Nepy ja tu'un ijty jekiajt.

- Ti xēēm kēēby ajxy tyam yaj tuunep ke ajxy wiink agajpt nyēkxy,

- Nebyē ja tu'u tyam.

A adyunax ja tsēēmbē ja kēbyē.

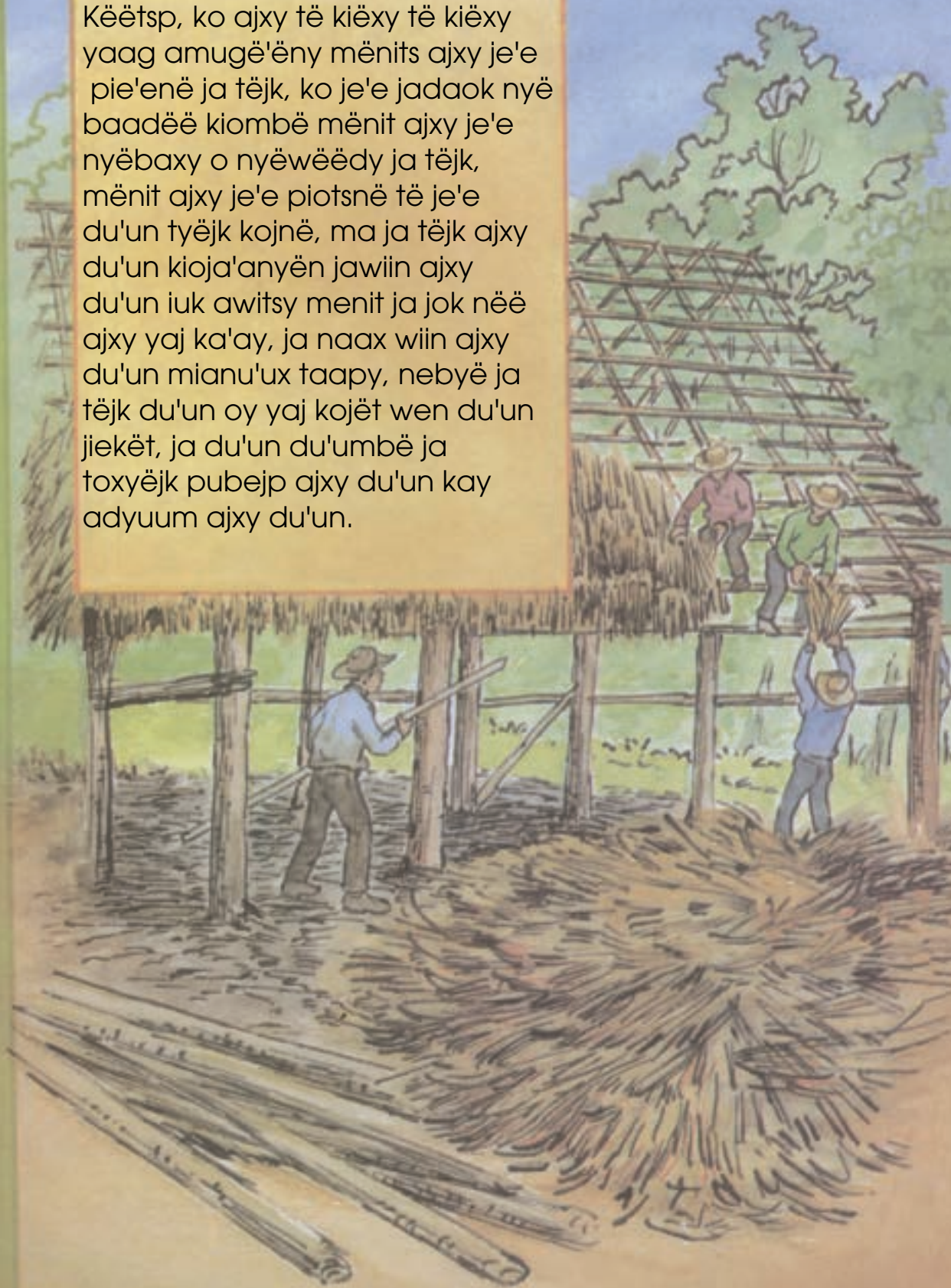
ijty	tyam

Ja nebyu'ubëdëë.

Nebyë je'e të myiny të
pyetyën je'enë ajxy du'un
tyam yaj tuyo'oyne,
nebyubejtëp ajxy koja'any
nenyë'ë anuuxëëyëp ajxy
du'un, to'og jaty ajxy du'un
ianuuxy nimajk jë ya'ay o
nimajk nokx jaya'ay, pa tëë
ja kupk du'un piuxy
anedyu'um aam, nya'a
tajëënyëp ajxy duun mëed
ajxy du'un wiëënë ja tëjk
kutsuuk, pa xi'iw, mëëy
dyëjk du'un kiojaamy këdu'
oocy jaty ajxy duun yaj
metsy, pa jim karretë
ajxy nëje'e duun myëëde
je'e ajxy du'un yaj mejtsp,
awiink ajxy du'umbë ja ajxy
aads pojpe o ja ak.

Këetsp, ko ajxy të kiëxy të kiëxy
yaag amugë'ëny mënits ajxy je'e
pie'enë ja tëjk, ko je'e jadaok nyë
baadëë kiombë mënit ajxy je'e
nyëbaxy o nyëwëedy ja tëjk,
mënit ajxy je'e piotsnë të je'e
du'un tyëjk kojne, ma ja tëjk ajxy
du'un kioja'anyën jawiin ajxy
du'un iuk awitsy menit ja jok nëë
ajxy yaj ka'ay, ja naax wiin ajxy
du'un mianu'ux taapy, nebyë ja
tëjk du'un oy yaj kojët wen du'un
jiekët, ja du'un du'umbë ja
toxyëjk pubejp ajxy du'un kay
adyuum ajxy du'un.

Jaay ma yë'e witsyën, neby du'un tē win jēwe'ey ja du'un xējap nebyu'ubedēē, neby du'un ja jeya'ay ajxy nyebu'ubedy ii ma ja mgajptën.

A nebyē ja toxyējk ajxy nyebubejtēbe, jaay du'un ma yē'ē witsyën.

Kapx muk ajxy mëed mjambyëed, nëby aam mijts du'un bubejty ja mdaj ja mdaj ja mdeedy.

Ma ja lección du'un të mgaxyen, esta'aw ja mëdya'a tsipë të mbaadyëbë, ja du'unts ji kujaay ma yë'ë w itsyën.

Yaj tēw yaj tē'x mēēd medyaak muk mēēd mjamyeed,
nejiaty du'un xyēē aty ja tējk du'un mianekxp, ja duunts
ji jaay.

Yē'ē xi jaabē yēēts je'e duun xēajp ja tējk du'un
myanēkxpē, yaj mēdya'ak du'un.

tējk ku'u tsuuk
tējk nuux
tējk widsē'ē
Negupk

tējk kaa
tajk krus
tējk kupk

Adyun ma xi iawa'atsën nebyë ja tējken ijty je kiajt, ti
ajxy ijty yaj pe'empy yaj pojtsyp.

Jak adyun tēj ma yë'ë iawa'atsën nebyë ajxy jada'a
aty tyëjk kojne, ti ajxy du'un yaj tuupy.

Yaj mëdya'ak neby yë'ë noky xii jiaayën, yaj kopkë'ëw ti jaty du'un mianëkxyp.

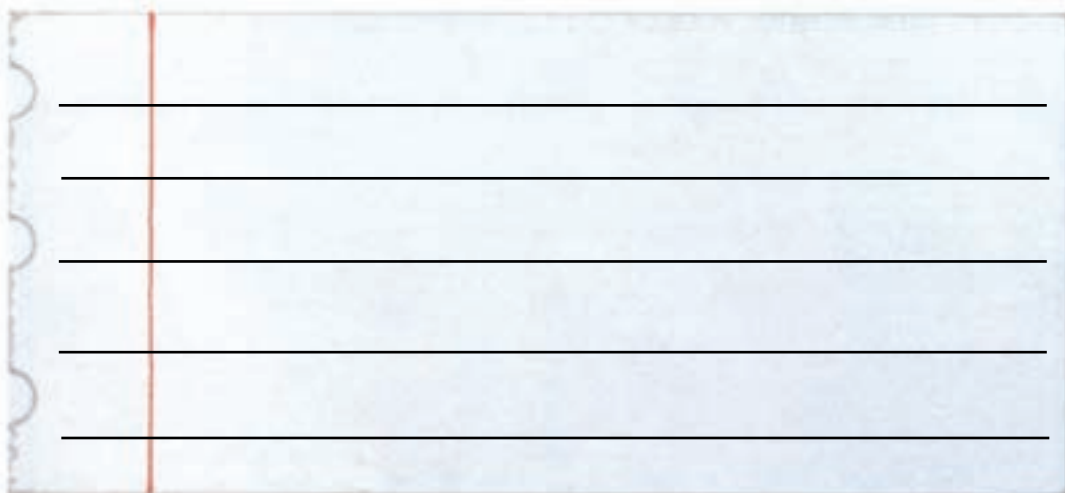
Yaj kpxtaakpë.
Manuel Hernández López

08-05-98.

A noky iaam tiam n'yaj medoy aty, kotsy nga'a nekxa'any kapxtaapë, je'e gëxp ko tiam të dobyëty, paady du'un nyaj mëdoy aty, Dios kaju'uyëp.

Joaquin Morales Mijango
Kapxtaapë anaik

Neby të m'ijx momë'ëyën neby ajxy je'e nye nyoky nyëjaayijën, jaay tu'ug ma librë ja mjamyëed mëyujwa'anyën.

Je'e du'un nye nëëmpy ko kapxypë mëdya'aky konbe nyaj nëkëxëp ja wiink jëya'ay, ko anajty je'e mga'a amdso met medya'aga'any.

Neby ja Tëgaambë kajpt tawijj

Jim Kudsëgoom jim ja jia'ay ajxy anajty tsyëna'ay tsatsy tyuunëpk ajxy anajty du'un paadyëk ajxy je'e tyëbëjky, myeetsëk ja saandë ajxy du'un ma ja mëj tsajtëkën jawiinëk ja martumbë ajxy iuk auugëëy ko je'e miukë mënitëk ja tsaj tëjk awaatst ajxy pyëjkë, mënitëk ajxy oy yaag awa'atsy ja tsaj tëjk, monyëk anajty du'un, mënitëk ja saandë ajxy kondëbëjky, ma ja xëë pyëdsëmyën jimëk ajxy du'un myadu'u yo'oy maxyëë ajxy du'un yo'oy, oy ajxy jim jiot këdaaky mënitëk ajxy iada'agëëy ma

Ja Ajk Tunën jii byëtsëk ja jiamyëed ajxy oy tu'ug pyaady ja anajty du'un ja jiamyëed ajxy të piuyo'odyu' udyëp, mënitëk jee mënaa ny jii nëdëm mijts du'un negop mo'onts kopk nya'a jadii, jimts ajxy nëkx jim ak pejy, pixytyi'ink mëedë abilë ujts du'un tyëna'ay ko ajxy baadëp jim anajty je'e du'un, kook ja saandë ajxy kionë'ëk pe'etyëk du'un nyebëdaakë, mënitëk ajxy je'e jianty tëbëjky oy ajxy jianty paady, ja pixytyi'ink, ja akpejy' ja abilë, jiot këdaak ja naawimbë ajxy jim, mënitëk ajxy je'e tyëgëëyë kojpe maaxpë, pakyë je'e ju'un tsooky, a ja saandë jemtsy je'e du'un nyebë daakë jaduutsëk je'e oy kiajp kojne ja Tegaambë.

Neby du'un xi të mgapxyen të da'a du'un winjëwë'ey, në adsow neby ajxy myaj tëyën

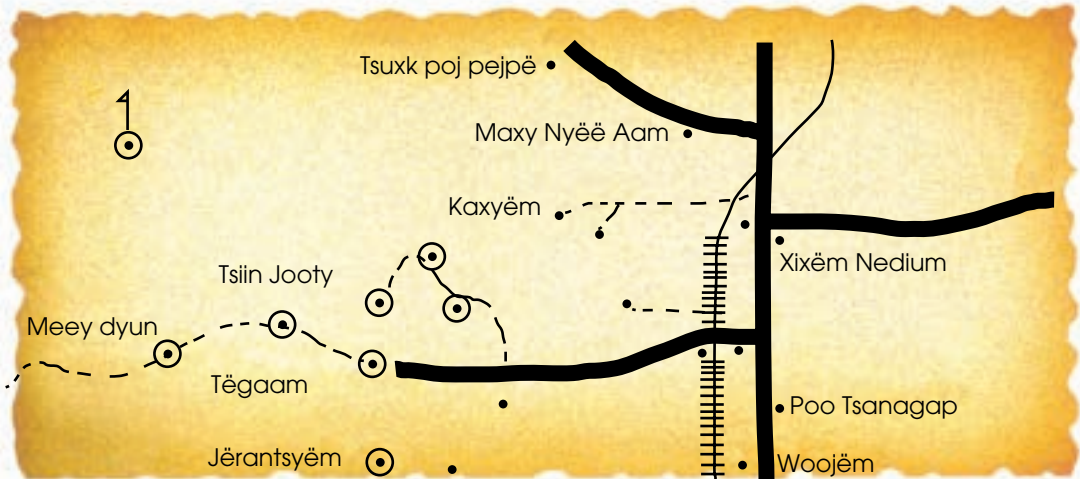
Ma ja naax kajpt extaaby ajxy du'un tsondaaky.

Ti gëxp ajxy du'un ko tsoyo'ony ma ajxy anajty du'un tsyëna'a yën.

Maag ajxy oy jawiin ja naax jia paady.

Tiig ja këpy tsyida du'un xyëaty, ma ajxy du'un yaj nëmaayën ka jim je'e ioy tsyënaanyë.

Exta'aw ma aamy ja mgajpt du'un miomënëy, ma aamy du'un miet nebaadyii ja Tëgaab bë kajpt.

Kapx yë'ë mëdya'aky mëed ijx momë'ëw ma ja je'e du'un tyuunk paady ada (.) mëed adaa (,) ku medya'aky mjaayët.

- Ja ka'ag pood, ja xe'enky, ja tux, ja tuuny mëed jiny tsiyuuky,
- Ja kuaay, ja waj, ja ëyuujk, ja meek mëed ja adsëm.
- Ko kia'a tu'uy, taj maabye tsy du'un.
- Ja mëdsa'a mëed ja po'o, koots ajxy du'un iajajy, a xëë, xëëm du'un iany.

Neby du'un të m'jx momë'ëyën ma adaa (') mëed (.) ma du'un tyuny, ja'aby miitsy wiinpe mayë'ë xii witsyën.

Ja medya'aky du'un yaj wa'axyp ko anajty ti në may, tuumbë du'umbe ko ja myëdya'aky yony mkapx wa'xp ja du'un nebyatëp, a ja tu'ukp maje'e ti mëdyaak mayën jim du'un tyuny.

**Yaj mëdya'a yërë xii jaabë nebyë du'un wi jëwe'ëyën,
ja du'un mëdyaak muk ajxy met jamyëëd, ti du'un
nyenëëmp.**

Pa kudëëm wyaads
të baatëm,
tsëk du'un yaj mabaatëm,
Oy ti du'un ngapaatem.

Ko ja du'un nyaj o'këm,
oy mënaa na'a nëdoo këm,
nëgoo nga'a yuu o'këm.

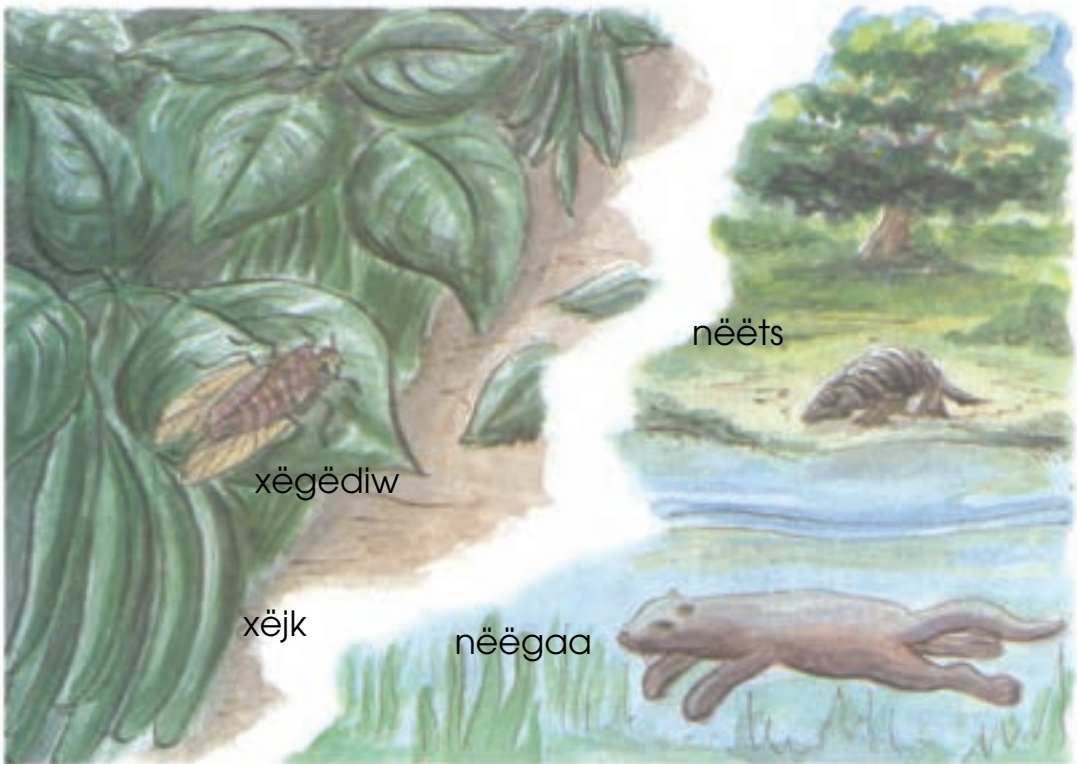

**Yaj koj wink mëdya'aky, mëdyii du'un temy ja du'un
yaj mëdoob, ko du'uun mgapxët.**

**Je'e du'un ja mëdya'a du'un temy ja du'umbe o ja
du'un wenjaty yaj medoobë ko ti mgapxëp.**

ljx momë'ëw du'un medyii je'e du'un mëdya'aky kup a neby je'e du'un myëdya'a tyëgë'ëy mëed ja mëdya'a du'un ka'a manëkxp.

Juwijts widit ja mëdya'a kopk o tyikts yë'ë mëdya'aky xii jaabe:

nëëmkk	ja'axy	xëbëjy
kuduunk	nëëjëya'ay	woon
paxejk	xuumy	pudeedy
nëaweey	nëdooky	xëgaa

Kapx yë'ë mëdya'a xii adu'uk jatyp mëed yaj ma ixë'ëx ma yë'ë iadyuunaxyë, ti ajxy du'un tyuupy.

Neby du'un m'ixyën ma yë'ë iadyuunaxyën ti ajxy du'un tyuupy, jaay du'un ma yë'ë witsyën.

Je'e du'un ja du'un nëgapxpë ti ajxy du'un tyuupy mëed menaa je'e du'un jadyii.

Yaj tun adaa (.) mëəd ('), ma yë'ë animal xëə mgujaaya'anyën.

Yaj medya'ag ye'ë xi jaaybë jadu'unts adaa (.) mëəd (') yaj tun.

Kam du'un jooty ëëtsy ndeedy tyuny kiojpy myaaxyp du'un ja waaxk ja ka'aaq ja kubixyty ja ak xaj ja tsikty. Janë nyiipy du'umbë ja mook ja xëjk ja papayë Paadyëts ëëtsy du'un jot kujk jukyaty.

Ja paborreal mëed tuk yaaw.

Jadu'utsk je'e jeky ën jiajtë, ja xëek anajty du'un jajtëp, jimtsëk ja paborreal mëedë tukyaaw ajxy anajty du'un, na'a oy yaag.

Jëwëenyëk anajty du'un, ja tuk witëk anajty du'un myëed, a ja tuk yaaw kabëk tyujoot met netsyokii ja tsunax a jemy wit anajty du'un myëed, may kiolorëk anajty du'un, mënitëk ja paborreal je'e mia nuuxtaaky ja tuk yaaw, koog je'e nyëgubëjk yaj yuj wa'anëp ja wyit tu'abakyë.

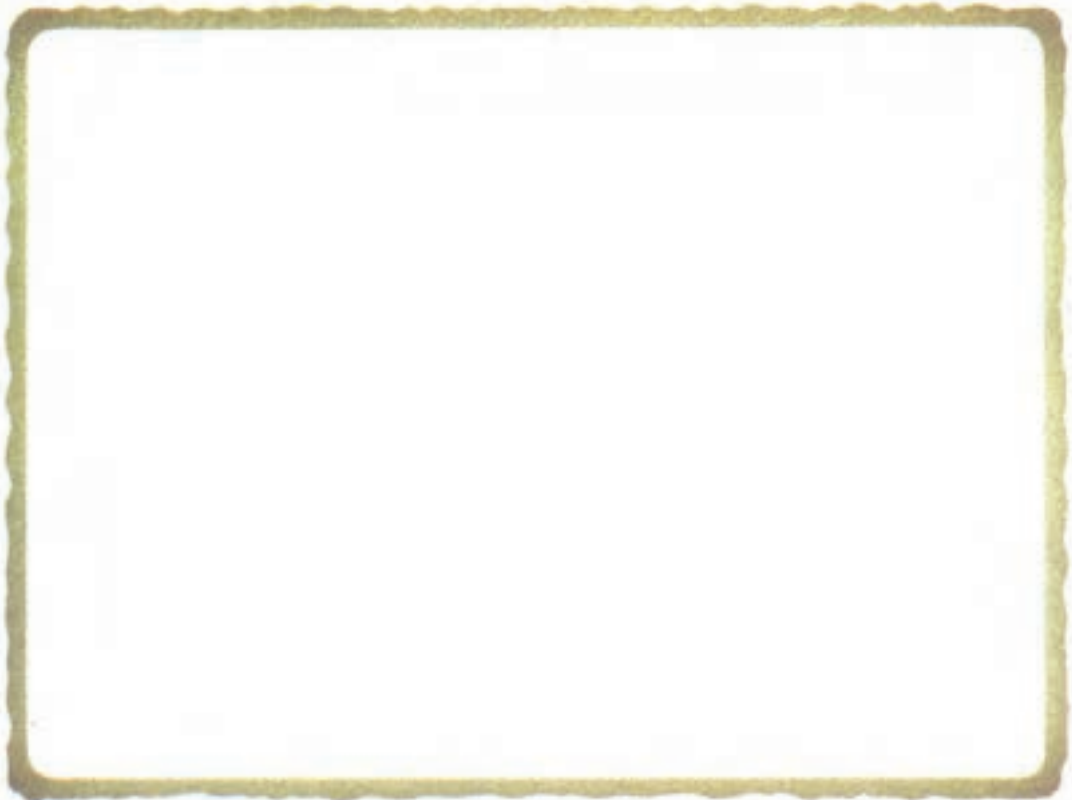

Ko myaetsëp, a ko ja tsunax myaya'any mënit je'e yaj wa'ambida'any ja wit, a ja paborreal jiot këdaakëk ja tuk yaaw wyit, kabëk je'e mimënaa nya'a yaj wambijty, ix koog je'e jiemy mëed koog je'e yaj xonë, koog je'e may koloorë myëedë, jie'e nëbëjkëk je'e du'un kabëk je'e jim iuk wambijnë ma ajxy anajty du'un nyebyaada'anyijën, paadyëtsëk du'un nyebyaada'anyijën, paadyëtsëk du'un tyam ya'axy ja tuk yaaw koots aty, ja paborreal du'un jiawë yaaxtaaby.

**Nebye du'un tē mǵapxyēn yē'ē kuenta, mēdyii du'un
mjot kēdaak jadu'un mēdyaak tēgats met temy
kiujaay ma xii witsyēn.**

A adyuun nax ja kuentē du'un kiumēdyaapye.

Exta'aw ma du'un tē mgapxyën madyii medya'aky
du'un manëkp adaats " ts " mëed adaa " ty "

_____ t'sooy _____

_____ nuuty _____

Jak exta'w du'un jim ja medya'aky du'un manëkxp
"my" mëed " ny "

_____ tuuny _____

_____ xuummy _____

Extá'aw ja mëdyaaky du'un manëkpë adaa (p) meed
ja du'un manëkxpë ja (d) ko ja du'un tyëga tsy neby
du'un nyakyën

Jaay ma yë'ë wyitsyën neby ja " p " du'un ja tyëga tsy
je'e nyaxy ko miitsy mje'e je'e.

peetk _____ nbeetkëtsy _____

paan _____

pajk _____

Jaay ma xii wyitsyën neby je'e nyaj tu'ug mujken ja du'un tu'u nëkipxy nebyaa tëbe.

_____ :Paborreal, tuk yaaw, wiiste, woom tuud, exka'aak.

_____ :Jatsyu'u, tuk, nëdooky

_____ :Uk, tsiid, adsën, waj, kuaay.

Ja nebya wjijtsebe

Ja maaxp

Ja jë yëëby

Kapx muk ajxy nëmay it, neby da'a du'un jiadët ku ja animal kjexy kudegoyëp, mënits mjayët ma yë'ë witsyën neby du'un yuj wa'anyën.

Ja animal tyam yaj paatpë

Ja animal të kiu'udëgoyëp

Yaj pedëë nebyë ajxy du'un jiukiatyën pën je'e madsu'utsp yaj tsu'utsp.

Jak yaj pedëë du'un neby ja nebya tsusutsëë du'un jiadyii.

Kapx ja kuentë yaj met mëdya'ag ja jamyëed ajxy

Mëdyaak may ja kuenta, ka'xy du'un yaj met medy'ag.

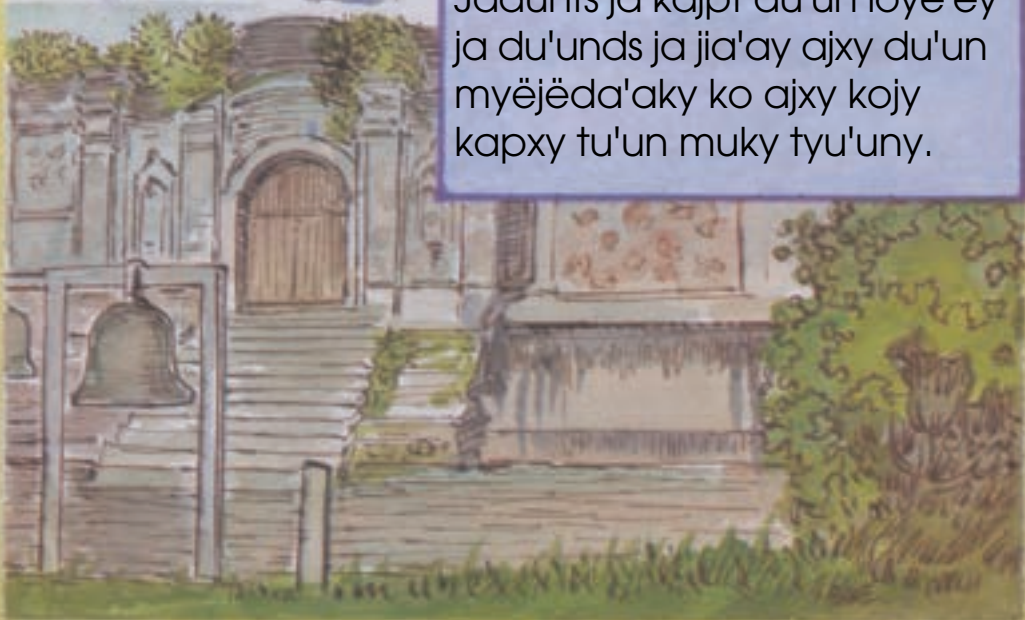

Ko ajxy nyegapxii maja ku'uk tuukën.

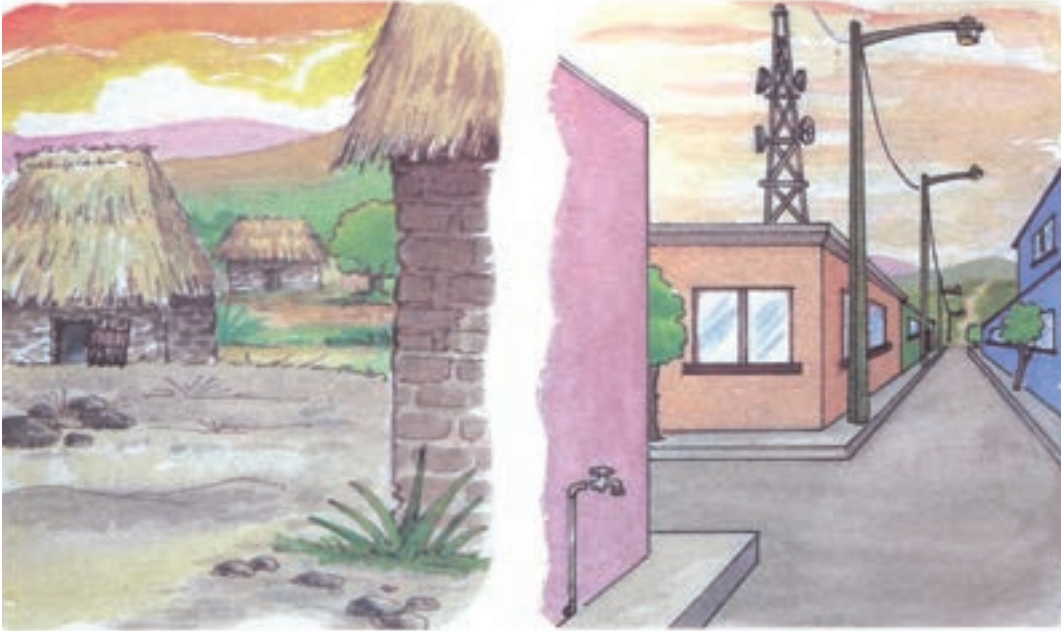
Ma ja oy mëdyii kajpt jëya'ay je'e ajxy du'un winkëjxp ko ajxy tyuunk mëed adët je'e ja jëya'ay ajxy du'un ane'ep neby ja tuun ajxy yaj tuyo'oyët, ti ajxy anajty nyëbëdë'ëgaampy, nebyë ja kyajpt ajxy oyë'ëwët, ti anajty jim ijp ka'a ijp, nej ko Agencia tejkën, kapxtaap tëjkën, tsaj tajkën, ko nëë ajxy pyëdaa'agany kajpt jooty, ko tu'un yaag oyë'ëwa'any, ko tookë'ënty tëjk ajxy kioja'any, ko ëyëktaat ajxy pyëda'agany winkëjxyp ajxy du'un awiink pën je'e du'un yaj tuyo'oyëp ja ku'uk tuunk du'unbë.

Janë winkejxyp ojxy du'ubë
pën je'e du'un mawëditëp ko
ja tseey ja adsëm ajxy anajty
du'un miëed ada'any
animaay o ko pyëda'aky ajxy
anajty du'un tyooga'any tsow
nekyapx mujkëp ajxy animay
aam, nebyë ajxy anjty tyuun
muga'any, jantemy ioy je'e
du'un ko ti du'un
nebëdë'këm animay aam,
ko je'e anidyuum aampë
mja tunëp kap je'e ti
du'unëp, kap je'e ti du'un
ioyë'ëy,
Jadunts ja kajpt du'un ioyë'ëy
ja du'unds ja jia'ay ajxy du'un
myëjëda'aky ko ajxy kojy
kapxy tu'un muky tyu'uny.

Mëdyaak muk ajxy mëed mjamyëed, nebyë ja mdëedy ajx piu'ubety ma ja ku'u tuunk minë'eyën.

A adyuun naax ti'jaty du'un jim yaj paad ma mgajtën, ja jëya'ay ajxy du'un yaj tuun mujpë.

Kapx yë'ë xii jaabë neby abëkët neby ja ku'un ku'ug ajxy nyejaj mëdoy adyii ko ajxy ti nyëbëdë'ëky.

Medoy at ajxy

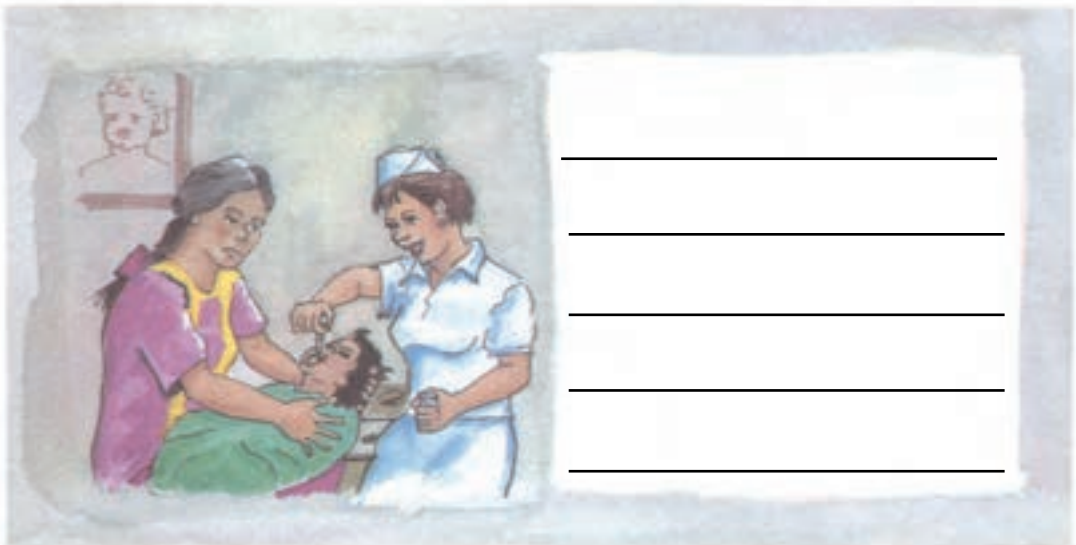
Tyam ja ku'ug ajxy du'un nyaj medooy aty ko adaa Nèxëë miimbë mënif ajxy je'e kiu'u tuna'any ma kapxtaa tëj kën, naxy ajxy je'e nèkëxy mobëkëp mijts ku'u unk tejk.

Ja tuunk mëëtp

Neby të mgapxyën jaay du'un wiinkpë, ma du'un myaj mëdoy atyën, mënaa ja pigena'k ajxy kië'ë wiganyijën.

Ko anajty pën ti myaj medoy ada'any, ja jëya'ay, ti anjty nègapxaampy, mejts tu'un du'un miny ji kapxy aambe a ji jaay aambë.

Ma du'un tē mgapxyēn exta'aw ja medya'aky du'un manēkxp " xp ", ja du'unts ji jaay ma yē'ē wyitsyēn.

Yaj pedēē yē'ē mēdya'aky yony timedya'aky du'un ji ka'a ijp, yaj tun ja " xy "

Uk ja _____ pu'uw

Tē ja mook _____

Ja _____ uunk kapxtaakp je'e

_____ ja ēyujk tsyēmy.

Ja Kajuee kyam

Ma adaa tēgaambē naax jootyēn muduuntyē je'e kiēxtuumēn, a muduunty je'e yugootyēn, ja kajuee du'un jim oyēēbyē, nej ko ja Mēēy dyunēn, kēxtuum, tun jooty du'un jim, ja jēya'ay je'e ajxy ijty du'un jim, ja jēya'ay je'e ajxy ijty du'un tyuunk ajpy may jaty ajxy ijty nyēgē yaj pēdē'ēky ko kajuee tsyow kiu'u ga'anē, yaag aweenēēy ajxy du'un jadu'umbē tuung.

Kumēdya'ag du'un neby ja kaju ee ajxy kiojy myaaxy, ji jaay ma yē'ē wyitsyēn.

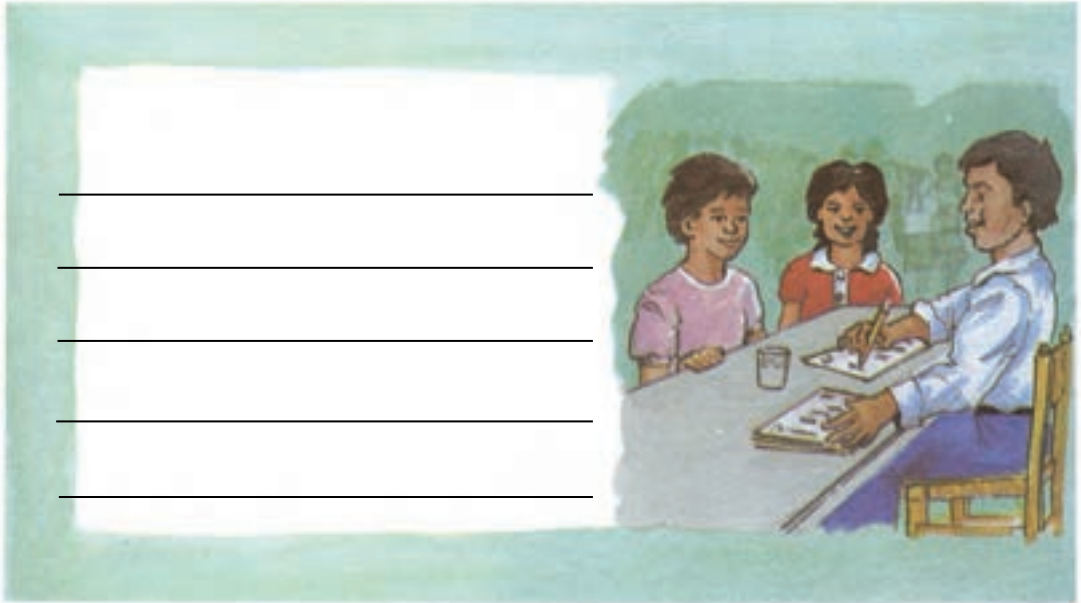
Ja tēētsyēk mēēd an naax jaaty

Ma naax wiimbē du'un kyēx tuumēn, tēētsyk du'un jim mēēd nyema'a jooten, kedsootyēn, ja tsiin ja tsoj du'un jim ujts ajp yuuk ajp.

Ma ja nax wiin du'un nyaaxi tuumēn, joy mēēd nēgap uunk du'un jim, oy mēdyii kēpy tsyaa du'un jim nya'a yaj paady, pēyē'ēp mēj nēē du'un jim, ja wok ja nēgopk ijpe du'un jim.

Jaay du'un mēyē witsyēn neby ma miitsy mgajpt du'un myomē'ēy kēxtuumē o naaxy tyuumē, neby du'un jim.

Jaay du'un ma du'un myaj mëdoy ada'anyën ko ja pina'ak ja yaj kapxtaakpë du'un kiu jaya'any, ko ja pigana'ak ajxy tyëgewa'an kapxtaapë.

Jaay du'un ma jë'ë wyitsën ja medya'aky du'un manëkxypë " py " mëed " jy ".

Nebyë kajpt xëë du'un myëdya'a tyëgë'ëyën

Ja tëgaambë kuduung
du'un yaj tuyo'oby ja tuunk
kapxy mëduunty du'un
wiowiityën ja kajpt du'un jim
xënajxpë, nëi'x majk taaxtujk
ja kajpt du'un këxyë
nyebyaadyii, nëje'e myutskë,
nëje'e miëjë, magunaax
mëed agats mëed waj
keeny ajxy jim tsyëna'ay.
Xëë mëed ja kajpt ajxy du'un
nëje'e du'un xyëaty ti du'un
jim yaj paatp nej ko aay
ujtsën, kepy tsaajën, nëje'e
mëj jia'ay jaantsy jëya'ay
xyëë myëed ajte ja du'un
ku'ug nawaabë kuwaambë
o tsip tuunebë mënaa anajty
jiu'uky atyën.

Ja kajpt xëë du'un oy
nebyaatëbë ayuuk aampy
mëedë amëxan nej ko Poob
Tsa Nëgapën, poob
tsaatsyaa jootëk ja kajpt jim,
Tsiin Joot jan temy myayëk ja
tsiin du'un jim, Tsapts Xoj
Jooty, jagë xojek jim du'un yaj
paatp, Patsy Nyëë, may
ja paatsy ijty du'un jim yaj
paady nëëba'a, Mëëy Dyun,
mëëy nyëëgap ijty du'un jim,
Mogënyëë, paady du'un
xyëaty ko mëj nëë jimë
mëed ko ajxy myook niipy
nëëba'a, ji kajpt xëë du'un
kaj nyebaadyi nebyë ajxy
je'e nyenëmyën ayuuk aamy
mëed amëxan aamy, nëj ko
Jëraantsyëm, Xixënm
Nëdun, Mëj Yuuk Mëjk,
Kaxyëm, Tax Aa, Atsya'am
Wok, Maxy Nyëaam, may
du'un ji kajpt xëë, weenty
du'un të nëgapxy.

Nëweenty jaty ajxy kabxmuk, met mjamyëed, ti ja kuduunk ajpë du'un tyuupy.

- Ti ja kuduunk du'un tyoopy.

- Naag agajt ja kuduunk du'un wyowity.

Ixj momë'ew ja ajxy du'un nyenëëby Amdsoo xëë, ma du'un të mgaxyën jim kajpt xëë du'un miny kujaay ja xyëë met nëbyë du'un mëdya'ak tyëgë'ëy, kujaay ma xii witsyën.

Tëgaam

ma tejk myayën

Kapx yë'ë kajpt xëë xii kujaabë ja du'unts a adyuunax

Mëdyun

Tsiin Jooty

Moogë Nyëë

Patsy Nyëë

Kapx yë'ë yony mëdywaky xiipy jaabë ja du'unts ajxy kumyë dyaag muk met ja mjamyëed ajxy, ja du'unts në adsow aaw aam, neby du'un myë yajtëyën.

- Ti gexp ajxy ajxy ja wingudsëgë'ënty ajxy ko nmëed ajtën ko pën xi'iky myedya'aky.
- Ti gëxp ajxy ko n'amëdow ijtem ko pën xi'igy medya'aky.
- Ti wingu'udsë'ënty ajxy ko mëed ajtëm.

To'gaty je'e kaj mëed ajtëm ja kuduýt nej ko ja megu'ug ajtem, ja nja myëë dëm, ja njujy ja mëgu'uk e ja madëjkem. Ko je'e ti nyaj kudu'un kaanëp ja du'un nidaj ni mayëm a je'e nëgap xëmko je'e tyë dyëge ëwep ja ajxy medyaakem. mënis ajxy je'e nyaj kapxyëmëm a oiy a ween ajxy du'un medyaakem a nedyu'um jaty.

Je'e këxp ko je'e du'un ko je'e wingudse gëyem ja du'un ianemëm mëed wen je'e tu'jë ya'ay yaj tuyo'oy.

- Win gudsëgë'ëw je'e du'un pën ja kapxy medya'aky yaj tuyo'oy.
- Yuj wa'an ku du'un anajty mgapxa'any mëdya'aga'any (tsaj xaj mgë'ë).
- Amëdow it koonaw ko ajxy anaty du'un diapxy.
- Wingudsëgë'ëw neby ajxy du'un kiapxy myedya'aky ja wiink jëya'ay

Kapx yë'ë myëdya'aky yonby ja du'unt pa'widsë'ew neby je'e du'un wya'xén.

Ja du'un kapxp. ti du'un tyuup.

Ja jëyway.myëëd ja winma'nty

Ja pigëna'ak kapxtaap du'un nyëkxy.

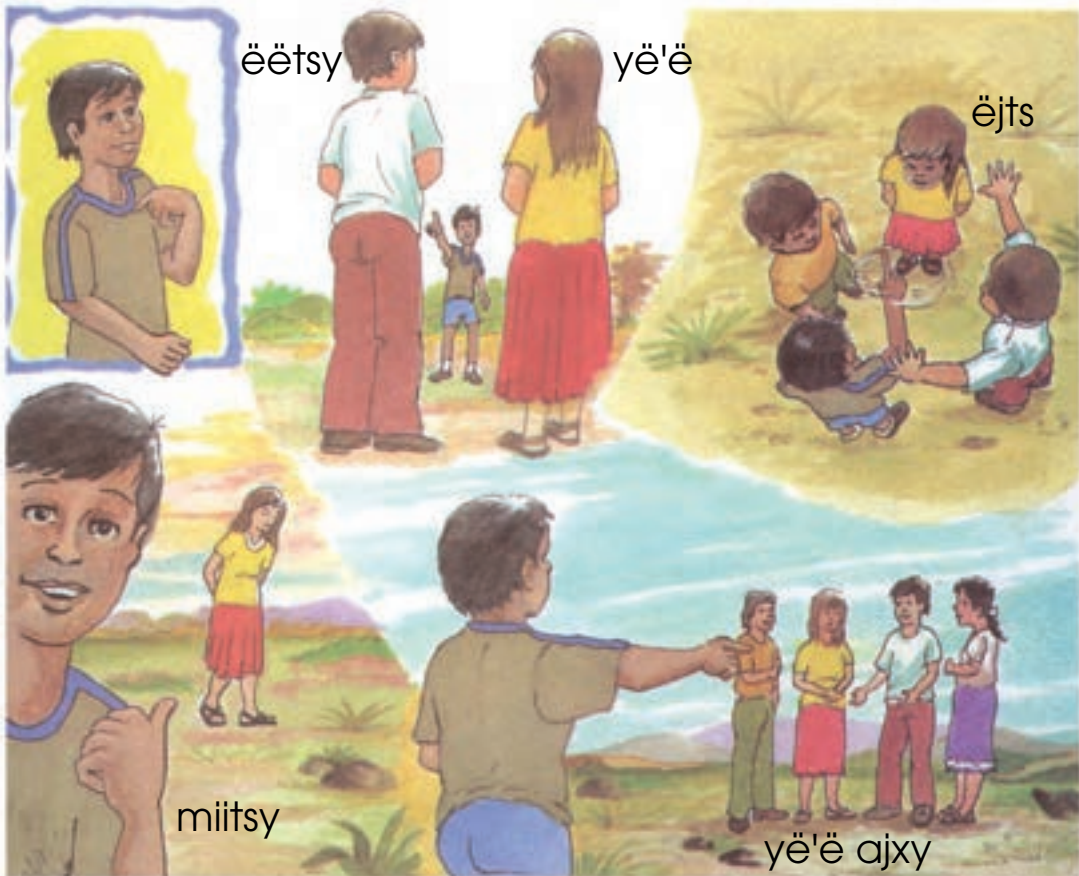
Ja tujp ti'ixp naa du'un extaaby yugooty

Ja xu'x pëjy nyëë iupy.

Jaay du'un ma yë'ë wyitsyën, ja wiin mëdya'aky pedyiibë.

Kapx du'un yë'ë mëdya'aky, yë'ë du'un xii jaabyën ma yë'ë iadyuunaxyën.

Yaj tun yë'ë mëdya'aky te abëkyëbë, ja du'unts jaay ja yony medya'aky ma yë'ë wyitsyën.

ëëtsyë nmook kam yë'ë

**Kapx du'un ja du'unts nējuē'ēw, ti je'e du'un
nenēēmpy, yaj maixē'ēw ma yēē xii iadyuunaxyēn.**

Pe yē'ēp je'e xēēm tsu'um,
a kaj mēnaa nyēgē anuuxe'ey.
Ti je'e du'un.

Oy je'e tyēētsykē, oy
je'e jia wobyii, kap je'e
du'un jie'ēy. Ti je'e

Aatsp je'e mēnit, nekxy
ēyaaxyēp, nebyē konejēn
ti je'e.

Jaay ji mē yē'ē wyitsyē, ti du'un myaj nējuē'ēwaanēp.

**Je'e je du'un ja mēdya'aky du'un win ēyēgēēby ko
je'e du'un tēy kia'a awaanēp ti je'e du'un pa oy
nya'a tijēn, animalēmo neby najty je'e, je'e du'un
tyuumpy ko je'e tu'abjky mna'a _____ meed ko ja
mgopk wen iawa'atsy k'uwa'atsy.**

Ja yuug animal

Ijty may ja yuug animal ijty du'un yaj paady, mēnaa ja yuuk du'un tē ityēny, a tyam tē du'un iaweenēēny, je'e gēxp ko ja jē ya'ay ajxy du'un nējuēy aampy tē kia'a yu'uy, tēja yuuk ajxy du'un yaj kudēgoy, jak uunk aamy, du'un tē miomēēny, ja nēgopk ja mo'onnds kopk tē du'un tyēdsē'ne, paady ja animal tē iaweenēēnyē, ma ja yuuk du'un tyam jiak yaj paadyēn jim ja animal ajxy tē kiēxy nēkxnē, mēēd je'e nēje'e tē nyē'ēge kudegoony, je'e kexp ko ja tujpē ja ti'xpe, ja uk yaj pējpē ijty ity je'e mēēd ajxy du'un tē yaj kudegoy.

Tsu'ts tsēēk ajxy ijty wia'any, ja du'un du'unbē ma ja mēj nēējēn, ma wokēn tē ja xeex, ja tsaamk, ja tuk, ja tsaxyp, du'un iaweenēēny.

Ko ja jëya'ay du'un kia'a kuendë adëp ja yuuk jak momëëbyë, amdsoo aampy du'un nye yaj tégoya'anyii, këxy adëgoyë'ë waamp ja animal ajxy, ma ja yuuk jiak ityën jim ajxy du'un ko ajxy tsëk kuendë ajtëm neby du'un këxy kiunuuxën ma ada naax wiinëm, ja kepy ja tsaa ja animal mëjpe mutspë ja yo'oby ja jëyëëbyë kap je'e du'un myaj kudëgooyëm, tsëk ajxy je'e kuendë ajtëm.

Ja du'un ja oyba ajxy tsëk yaj madsoj këm ja miimbë ja ka'abë, ja yonë'ëpë ja yegë'pë.

Në adsow yë'ë xii miayaj tëëbë ja du'un jaa ma yë'ë wyitsyën

- Ti ja naan ja pax ajxy iojpy,

- Ja animal tsuuky ajpë je'enë ju'ukyatyë.

- Ti animal ajxy në je'e të kiudegoony.

- Neby ja aay ujts ja yuuk ajxy nkuenda ajtëm.

Ku jaay ja animal xëë ma yë'ë du'un wyitsyën

Ja ajxy amadaak tekypë:

Ja ajxy jeyëëby:

Mijts tujpë ti'ixpe, kap ja yuuk
animal ajxy tyam myaag oonët,
ti je'e du'un iawenëëny, tsëk je'e
tingajné negë kuendë ajtem wën
jade ok myayëëkyu'ubë, neby jak
rhiimbë jak, ka'abë ajxy du'un ix
jjak abaadet.

**Jay mëdoy at miitsy ja yëya'a ma mëj nëë du'un
minë'ëyën, ti du'un jiiby ka'a kudëgooyëp.**

Ku jaay ja animal xëë ma yë'ë xii wyitsënt.

Ja animal ke'exp

Ja animal tuutp.

**Pa' widsë'ëw ja mëdya'aky du'un kapxpë mëed jak
pa'widsë'ëw neby je'e du'un ti tyuupy neby je'e
jiokë'ëk.**

Ja tsinuuk mëk mëjaa myëëdë.
Ja tëptsy jut jooty je'e tsyena'ay,
Ja ju'k koods je'e ya'axy,
Ja mëj wëkxy animal o'oky je'e tsyuutsyp.

Kapx yë'e myëdya du'un wejaty yaj mëdoobë naag ok je'e kiapx may.

Ko ja jat baadëp, ja du'unëk mna'a jat mna'a abetët.

Ko ja xëëky baadët, jadu'unë mna'a xëëk nora pagët.

Ko timga tunëp, kap je'e ti baadëp, yuu je'e baadëp.

Jak yaj koj miitsy wiinpë, neby du'un xii të mgapxyën, ja du'unts a adyuunax,

Kapx yë'ë ji jaab, jadu'un ajxy kapx muk.

Yaj koj miitsy du'un tu'ug, ja mëdya'aky du'un yaj mëdoobë temy je du'un naak ok je'e mgapx may, mëed ma adyuunaxëp.

Blank writing area with a white box on the left and a pink box on the right containing horizontal lines for writing.

Ja tuuk kam du'u jootypë.

Të du'un jieký ko ja naaxwiimbë ajxy du'un yaj tuumbety ja ayuuk jëya'ay, ijty oy nya'a ma ja jëya'ay ijty du'un nya'a yu'uy nya'a puxy, kap pën ja naax ijty nyëwa'any nep tyamën, windsën mëed ja naax du'un tyamën, të je'e du'un wia'xnë o të ajxy du'un tyamën, të je'e du'un wia'xnë o të ajxy yaj tuumbetyën.

Ko ajxy jë kyën pioot yu'uwa'any, jawiin ajxy ijty je'e iuk yudaat nëixy, weentyë ajxy je'e nya'a yu'uwë'ëy, koonë yu'un xëë iabaady, ko je'e du'un të xyëëgopk tégëënyë mënit ajxy tyëgëënyë yuubë, ko ajxy këxy wiin yu'uy mënit ajxy kiepy pyuxy wen du'un win wa'ats miomëëny, ko yu'uy të tyëëtsnë menits ajxy nio'në mët ajxy iano'ok këëny, menit ajxy du'un nyiipnë, ko mook unk

të yeek taagnë mënit ajxy kyu mootsnë, a ko je'e të trëtsnë mënit ajxy je'e tsyijnë jim ajxy je'e iadyuny ja tëjk kemy ma mook tsiky ajxy midaxyën, ocyë'ëgaamy ajxy ijty du'un yaj tsoony kuaay aam, ma poot naaxën nyiipy kiojpy ja tsëjk, ja tsikty, ja waaxk, ja papayë, ja kubixyty, ja mëndy, ja aknaj, ma ja yuuk pa'kën jim ja kajue ajxy ijty du'un kiojy.

A pën ja ta'ag naax du'un mëëd, nya'a win yuduutyp ajxy du'un mënit ajxy du'un nyiipnë, metsk ok ajxy du'un yaj pëdë'ëky ja mook, pën du'un poot yuup ta'ag naax yuup, ijty kabë windooby ijty nebyë tyamën jada'a aty tsooy ajxy tyaam yajtuunëp, mët ajxy du'un wiink kojy wiink maaxy ajxy du'un pyëdaanë.

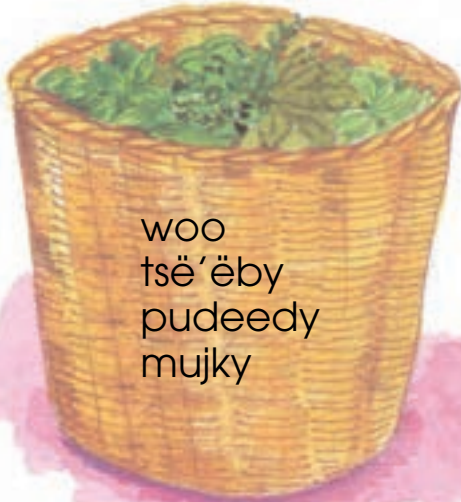
Kumëdya'ag nebyë du'un të winjëwë'ëyën ma du'un të mgapxyën mët mëdyaak muk ja mjamyëët, jadu'uts animal a adyuunax.

--	--	--	--

Nëby du'un nkuendë ajtën ja yuuk ja aamy ko du'un kia'a kudëgoyët, kujaay du'un ma yë'ë witsyën.

Ko ajxy je'e yaj mëdoy aty ja medya'aky, m'amdow idëp je'e, mkujaayëp je'e neby du'un mga'a jadyëgooyëp, mëdoo mamë'wëp ja mëdya'aky du'un të mjot kedaa kiëbë, pë kaj ka'xy të win jëwë'ëy, yaj tew yaj të'x, kujaay nej miitsy du'un mdajy mayën ja ajxy du'un të kiapxy të myëdyaagëbe.

Kapx yë'ë mëdya'aky ji kujaabë, jadu'unts wiink mëdya'aky exta'aw kujaay du'un ma yë'ë witsyën.

Ix ma ji iadyuunaxën ja du'unts número pëda'ag mëdyii jawiin tyuumpy ko ajxy yu'uy byu xy.

Je'e du'un nye nëëmpy ko ja medya'aky ajxy yaj tu'ug muky mëdyii jaty du'un tu'u nax neby aatëp o nëby du'un tyu'ug mukyën.

Ma du'un të mgaxyën të da'a jim baady adaa letrë " k " mëed adaa " g ", jaay du'un ja mëdya'a pedyiibë ma du'un myaj tuunk paadyën yë'ë metspë letrë.

Ja kepy tsyaa je'e du'un poj yaj wjip.

Ja mëdya'aky du'un manëkxp ja letrë " k " mëed " g " neby du'un tyëgatsy.

ka'axt

mga'axt

ka'ag

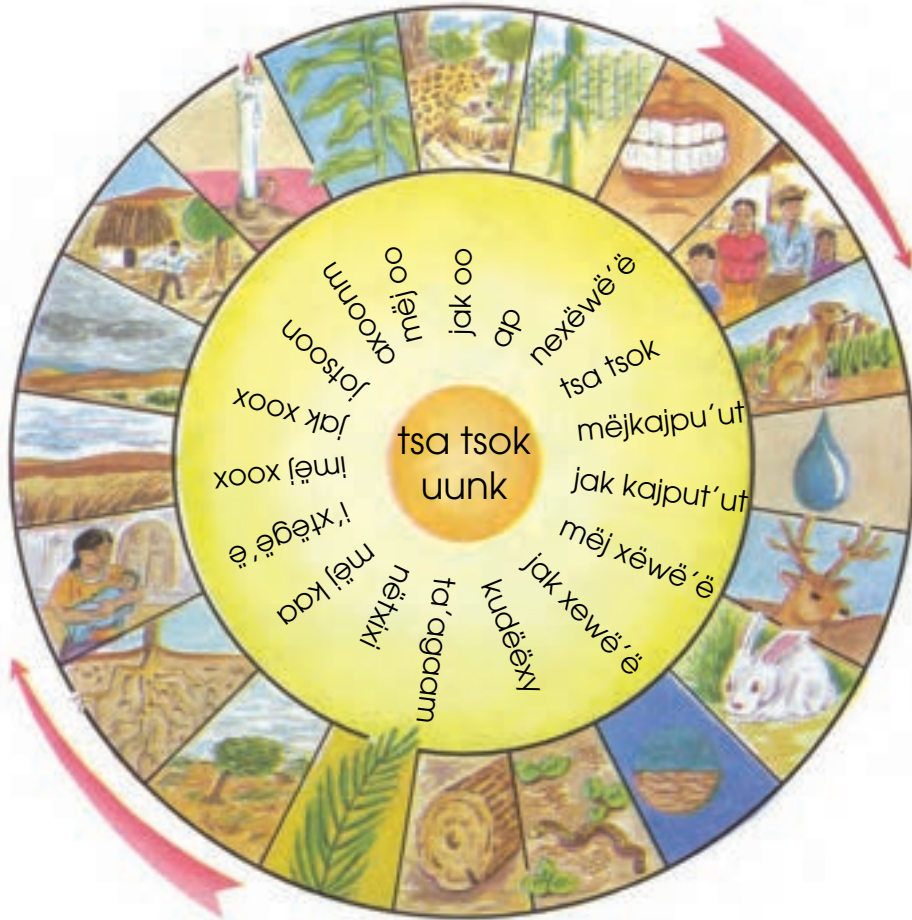
mga'ag

ko'on

mgo'on

Yaj tēw yaj tē'x neby ajxy ijty je'e yaj tu yo'oy ma
 yu'uw xēē puxyii minē'ēyén, pen ijty je'e yaj tuyo'oby,
 ma yē'ē iadyuunaxén ja po'o xēē yē'ē du'un.

Nēadsow nēby du'un jii myayaj tēyén.

Ti da'a ajxy tyam ko kia'a yaj tuuny ja xēē dunyiibē,

Oy du'un ko xi tē medoy aty nēbyē ja ja aptējk ja
 xēē jumējt yaj tuyo'oyén.

Winguwidsë'ëw ja kojy myaaxy ajxy du'un pyëdaapy
ma ja mgajtëm

A adyoonax tijaty ajxy jiak kojpy jiak maaxyp ma ja
mgajtën.

**Kujaay neby du'un tē win jēwē'ēyēn ko du'un pēn
kiapxy myēdya'aky ja jeya'ay win duum.**

**Yaj tun ja letrē " k " mēēd " g " kujaay ja mēdya'aky
du'un manēxpē yē'ē metspē letrē**

aay ujts xēē

kets ka'ag

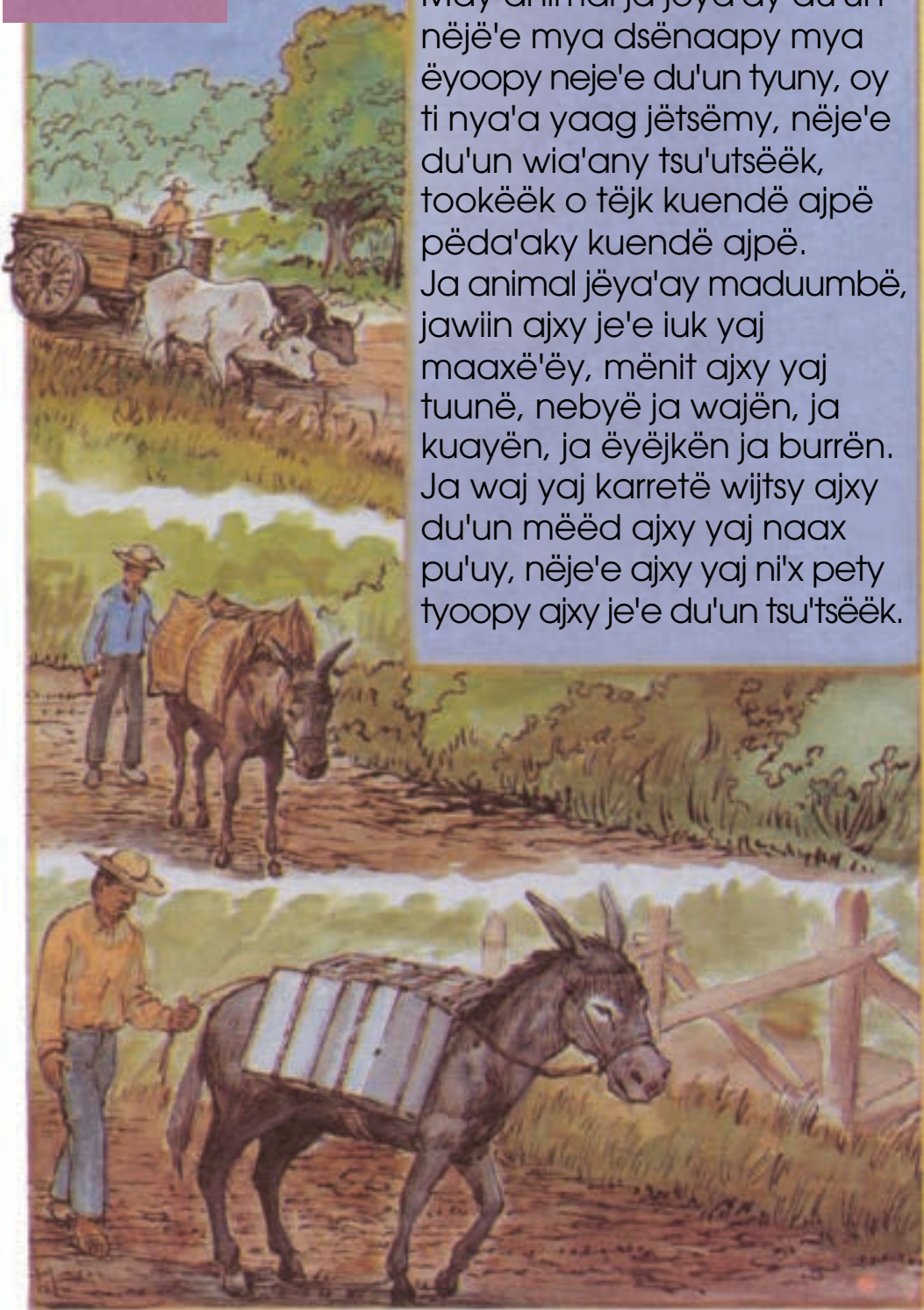
kuduuk

Ja animal maaxp

May animal ja jëya'ay du'un nējë'e mya dsënaapy mya ëyoopty neje'e du'un tyuny, oy ti nya'a yaag jëtsëmy, nëje'e du'un wia'any tsu'utsëëk, tookëëk o tëjk kuendë ajpë pëda'aky kuendë ajpë.

Ja animal jëya'ay maduumbë, jawiin ajxy je'e iuk yaj maaxë'ëy, mënit ajxy yaj tuunë, nebyë ja wajën, ja kuayën, ja ëyëjkën ja burrën. Ja waj yaj karretë wijtsy ajxy du'un mëëd ajxy yaj naax pu'uy, nëje'e ajxy yaj ni'x pety tyoopy ajxy je'e du'un tsu'tsëëk.

Ja kuuay, ja ëyuj, ja burrë, yaj tsëm tsyëmp ajxy du'un,
yaag jëtsë ëmpy ja mook ja kajuee, a ja burrë yaj ja'axy
yaj nëjëdsëëmpy ajxy du'un.

Ja adsëm myëëd ajp ajxy du'un, yaj ni'x pejpy ajxy
du'un mënit ajxy tyëoonë o tsyu'në. ko ajxy ti yaag
jadyii, xëë dsuu o ë yo'on.

Ja tuutk, ja tseeey, ja nëëm yaj `mayëëby ajxy du'un
nebyë ajxy tyoogët o tsu'tsëët.

Ja uk mëed ja tsiid myëëd ajp ajxy du'umbë, ja uk tëjk
kuendë ajpë je'e du'un mëed je'e nëje'e pyëky animal
a ja tsiid je'e nëje'e pyëky animal a ja tsiid je'e du'un
tyuupy ko tsuuk myatsëp, ko je'e wë'ë myook keeby.
Neje'e ajxy myëëd ajpë ja mëëg meed tsiibë tookëëk
o tsu'tsëëk.

Kujaay tijaty du'un yajpy okojp yë'ë animal xii a adyuunaxyëb neby du'un nyi'x atyën kyopk atyën.

Ti du'un tyuumpy yë'ë animal ji a adyuu naxyebë neby ja jeya'ay pyu'ubety.

**Ja mëdya'aky negapxp ko je'e ti miayë o wieentyën,
ijx momë'ëw ma yony mëdya'aky ji jiaayën,
pa'widsë'ëw du'un.**

Ja tsiid ajxy du'un tsuuk majtsp.

Ja burrë yejpy je'e du'un mëdunajte xëë du'un.

Ja uk jaxy wë'ë la mënajp.

Maax yë'ë kuaay ajxy

Jaay animal xëë maaxpë ma yë'ë witsyën

ko tyu'ugë

ko myayëf

_____uk _____

_____uk ajxy_____

**Ja medya'a ajxy je'e du'un tyuupy ko ti may
iagapxtuky a ja tu'ug ko je'e nyedyu'umë,**

A adyuun nax ti jaty animal du'un mëed ma mdujkën

Jaay ma yë'ë ji witsyën neby ja animal ajxy mkuendë aty.

Kapx adaa kuentë win jewë'ëw jadu'unts mjamyëed yaj met mëdya'ag.

Nepy ja nëets iak ijteyën

Ja nëets je'e du'un win maay, ko je'e iadsoo ta'agany ja wit, iawijts je'e jawiin mënit je'e tyëgëyë taapë, yaj xon anajty të tyaak tsonda'aky tso'otsy jaty ja ween tyëk anajt du'un kia'a may, a ja kajpt xëë anajty du'un abaatp, koog ja xëgaa je'e myejtsy woobë wijtsp, koog ja tsu nax najty jiadanyii, a jä nëets nëjiëgapxëk je'e du'un ko je'e kia'a nekxa'any, ix koog ja jemy wit anajtyë kia'a mëede, mënitëk ja xëgaa mënitëk ja nëets nyemaay ja weenëxë mga'a taak maaby, yaj may ada koots, tsak je'e du'un tyaamaay wenëk je'e du'un pakye myay, miobejkë ja nëets ja xëgaa myedya'aky, paadyëtsk ja nëets ak pya'a du'un miomëëy tsak, watsy jaty du'un tya'agë.

Extax'aw nëets ak jadu'unts në ix ku ix neby ja iak mëed ja magapxtaakp ana'ak.

**Neby du'un të winjë wë'ëyën ko kuëntë lë mgaxyën,
në adsow du'un neby du'un neby du'un myeyaj teyën.**

Ti animal ja kuentë du'un kiumëdyaapy.

Ti ja nëëts ja iak ko pida tsakë.

Ma ja nëëts mëed xëgaa ajxy iooy.

**Yaj pedëë yë'ë yuny mëdya'aky, jaay du'un neby by
myëdya'akep.**

Mëk ja jiny kuaay _____

Ja adsëm _____ du'un jiëëxyp

Nejooty ja nëëm du'un _____

Jaay du'un

Ja animal ajxy tsyu'u tsyp:

Ja animal ajxy kia'a tsu'utsp:

Pa'a widsë'ëw ma yë'ë ji jiaay, pën je'e du'un kapx ti je'e du'un tyuupy.

Ja nëëts wyit anajty du'un tyaapy.

Ja xëgaa woob wijts je'e miejtsy.

Ja uk nëëts pejp je'e,

Ja du'un anëgoobë na'a kidyë'ebyë

Ma ada na ax wiinën kap ajxy du'un nëjuëëyëm, ja ëyo'on ja tsaatsy ajxy du'un wingu'u ix wingu'u baadë'ëwaanëm oy mëdunajtë je'e du'un nya'a ja danyii, nej ku uyxën kap je'e yaj nëjuë'ëy mënaa je'e du'un ja naax wiinbë du'un tsyëyuy ya'any, ko je'e du'un paky tsyëyuy ja naaxwiin kap du'un ti ëyo'on jiadyyi, ko jejky tsyëyuy je'ets je'e du'un këdye'eby, awaatsp ja naax wiinbë nëëd ja tëjk du'un jity.

ko du'un tyunajxp ko du'un xëëm dsu'um tyu'uy janë abëyë'k najxp ja mëj nëë du'un koom je'e du'un kajpt tëKëëby ja nëë du'un, yaj win dëgooby ja pëda'aky du'un mëëd je'e yaj ma'ady ja tu'un, ja kajpt, yuubaat ja kajpt jëya'ay ajxy du'un.

Janë ko poj tęgoy du'un mi imbë o poj tëxa'a këdye'eby je'e du'umbë, najts pojëeby ja kepy ja tsaa du'un mëed ja kojy ja maaxy mëed ja tejk du'un nëje'e kiu'u bojtu'udy, tsaatsy tyuum ja kudëjk ajxy du'un miomë'ëy.

May ja windooby du'un ji, nebyë ja wëtsukën, jëya'ay nyo'op je'e du'umbë oy ti du'un nya'a no'oky oy animalë o kepy tsyaa.

Wingu jeky jaty ja mëdsaa'a wiixy ja du'un ja po'obë, ko je'e du'un iayo'odyukyii ja xëë jajy, kab je'e ju'un miëja'any mga'ana eebëp je'e duun yaj win ma'up je'e du'un, ixjt aam je'e du'un m'eebëp, koots ja jëen gutsujxk ja tooky du'un kia'ay koots je'e du'un m'ixëp.

Neby du'un të mgaxyën të winjewë'ëyën yaj mëed medya'ag ja magaxtaakp ana'ak nax du'un winduum ajxy.

Mayatëw ja mja myëed
ti du'un ko:

tyu'uy.
wyëtsuky.
naax tsyëyuy.
po'o xëë iaduky.
madsa'a wiixy.
tooky nyaxy.
jëen gudsujx kia'ay.

Ja du'un myaj tunëp ko anajty ti myaj mëdoy ada'any

- Ja wiin je'e exta'awët ti anajty mgumyëdya'agam.
- Medya akta'a ti du'un medya'agam.
- Nepy ajxy oy win jëwë'ëp a adyuuna'x du'un.
- Yaj tëw yaj të'ëx ma wiin librë nëby du'un oy mgumëdya'akëp.

Ijx momë'ëw neby ja noky mjëjaayë'ëp ko anajty nöký mkexa'any wiin agajpt.

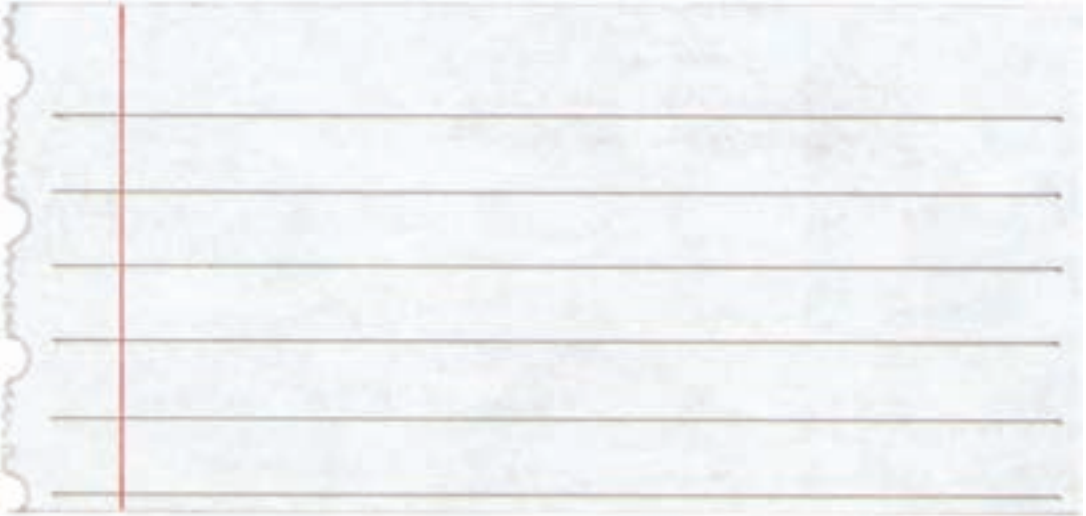

- a) Pën du'un kejxp ja noky,
- b) Ma du'un nyekxy ja noky.
- c) Nepy je'e mjuyën ko ja noky mkexy.

Ti jatý du'un mya nëkxyp ja noky mya'aby ko pën mnoky nëja aya'any.

<p>a) _____</p> <p>b) _____</p> <p>c) _____</p> <p>d) _____</p> <p>e) _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>a) Jä noky kiejxpë xyë ë tsyuu,</p> <p>b) Ma du'un tsoonyën mëed ti xëë ti tsuu du'un anajty,</p> <p>c) Ja du'un nyoky nyëkejxp.</p> <p>d) Ma du'un yajpooxy.</p> <p>e) Ti du'un myëdya'agaampy.</p> <p>f) Ma du'un myedyamaany.</p> <p>g) Ma xyëë ja firmë ja du'un noky kejxp.</p>
---	---

Jaay noky du'un nëja yë'ëw ja mjujy mëgu'ug, neby du'un të abyekyën.

A adyuun nax j ma neky mbeda'aga'any nëed jëjaay yë'ëw.

Je'e du'un nenëmpy ko ja noky a najty mkëxa'any wiin tuum, ko anajty du'un mga'a met medya'aga'any aaw aam.

Ja negaa

Mini n'uk yaj met mëdya'aky Noemi, ja uk du'un tsënaaby ma mëj nëëjën mënaa anajty n'ga'a minyin nga'a kawëm ni miitsy ni ëëtsy, ja teedyap ajxy du'un mëdyaap, Noemi, a neby ajxy du'un myënaanyën ja teedyap ajxy du'un jantemy jiajp.

Nëm ja tedyap ajxy myë na'any ko ajxy je'e abëjkëm ma ajxy je'e minë'ëyën, ma ja nëgaa ijty je'e ma du'un xyëë atyën "Mëjnëë aam" jaatemy jiajp tee dyap ajxy.

Jaay du'un ko ja kom duu, ja ki'x neë nepy ja nëëgaa ajxy du'un jiaty.

Jaay neby du'un të mga pxyën ti du'un kimëdyaap ja kuentë të mgaxyëbë

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

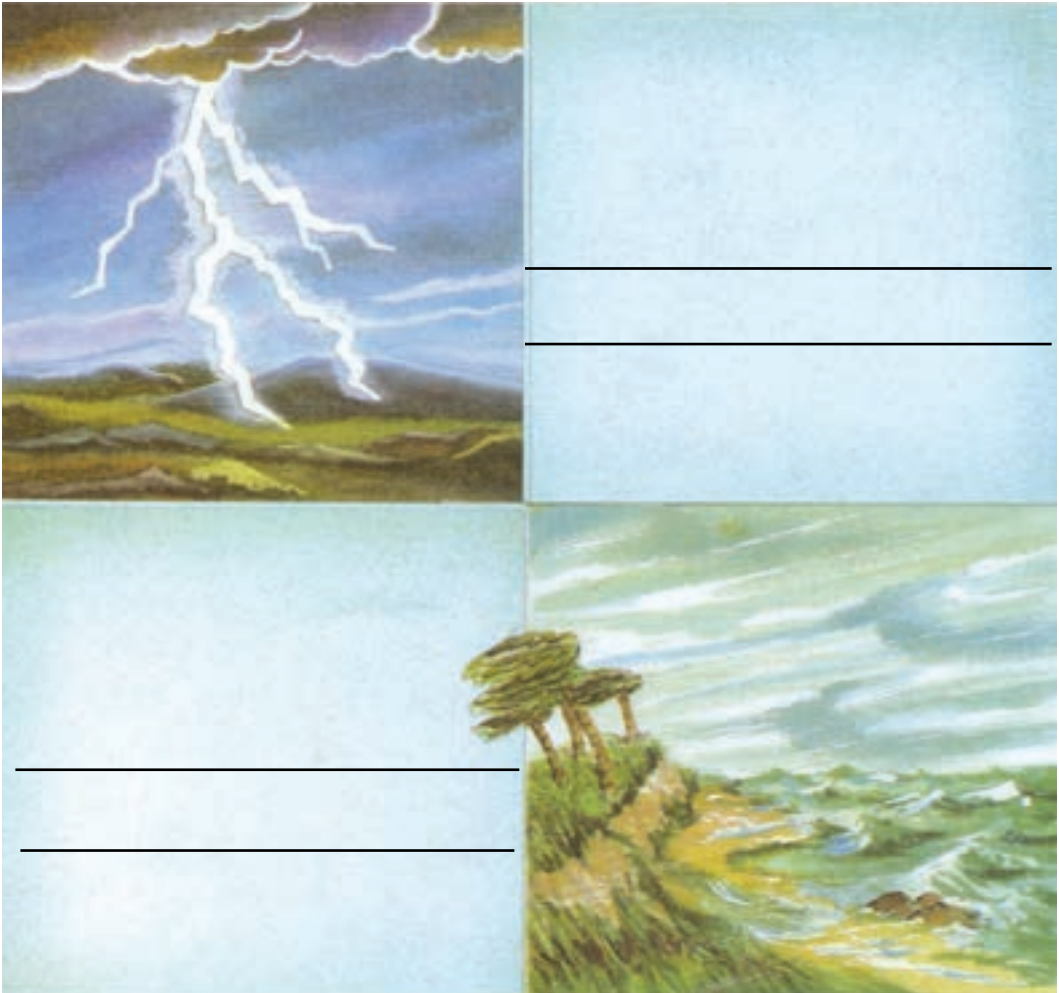
Neby du'un ji iadyuunaxën, kumëdya'a du'un neby du'un m'ixyën, jadu'un kujaay. ma wiink nokyën.

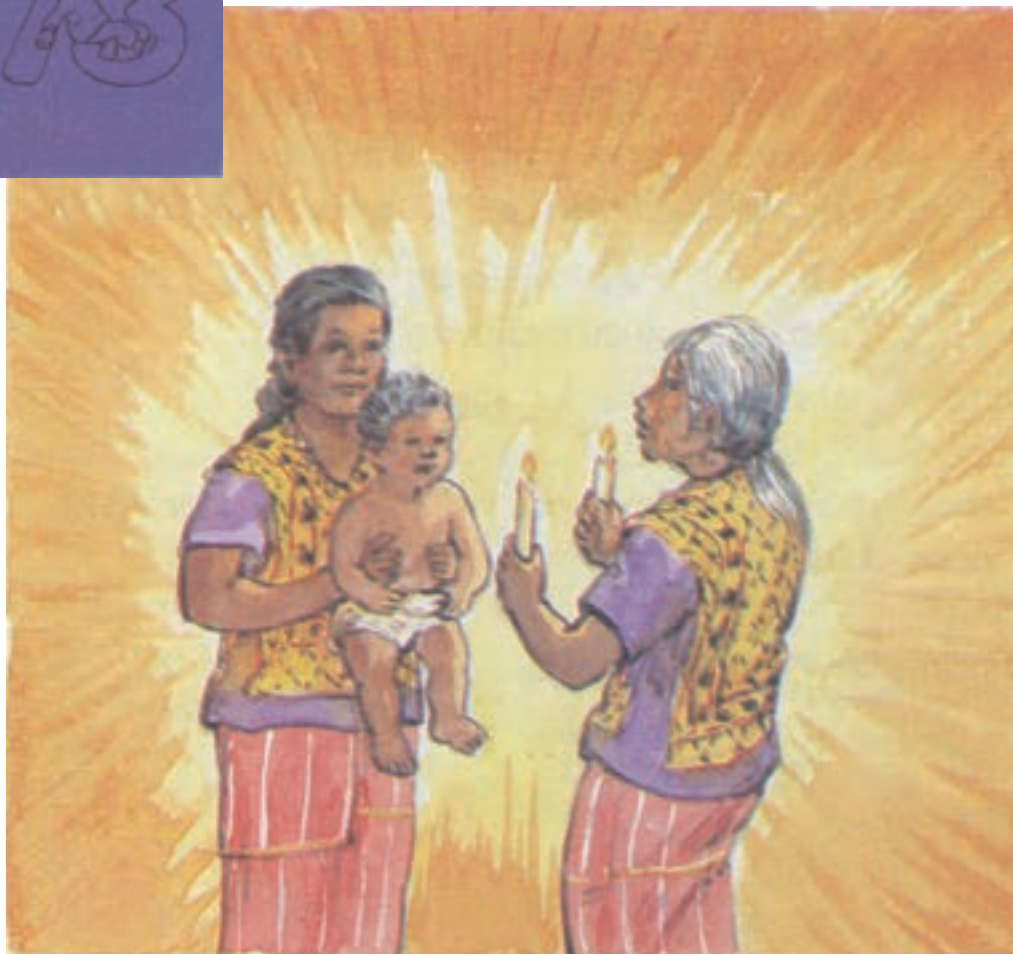

Kap yë'ë yony medya'aky, ja du'unts juwijts wëdit ja neby je'e du'un ja du'un ku medyaa këb.

Ko wëdsuky jëën je'e du'un.
Ja mëj nëë ki'ixk je'e du'un.
Taj maaby ja jëya'ay ko kia'a tu'uy.
Nëë ogëëy ja jiny kyoaay

Neby yë'ë a adyuunaxyën yaj koj ja yon medya ky, neby du'un tē mgapxyën.

Ja nēguduj tēm ajxy

Ja ayuuk jia'ay je'enē du'un pia nēkxy nē neby ja jekpyēn ja aambyēn, nebyē ja iap iokēn ajxy ijty miaju kiaatyēn, nēje'e du'un tē tyēgatsy.

Ko ja pigana'ak miny nkia'ay yaj pētsēēmby ja jyukēēny tsiin ajxy du'un, ja magun aax du'un uunk konē'hēp ko du'un pigana'k aty ya'ay tyo'oxyē yaag abējkēp ja tuunk ajxy, ko je'e myējēēny nebyē ijty tē miny tē pietyēn, ja taj ajpē ja teedy ajpē je'e ajxy ijty du'un jēxye'ep neip, mēnit ajxy ijty du'un yuj wa'any ma ja to'oxy anakēn tyaj tyeedyēn a pē mutsnē je'e iadeemy dujpy ajxy ijty je'e, ja ajtsy tyeedy je'e du'un yaj tēdyegēēby

mënit ajxy je'e piëjnë iuuknë jawiin ajxy ijty je'e iuk teedy pëky mënitnë ajxy ijty iagujk pëkynë, a jada'a aty jawiin ajxy je'e iuk agujk pëky mënitnë ajxy je'e tyeedy pëkynë, mëed ajxy je'e amdsoo aamy nyenyë ijxënë, mënit ajxy du'un nyiwoowënë, janë ja ajtsy tyeedy du'un yaj tëdyëgëëby, toog jaty ajxy je'e yaj temy yaj tuky ja kuya'ay uunk, yuj waamby ja kay ja u'uky ajxy du'un ko ajxy anajty du'un diëga'any, ijty ja woybë ja witsypë, nyë'ë xojxp ja ya'ay ana'k ajxy ijty du'un tu'xox miooby jadu'un ijty je'e mia etsy nëkxy je'e kiëxy iabëtsëmy, a tyam kap je'e jiëdu'unë të du'un tyëgatsy.

Ma du'un të mgaxyën oa të mbaady ja mëdya'aky tsipë yaj tëw yaj të'x neby du'un mëdya'aky tyëgë'ëy ja du'unts kujaay ma yë'ë witsyën.

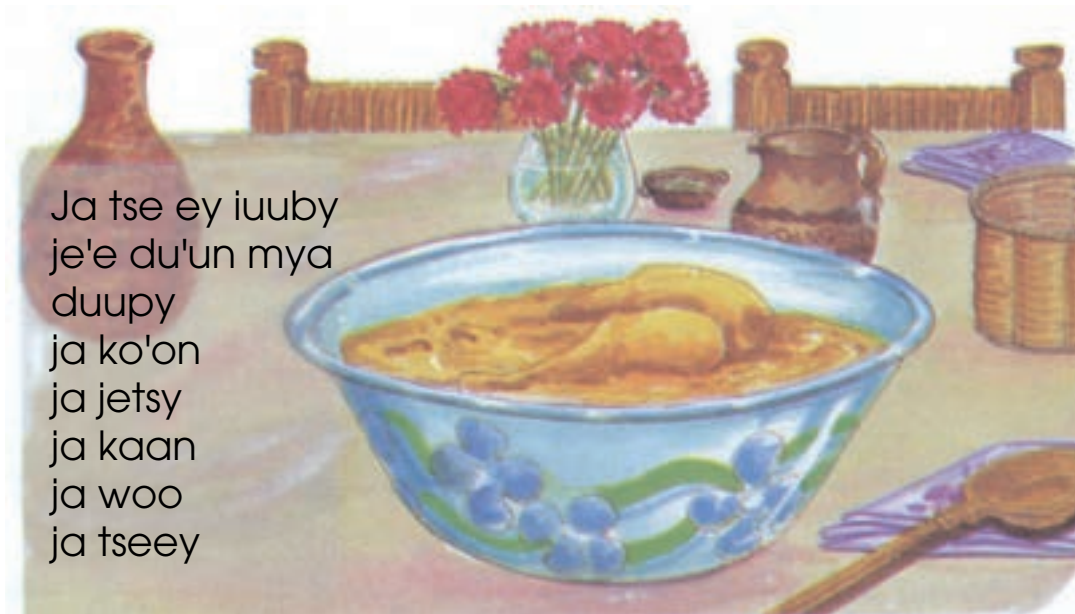
jukëën tsiin	agujpejp
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Extaw jim ma të mgaxyën ja mëdya'a adaa du'un manëxp " ' "

jëya'ay

**Je'e du'un ji kujaay nepy ja je'xy ja kay ajxy yag
oyë'ëy, nëgapx neby ajxy yaag oyë'ëy**

Ja tse ey iuuby
je'e du'un mya
duupy
ja ko'on
ja jetsy
ja kaan
ja woo
ja tseey

**Kujaay miitsy awiinpë nepy wink kay wink u'ug ajxy
du'un idyuny, ti du'un mya duumpy, ja du'unts a
adyuunax.**

Xiik muk mëdyaa muk mëedë mja myëëd, ti yë'ë mëdya'aky du'un nyë nëëpy.

“ Ko mga'a
nëmyadë'ëtsëëp,
kaj ti mbaadëp”

“ ko ti baadep,
ka'a du'un wingapxy”

**Yaj koj miitsy wiinpë mëdya'aky nepy xi të mgaxyën,
mëed a dyuunax.**

kapx jawiin yë'ë ji jaaby, ja du'unt wiinpë ja dyëgats,
yaj tun yë'ë mëdya'aky ji juwijs wedityp

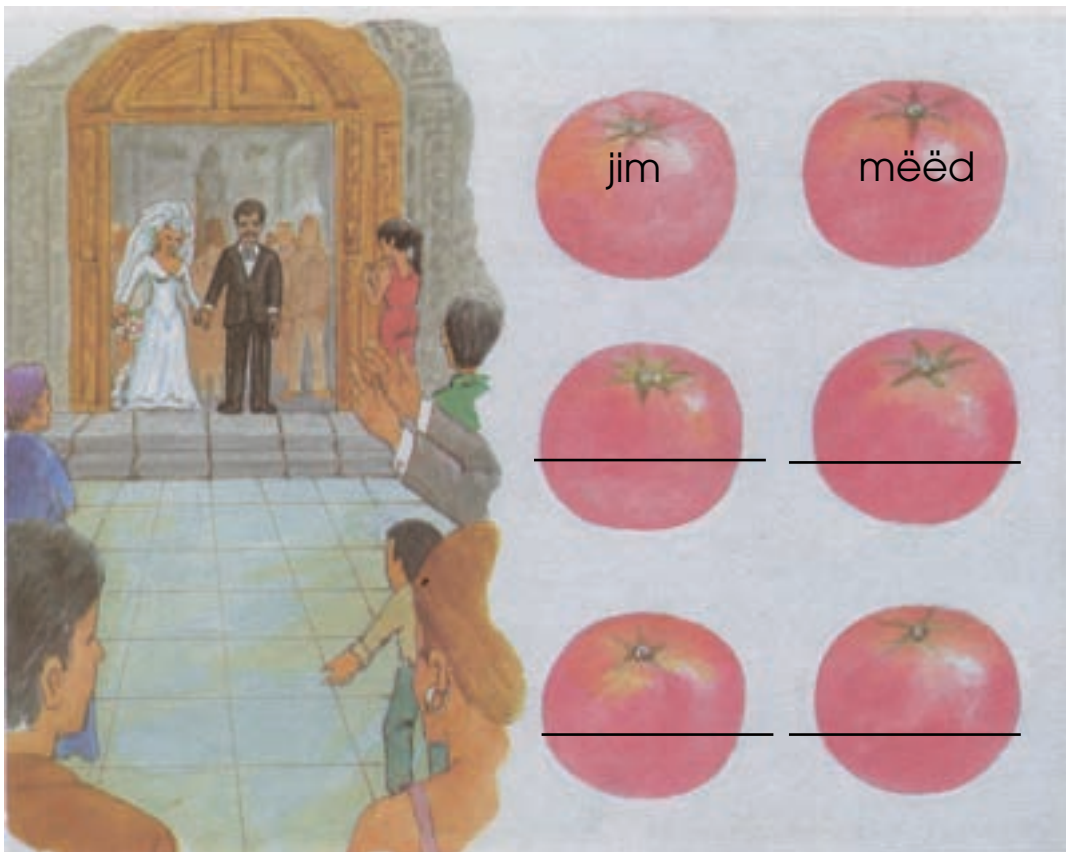
pëjp

Jëda'a ja Peed tyam pyëky

ejtsp

kaaby

Extax aw ma të mgaxyën mëdyii medya'aky du'un
manëxp ja vocal adu'ukp mëed ametsp.

**Kujaay neby të abëkyën, ko pën anajty mëyaj
tewa'any ti anaty medoy adaamp.**

**Në adsow yë'ë ji myaya tëëbë, neby du'un të win
jewë'ëyën ma du'un te mgapxyën.**

Nepy ajxy ijty pyëky iu'ugy jekiajt.

Ti ja pigana'k ja jugëëny tsiin ajxy ko yaj pedsëëmë.

Ti ja ajtsy tyeedy du'un tyuupy.

14

Ja xëë ja tsuu

Oy mëdyii agajptën yaag jajtëp
ja xëë ja tsuu ajxy du'un,

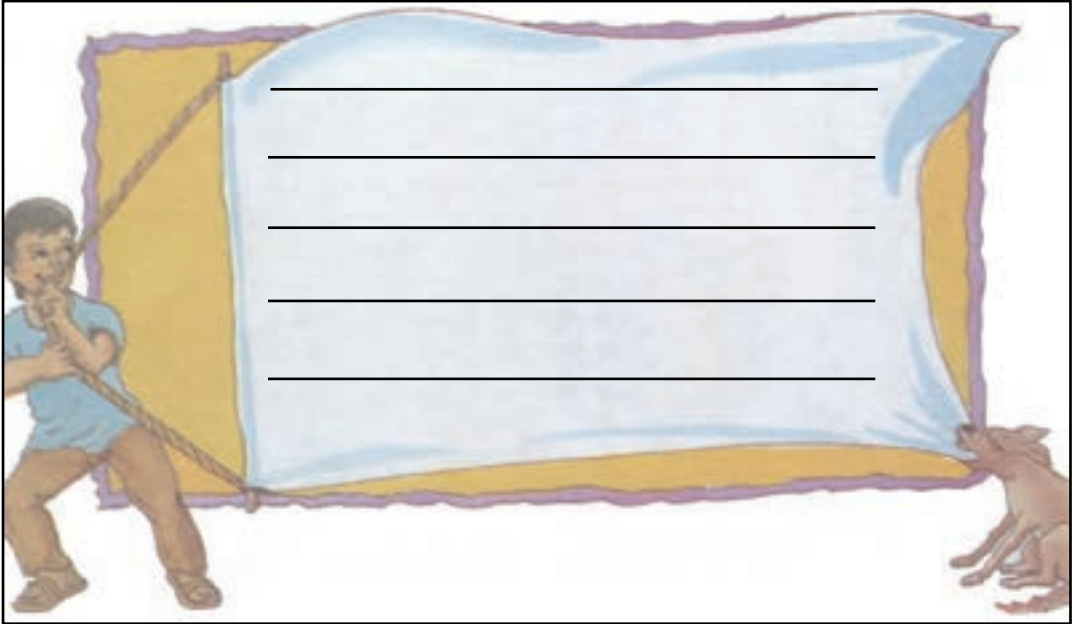
ja saandë xëë ajxy du'un yaag jatëp win gu ju mëjt jaty,
ja martuumbë du'un xëduump, ijty ku'ug du'un winkejxp
nëmetsk jeÿa'ay, tu'ug ja mëjpe mëed ja mutsp, ja
du'un ajxy ijty nyebubedyii, a tyam tu'jÿa'oy du'un
tyuunë amdsoo je'e du'un yuj waanë, ko ja serë du'un
kyë'ë dëgë'ëyïi, mënit je'e du'un yaj kopk këeny ma tsaj
tëjkën, nëkxy je'e du'un pieenë kiaatsnë, yaj tęgajtsnë ja
pëjy kiu'u no'ogëëby ja serë du'un, yaj tëëbyi du'un ma
kuxëëjën mënda ja oy xyëë du'un nyaxany mënit du'un
yaag ëyïi, ja martuumbë ajxy du'un miayuj waampy ko
pën miixë du'un yaag jadanyii,

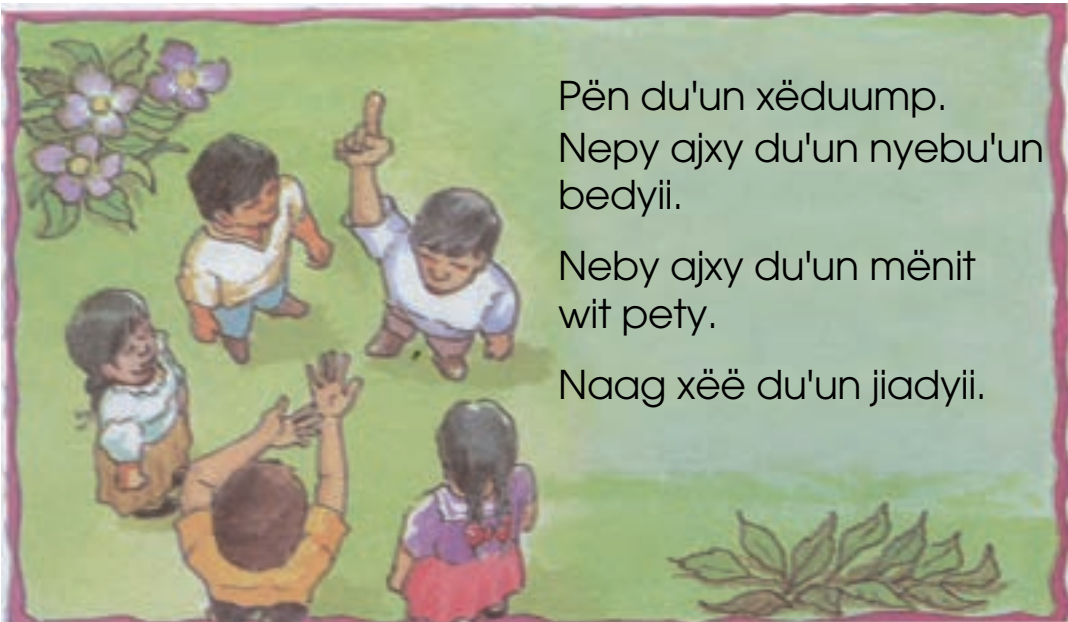

ko iunk ajxy pyëgany, ko ajxy yaag abety majk mokx jumejt, ko io'opë iaju mëjtë'ëy o ja o'oky miixë. Ko ja xëë iabaanë mënit ajxy du'un serë jeepnë, je'e ajxy du'un miadaj naxaamby, win xu'uxy ajxy du'un serë jeeby, nebiu'u bejtëp ajxy du'un ja to'oxyëk, mook, kaan, popa'ag ajxy du'un yejpy mëed ja serë tsow, ka ja xëë tyemy aboanë kojx tënaaby ajxy du'un jabom jabom, nebyë ja xëë ja tsuu du'un oy jjadëët, yaag jatëp ja tsiin tsunax ajxy du'un, paady ajxy du'un nyënëmy ko ja jëen ijty kia'a ity ja tsiin tse'exy ajxy ijty du'un iawë'en mujpy jadu'unts ajxy ijty je'e nyo'okë'ëky je'e ajxy ijty je'e yaj negudëëxëp, ja du'unts ja tsungax ijty jiadyyi, ku jaboom ajxy du'un tiaj naxy, jawiin ja poom jëen ajxy myanekxy mënit ja ajxy serë kajpë mëed ja ajxy kapitana ajpë.

**Ma te mgaxyën exta'a tsip mëdya'ag du'un ja du'unts
kujaay**

**Neby ji myëyaj tëyen, mëdyaak muk ajxy mëed
mjamyëed.**

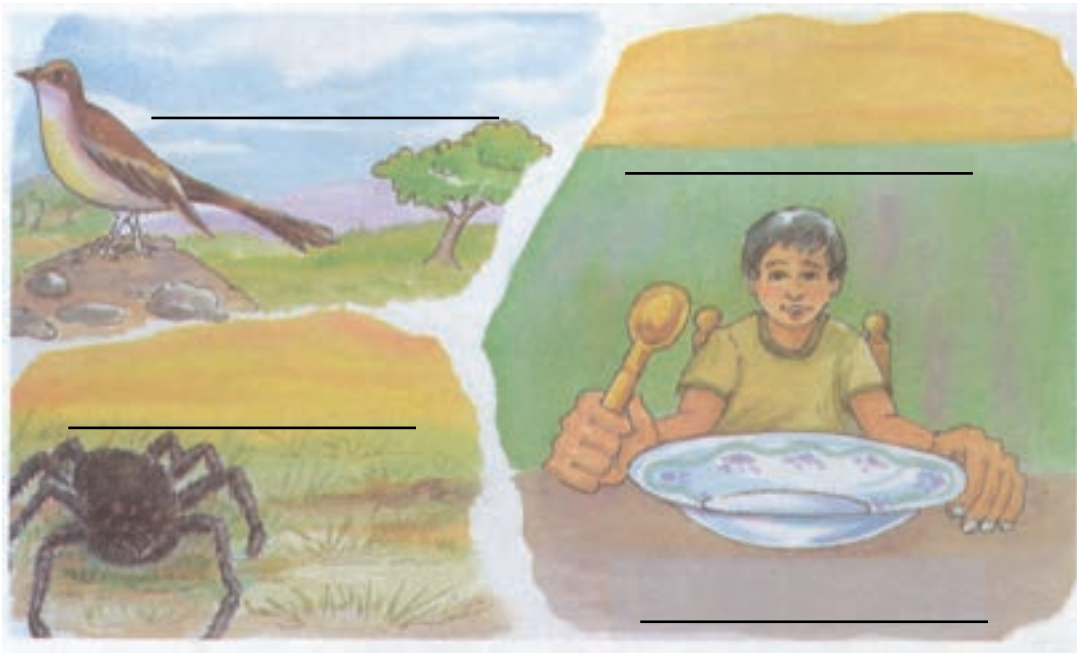

Pën du'un xëduump.
Nepy ajxy du'un nyebu'un
bedyii.

Neby ajxy du'un mënit
wit pety.

Naag xëë du'un jiyadii.

Jaay ja mëdya'aky manëkxpë " xy " jadu'unts kujaay.

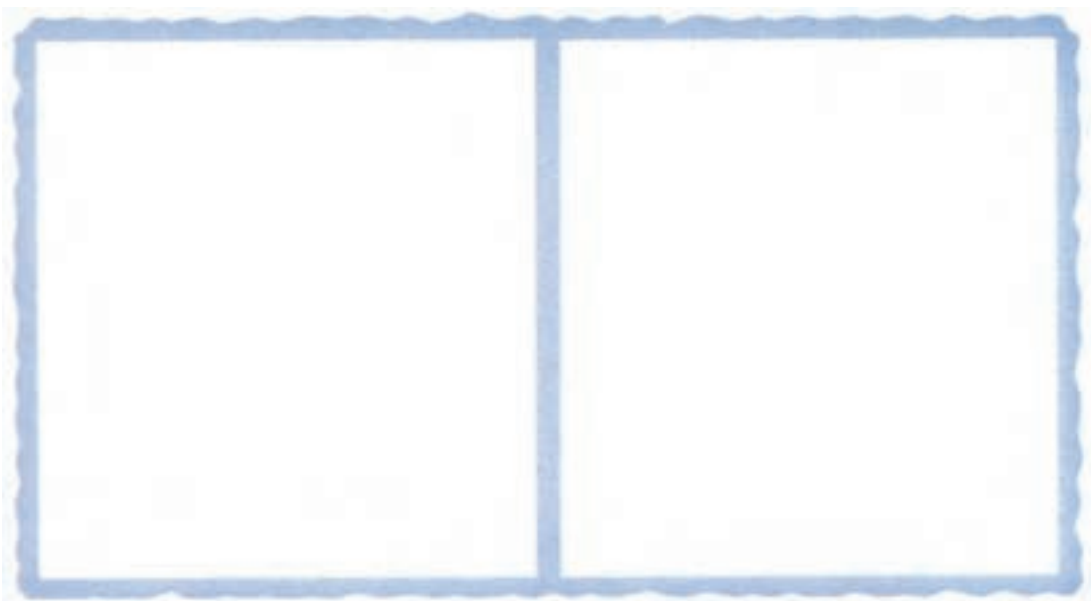
Jaay yony medya'aky ma du'un myaj tunyën adaa " xy ", ja du'un neby ji jiajë'ëkyën.

měj nëë ja tsa xy p ity.

Ix yë'ë ajanyaxy tégatsy ja toxyëjk ajxy wit pety mëdu'unty ja ma ayuuk jëya'an nyaxën, yaj nëwedsë'em du'un.

A adyuunax neby ja toxyëjk ajxy wyit pety ma ja magajtën.

Kapx yë'ë ji jaaybë, nejuë'ëw ti du'un nyënëëmpy, ja du'unts nëadsow.

“Nyegapxyp je'e du'un mëdunajtë ja xëë duyëmpë nyaxy”, ti je'e.

“Kabë nyë'ety kabë jiot a wëdijp”, ti je'e.

“Yo'oby tu'xëë, ajajp je'e mëed nyo'oky' 'ti je'e,

Jaay miitsy winkpë ja nejuë'ëy aambe.

Jaay numëre neby du'un du'un tsyonda'akën neby du'un kiu'ubëtyën ko xëë tsuu du'un jia da nyii.

Jadu'un kumëdya'a neby du'un nyebanikxyi jën ko xëë tsuu du'un jiada nyii.

Kujaay neby ja xëë ja tsuu du'un jiadyii ma ja mgajtën

Jaay ma yë'e witsyën ja mëdya'aky du'un manëxp "xy"

Ja ayuuk jëya'ay wyit tyukxy

Jekyën amdsoo ja jëya'ay ja wyit ja tyukxy ajxy ijty kiojy, jawiin ja pixyt ajxy ijty nyi'ip kiojy, ko ja pixy t je'e myëjay mënit ajxy je'e pixyëbaj wopy naan ak, akts, kuax yuum ajxy ijty yaj tuumbyë jadu'un ajxy nyaax kuwo bë'ëp ja pixyëbaj wojpt aam, mënit ajxy je'e piinë, wylipy ja pixyt ajxy paxy këxp mëed tsim mëed kuyaam ajxy du'un yaj tuny.

Ko ajxy du'un të piipëde'ëy, mënit ajxy je'e tyëgëëny kajp ma koj pejtën jejky ajxy du'un tyuun aty ko ja wit ajxy kiojy, ja kobyejt, ja pijty, ja kojy wit je'e ajxy ijty du'un iaxuumyujpy ma ja kamiixy ja ëxyë'ëjën minëyë'ën puutsk wit ajxy ijty nyënëmy ja yadyëjk ajxy ijty pyëgëëby.

Ma ja toxyëjkën ja kojy jëdsë'ë ja maj jëya'ay ajxy ijty je'e mëed ajp aja kon jëdsë'ë ja mutsk jëya'ay ajxy ity du'un mëed ajp, ja tsapts ëxuk ajxy ijty je'e yaj mabëkërë wëëby, ya tuumby ja kambiidy ëxuk ajxy ijtypë, ja kojy jëdsë'ë ajxy ijty yaj nekyu'u woonëëyëp, neby kube'en ajxy ity wya'any.

A tyam ja puutsk wit të je'e du'un kiudëgoy ja jëdsë'e ja ëxuk nëjë'ëyëm ajxy tyam jiak mëed aty ja maj jëya'ay jaxy, ja tsaan jëya'ay ja wit juy ja kuutsy xuy du'un myëed ajnë tëgoonyëp du'un odyëgaamy neby ja magunaax ajxy ijty je'e wit petyën.

Neby du'un të mgapxyën te winje wë'ë yën, në adsow du'un neby du'un myayaj tëyën.

Ti ajxy ijty yaj tuumby ko ajxy ijty kiojy.

Ma ja piidy ajxy ijty pyëky.

Ti ijty je'e xyëë aty ma ajxy ijty kiojyë.

Ti jaty ajxy ijty kiojpy

Pa ka'xy du'un mëdoy ada'any, yaj tëw yaj të'x ma maj jëya'ayën, neby ajxy ijty kiojy.

Ma ye'e ji ia adyuunaxyën, yaag oyë'ëwë neby je'e tsyonda'akyën a nepy je'e myay, numërë aam du'un yaag oyë'ëw.

Ku jaay yë'ë wit xëë ma yë'ë wyitsyën

Kapx yë'e yony mëdya'aky' jadu'unts yaj pedëë ja mëdya'aky nëgapxpë ti ja kapxp tyuumpy,

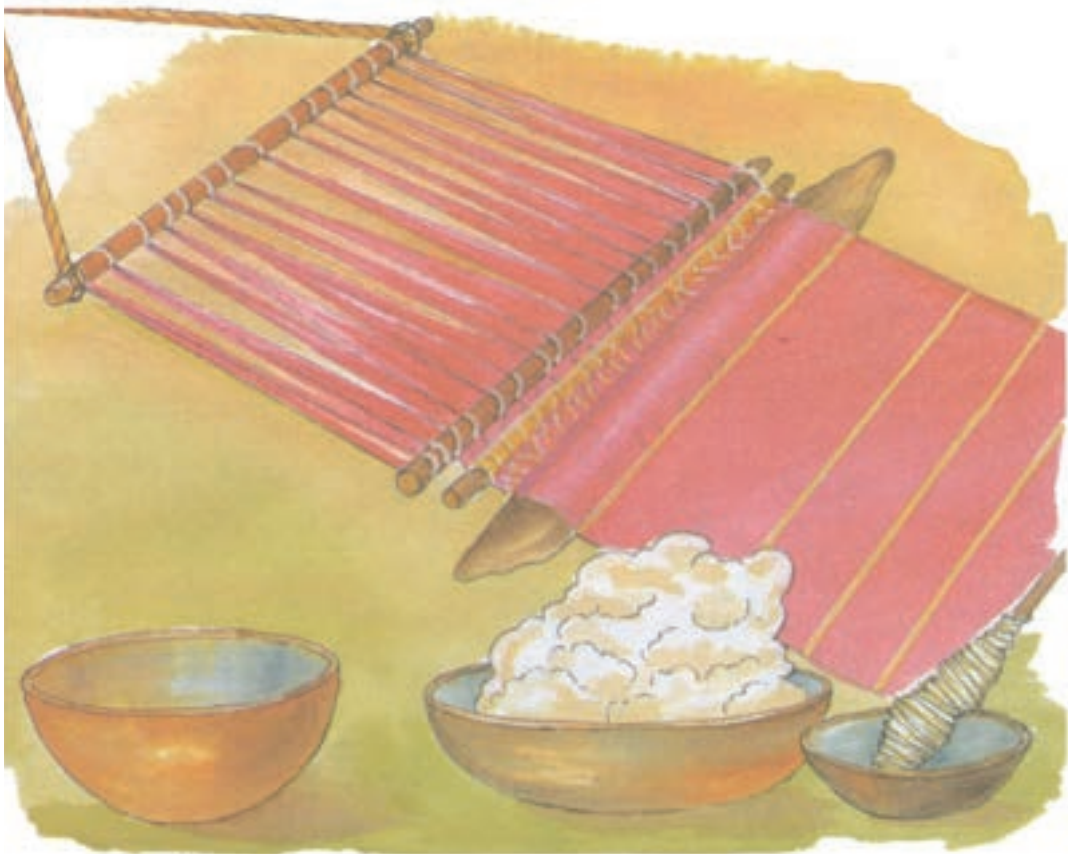
Ja maj jëya'ay pixyt _____ je'e.

Ja pigana'ak kojy wyit du'un _____

Ja mixy uunk _____ lig mëëd,

Ja uk _____ je'e koots.

Ye'e ji adyuun xybë kap xyëë mnëjuëyë, yaj tëw yaj të'x ja xyëë ma maj tëjkën.

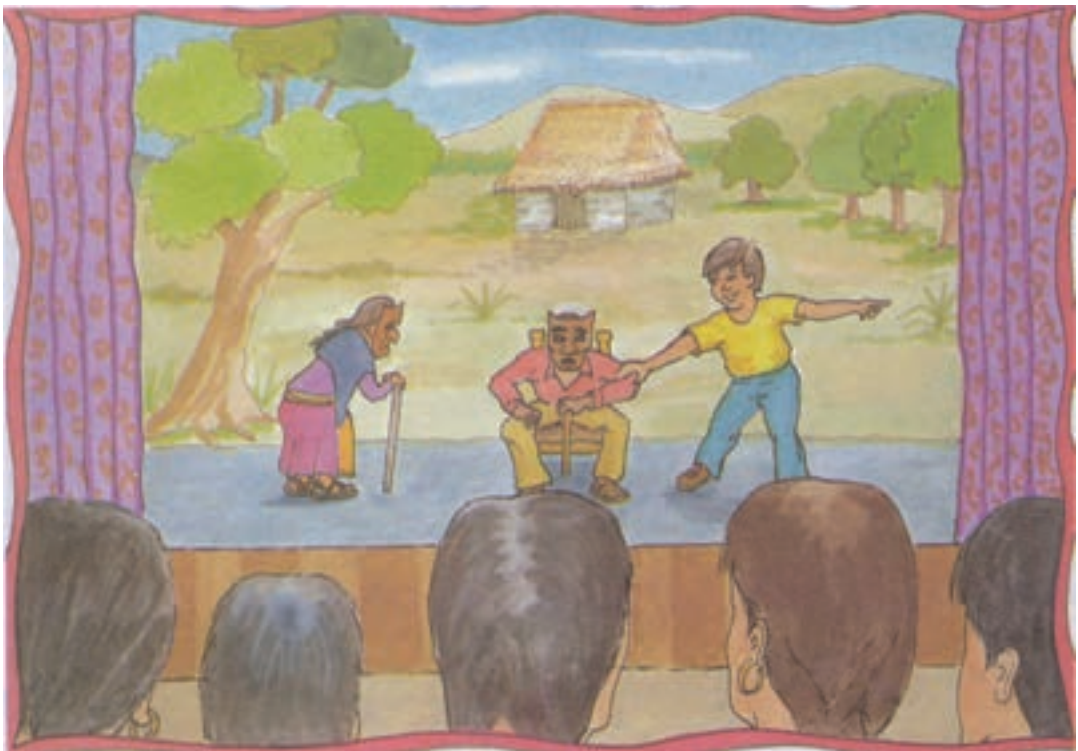
Tyam nyaj met mëdya'aga'any Noemí, ja uk tsënaabyë nëë jooty, ma ëjts ja ngaj tëm jim ja mëj nëë, mënaa ni miitsy ni ëëtsy anajty nga'a miny nga'a ka'ay, ja aptëjk ajxy du'un xyaj mët medyaakëm, Noemí nebyë ja poeta ajxy du'un myëna'any, ja aptëjk axy du'un jantemy jiajp.

Nëm ja aptëjk ajxy du'un myëna'any, tsëgëk ajxy je'e abëjkëm nebyë ajxy je'e jiatyën, ma ja nëgaa ijty du'un jian temy yaj paadyën jue'eg ijty du'un xyëaty " Mëj nyëë aam", ja aptëjk jantemy jiajpëk jantemy nyëjuëëbyë ajxy je'e.

Neby të mgaxyën jak exta'aw wiinp neby du'un te mgaxyën.

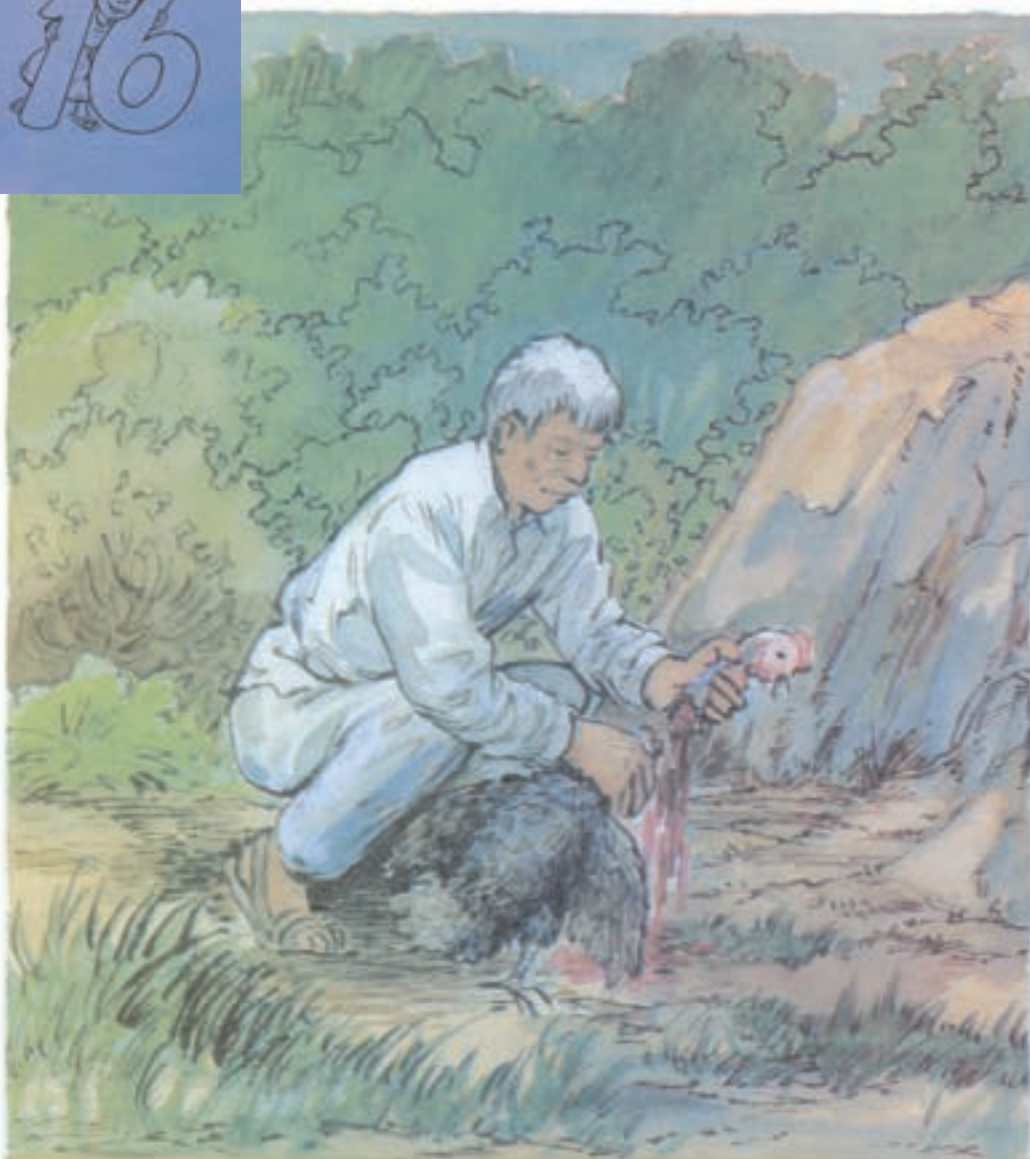
Amay du'un neby maj jeya'ay ajxy medya'a kiën

A nëgooxk jaty ajxy nëmyugëë, win kex ja tu' jëya'ay pën du'un medya'agëp ma ja jamyëed winduumën, kumedya'ak ja tukxy ja wit ajxy ijty jekiajt myëed alpe ja jeky jëya'ay.

Ti ajxy du'un kon mëëdyaa këm oy neby je'e tsonda'a kiën. Oy da'a du'unë kujaay ti gëxp du'un ku ioyë.

Neby ajxy kiudyuny kiunyaxy

Je'enë ja magunaax ajxy du'un pianëkxynë nebyë ja jekpyën ja aambyën ko ajxy tii jiadii tiunyii ko ajxy ëyo'on baady, ja kuxëë ajxy du'un jawiin iuk mayaj tëëby nebyë ajxy du'un kiudyunëp, tii gëxp ajxy ko të ëyo'on baady. Madyu'u ajxy du'un kiudy uny nëje'e ajxy amëduugë'ëy tsa'andy tyun, nyegootsyëp, ka ye'ëpë, tsëëy yaag o'op ajxy.

Ko ajxy iamëduugë'ëy ja jujy ja mëgu'ug ajxy du'un myët kudy um tsee yaa g'p ajxy, ja ajtsy tyeedy je'e du'un yaag o'o, ja ku ëyo'on ajxy tekyë nyëity tyëëyëb, pa nëë aam du'aam je'e du'un windëgooy jim ajxy je'e du'un nyëkxy, jim ajxy ja tsee nyë'ty yaj ka'ay mëed serë, tsiin aay, tsiin tse'xy ajxy nyo'oky.

Je kiajt kap ja tsee nyë'ty ajxy ijty yaj tuny, ja tee aay je'e ajxy ijty jëj kuwee yeeby mënik ja tyoot ajxy ijty nyë'ty xeexy, jadu'unts ajxy ijty kiu dyuny kiu naxy.

Neby tē mgapxy tē win jēwē'ēyēn, nē atsow du'un yē'ē du'un myējaj teebē.

Pēn ajxy du'un myējaj tēeb ko ajxy ti kiudyun kiunaxa'any.

Ti ja tsa'andy tyuabē du'un tyuupy,

Ti jaty ajxy yaj tuumpy ko ajxy ti kiudyuny kiunaxy.

Ja du'un tē mga xyebē nēby du'un m'ixy modoy, ja ay mayē'ē wyitsyēn.

Jaay ja medya'aky du'un tēgatsyp neby ji jiaayēn

yadyëjk

toxyejk

jiny

xondaakp

yaj xon

wëëm

juuny

Ambsoo aam jak jaay wiink medyaky, neby tē m'uk ja'abyēn

Yaj pedëë yë'ë medya'aky ji jaay bë, tu'ug jaty letrë jaay ma du'un kia'a ityën.

m__d__ k__ by

ts__ ` __ nty__ ty__ mb __

k__ y__ `p

__ y__ ` __ n

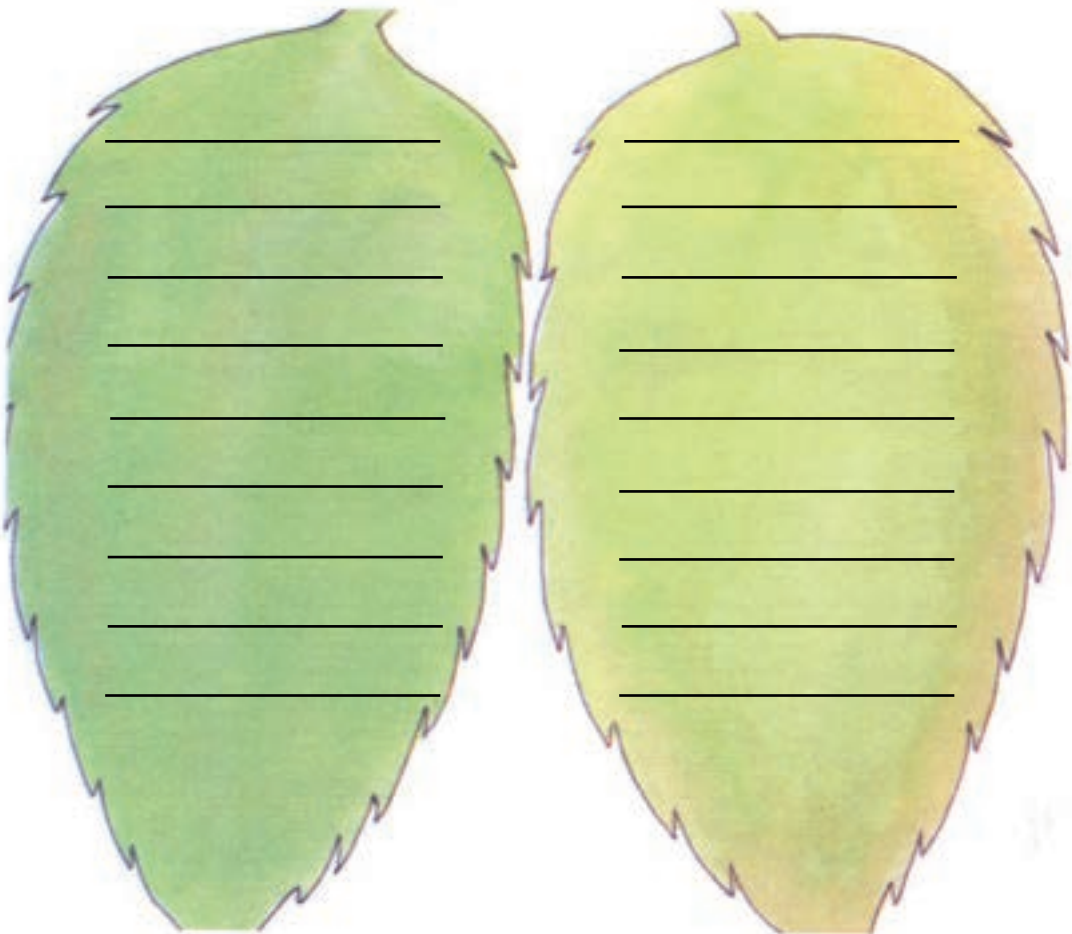
k__ m__ d__ p

k__ x__ __

n__ ` __ ty

__ xY __

Exta'aw medya'aky ma të mga nyën ja du'un manekxp adaa " b ".

Yaj tēw yaj tē'ēx jna jajpēn nējuēēbyēn nej ja kuxēē
ajxy ja xēē mētso'ont ajxy yaj tuyo'oy ko ajxy xyēē
may.

Ja ayuuk xēē mētsy'o'ont

Mētsyon	tu'its			
				
	jukpii xa'a	jow	juun	
				
	tsa'andy	uj	koy	naa
				
	nēē	jo'o	jaamy	tēēts
				
	kapy	ka	ju'uky	paa
				
	ujx	tap	mēēy	jugēēny

Mejts waats yë'ë mëtsyont xëë ji, kap du'un nyebaady, ma wyitsyën jaay medu'unty du'un jaty du'un kiumedya'aky

tu'ug
 metstk
 tëgëëk
 mëdaaxk
 megooxk
 tëdujk
 joxtujk
 tuktujk
 taaxtujk
 majk
 majk tu'ug
 majk metstk
 majk tëgëëg

tuum
 mets
 tuunk
 makts
 mokx
 tujt
 kuy
 tugut
 taax
 majk
 kē'ënt
 kē'ext
 pagatsy

Jaay ja xëë xyëë ja tu'i'xp neby du'un abëkëb

___ jukpii	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Mayay tēw ja maj yeya'a ti jaty ajxy yaj tuumby ko
ajxy iameduugē'ēy, jadu'unts ya kujaay

Jak jaay du'un ja medya'aky kumēdyaapē ja
tēgatsypē.

Ti jay ajxy yaj tuumgyë ma ja tyëjkën ma ja kiaj, tem

Ja ajxy du'un yaj tuumby ma
ajxy tsëna'ayën mëed ma ja
kajpt jootyën, ma ja kay
minë'ëyen ja mook ajxy je'e
du'un yaj ka kiojpy,
iadyuumby kaaky ajxy, yaj
tëetsyp em kiaaky ajxy,
tioopy ajxy jimyë kajpt jooty o
wiink agajpt ajxy nëkxy tiooky,
iadyuumpy më'ëky pënuuky
ajxy mëedë way, na'any.
Ma ajxy wiaaxk kojiën yaj
kojpy ja pa'ag ajxy du'un,
tioopy ajxy je'e jim ma kajpt
jootyën mëed ajxy je'e yaj
tuny.

Ma ja kajue ioyë'ëyën tyoopy
ajxy du'un jimy ja kajue wiay
a ja kajue jiety je'ets ajxy
du'un yaj mëdoopy ja kajue
ajuubyë.

Ja niy, ja aads xëjk, ja
kuutyp, ja mëndyë, ja
kubixyty, tsi'i, ja akxaj, ja
ja ceboyink, ja tsaj këdsi'ixy,
je'e ajxy du'un kia ay iu ukoy,
jiëëxyp piëj pyo piu'u doopy
ajxy jimyë kiajpt jooty.

Yaj tuu mby ajxy du'um ma
kay ma u'ukyën ja kaan, ja
popa'ag ja on, ja xëjk, ja
aroyk. mëed ja xëts mëed ja
wit ja tukxy jiuuby ajxy je'e
wink tuum. O jimy kajpt jooty.

A ja yëdyëjk ja toxyejk
tyuumbejt jiuuby ajxy je'e
du'un, pën je'e xuumy
diaap, katsy tyaap o kabyok
tsejtsp ja myagunaax ajxy
du'un yaj mëdoopy.

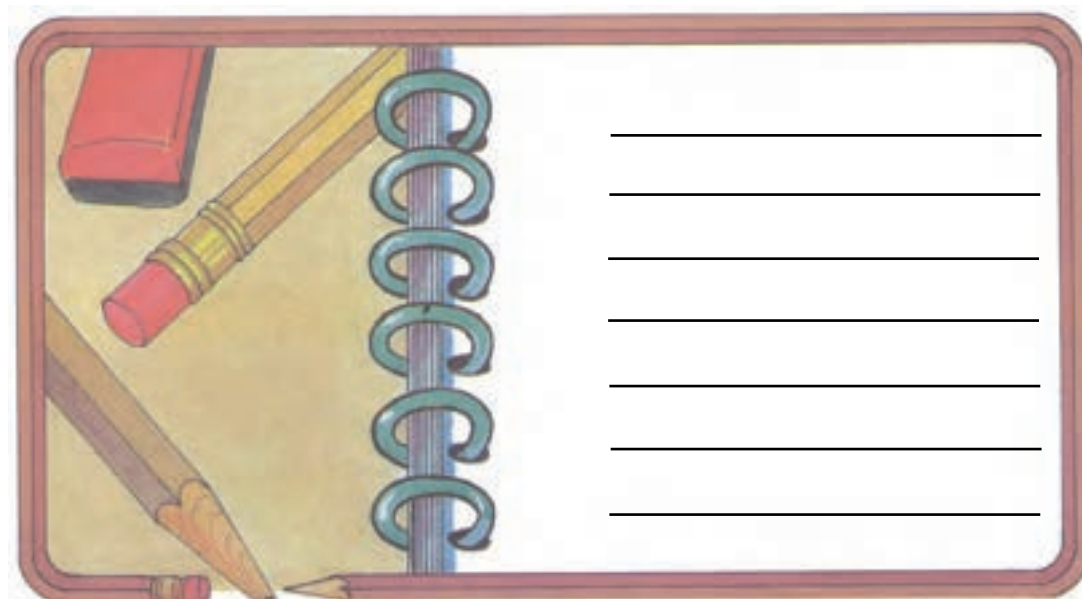
Yaj tuunëp ja ujts no'ot ajxy
tya mën mëed ja naax
ya'ag adook taakpë, nebyë
ja pyëda'aky ajxy du'un
yaag oyë'ëwëp.

Ma yë'ë ji la adyuu naxyën pigëna'ak du'un kapx mëdyaap ma ja mia bigena'k winduumën, medya'ag miitsyp mënits mgujaayëp ma yë'ë wyitsyën, neby du'un te mgaxyën.

kujaay neby du'un te win jëwë'ëyën ja du'un të mgaxyebë.

Yaj medya'ag du'un neby ja ma ayuuk jëya'ay du'un jiaty nyëjuë'ëy ku jaay win noky kiëxp ti ajxy jim iadyuumpa ma mgajtën.

Neby ja ayuuk jeyaay jiaty nyëjuëyën tyuny nyajiën.

Waaxk kojy waax wiip jëya'ay ajxy, adyuumpy ja pa'ag jaxy, ja wiin ja waaxk nëed jaam jo'oy weenty ko je'e të yëbej pëdëëny, menit ajxy kiujeebëëny pa'ag kojë'ënty wen du'un kiojy.

Adyuum yëk tsëx ajxypë ja waj Cebo ajxy yaj tuumby mëedë kuyaam awiink jaty ajxy yaj yëbeky, mënit ajxy jadaok yay yëbejkumbë tu'uk muky mënits ajxy je'e xyëts aduunë.

Ko xa'ak ajxy kiojy, ko je'ë të yeenë menit ajxy je'e piux në xyenë, wen ja xya'ak pyëdsëm mënit ajxy yaj xedë'ëtsy, ko je'e të tyë'ëtsy mënit ajxy xyaatsnë xuumy ajxy du'un tyaganë.

Ko ja wekxy ajxy iadyuny ja poj naax ajxy extaby mëedë të'ëx, jadu'un ajxy piojtsne ja wekxy ko të myaany menit ajx nyënokëëny,

Jaay ma yë'ë tegëëg waats wyitsyën medyii du'un tu'tu'u ajp.

waaxk

xa'k

naax

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Kujaay ti jaty du'un kojp neby ja nyi'x kiopk myëëdën

Ja animal

Ja kepy tsyaa

_____wëën _____	_____ mëëxë _____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Jeë du'un nyënëëpy ja du'un nebyaatëp tu'tu'ubë kap je'e myaj mënaxë'ëwëp pa kap je'e myabaady

Yaj mëdya'ag yë'ë ji jaayb, jadu'unts ajxy mëdyak muk mëéd jamyeed.

Jow ajxy je'e yaj tuumy ko ajxy tya'aky ja.

Pu'uy je'e du'un tuump ko ajxy iadyuny ja.

Poj naax ajxy yaj tuupy ko ajxy iadyuny ja.

Jaay ma ye'e wyitsyën ti jaty ajxy radyuumpy ko xa'ak ajxy xyiëëy

Ko ti n'adyunaanë n'yaj tunem oy tiijë, në adsow neby du'un myayaj tÿyën.

Ma ja pu'ux du'un tyuny.

Ma ja xa'ak tyuny.

Ma ja waj ak du'un tyuny.

Neby du'un mjaty nejuë'ëyën kujaay du'un.

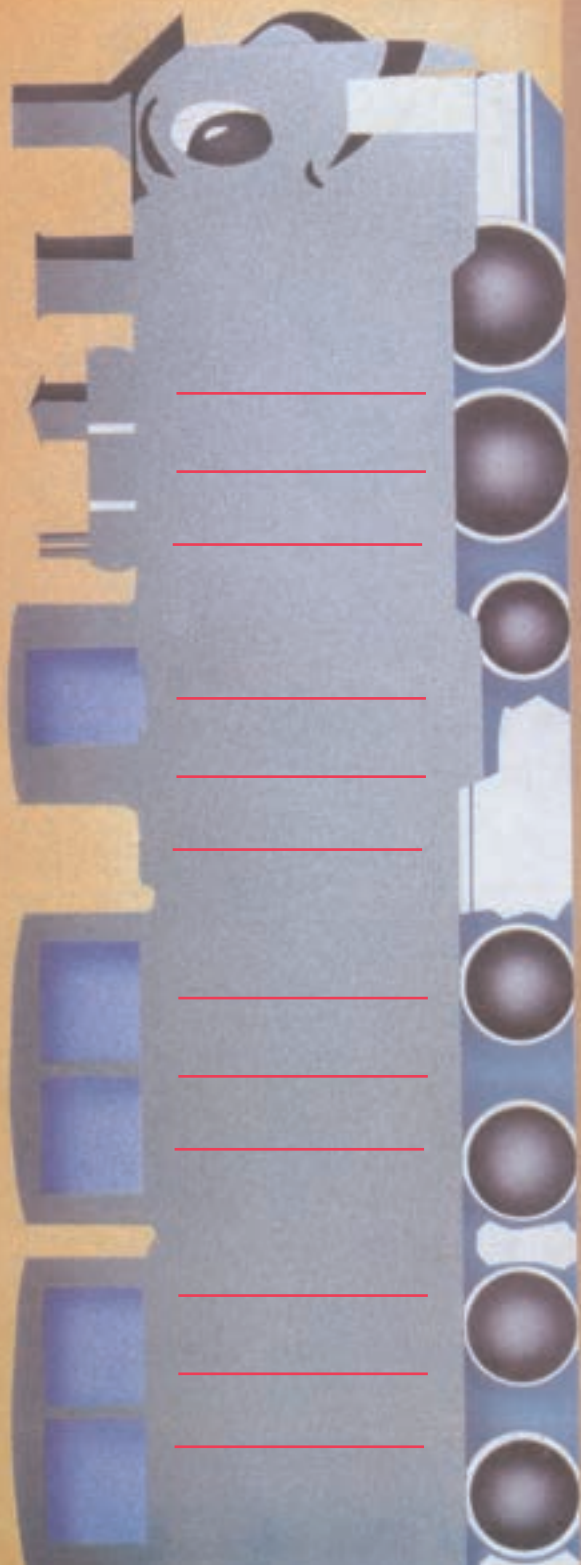

Ti ko oy ko wiëene ko ja ujts du'un ngojem.

Ti ko oy ko wiëene ko aay ujts ngkuendë ajtem.

A adyuunax ja du'un ja du'un tu'tuu jatyp ma yë'ë amadaaxk jo atyën.

Neby je'e nkuendë ajtëm nyaj mayëyëm nga'a yaj kudëgooyëm ja yuuk ja aamy ja nëëgopk ja mo'ots kopk.

Ja naa wiin mëj je'e du'un myëëdë ja mejy, a ja naax wiin xim yam je du'un, mëjy agujk ja wiink kajp në je'e du'un jjoyë ni du'un kiu'u dunë magamaa ma je'e jiaan temy nyë'ëdunën, këxp je'e jiaan temy nyë'ëdunën, këxp je'e jim jaatemy tyëëtsyk du'un jim yaj paaty, kap day ujts jim, ma je'e nya'a nëdun jueebyën tëëtsyk du'un jimbe, jagë tsiin myëgu'uk du'un jim yaj paatp, kap animal du'un jiaty mayë, ma je'e du'un nyaax tuumën joy je'e du'un nyaax tuumën joy je'e jim an du'un jim mëed tyuuw o'oky, yugooty du'un jim mëg jaty kepy tsyaa du'un jim madyu'u animal.

du'un jim yaj paady, a ma je'e jioyjootën aay ajts
naaxyp du'un jim yaj paatp meëd meëy ajoy, ijpë
animal du'un jimbe, ma je'e tië'ëts nëgapën jagë
tsabyu'u du'un jim nëxim guyam ujts du'un jim kap du'un
jim nyëgë tu'uy a ma ja yuukën, pëye'p mëj nëë, wok
jim kom du'un jim tiu'uy, ix ko je'e du'un jim kepy tsyaa
miayë jim nëgop oy'temy myaajë, may ja animal du'un
jim, ja yo'obyë ja jëyëëbyë, ja yuuk je'e du'un yaj tuub,
ja aay ujt je'e du'un ja poj yaj waats ko du'un myadë ja
poj je'e ajxy du'un majukiajtëm, paadyëts ajxy du'un
kuendë ajtëm, paadyëts ajxy du'un kuendë ajtëm ja
yuuk ja aamy, kap ajxy du'un no'okë'ëyëm, kap ajxy
du'un na'a najts yu'uwëëyëm na'a nëgoo, ix tëtsgaam
ja nëgopk ja mo'ojts kopk du'un, tsëk ajxy kuendë ajtem
ja aay ja ujts.

Je'e du'un mya yaj tēēb neby du'un jim ma ja magajtēm, nē adsow du'un.

Ma ja mgajten neby ja naax wiin jim.

Neby ja kepy tsyaa du'un jim.

An tēētsyk du'un jimē.

Neby du'un jia'ay tsyonda'aky, jak yaj pedyēē du'un.

ja kepy tsyaa
pixy tyilink

ja yuuk animal
nēēts

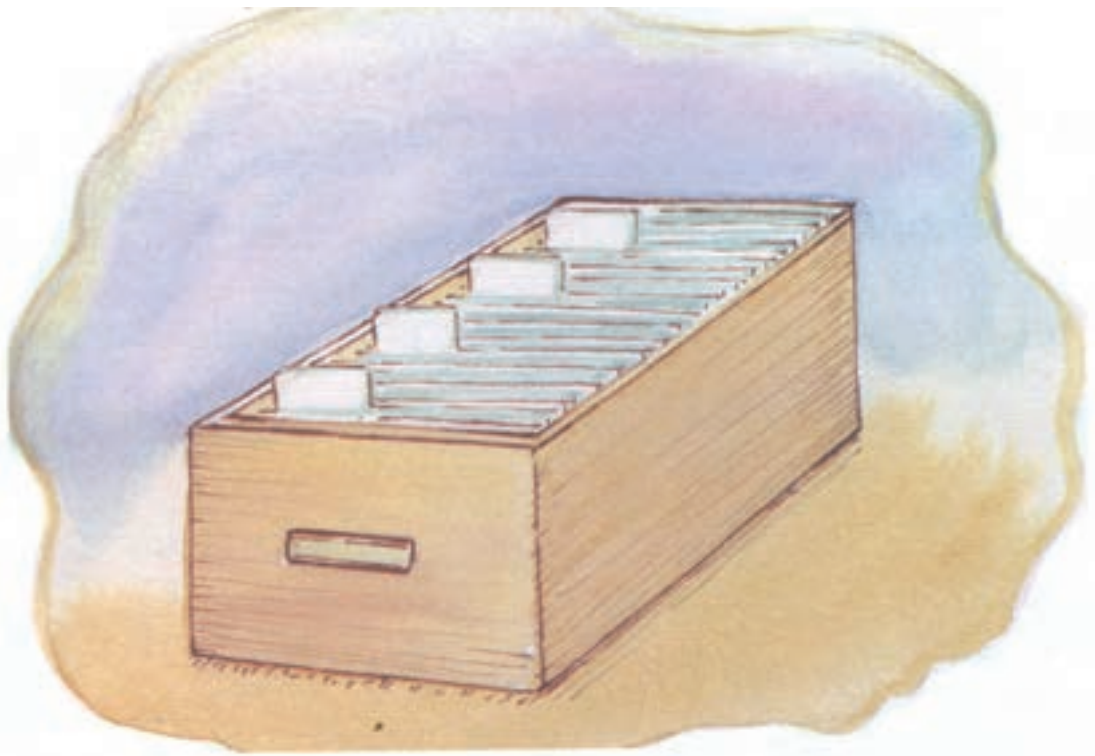
ja madyu'un tssa
jaam tsa

Neby ja noky iunk du'un mya nēkxy ko libre anajty paky baada'any.

Ja librē xyëë.
Ja du'un myaj tēwaaby.
Ja du'un ja'ayëb xyëë

Keeb noky unk may jadu'nts yak jaayë'ëw nepy jaty ja librē xyëë ajty meduuty du'un jim yaj paady kapxtaatëgoty, ja du'unts kajë un jooty pëda'ag.

Je'e du'un ma ajxy je'e kijaay kiuketsyën ja librexëë wen ajxy paky paady mëdyii libre ajxy najty yaj medya'agaamy.

Kapx jadu'uts winje wë'ëw, neby du'un ji jia kapx wijiën

Ja nëë mëed poj

Ko ya naax wiin njukiaj tēm, ja nëë ja poj du'un majukiajtēm, pa kap du'un nëjuë'ëy mga'a jukiajp du'un.

Pa nejuëëby mga'a tunaapy mayaj du'un.

paad du'un maga'a kuendë aty ja ajxy mëedëmb negoo du'un mna'a yaj ma'ady ja ajxy n'ukëmbë ja ajxy xejtsowëmb ja jukiajt je'e du'un xya mooyëm.

Ja'aby miitsy wiinkp ku medya neby du'un ji jiajën.

Ja mej nëë

Ko ti may nēgapxp adaa du'un tuum " ' " naag ok du'un negapxy, yaj tun du'un ma yē'ē medya'aky jiaayēn.

Ja utsin ja yuuk pejy wiink ja yuuk kuds'ex ja ajk ja kets ka'ag yugooty du'un yaj paady.

Ja ujts adsēn'ēw yē'ē yony medya'aky ma ja te nyaxyēbē o maja miimbēn.

Yaj ne widsē'ēw yē'ē yony meyda'aky ma ja te nyaxyēbē o maja mlimbēn.

Tē ja xēē kyu'u najxnē.

Jaboometsy nēk xa'any kapxtaapē.

Adojēmejt tuu najx du'un

Ja tē nyaxyēbē

Ja miimbē

Je'e du'un nēgapx pē te nyajné o miimb je'e neby anajty medya'akyēn.

"ko oy myo'og mnaxët
kap ti mdaj mayëp".

"ka'a ti amdow ity, na'a
mëdoonax".

Yaj koj miitsy wiink medya'aky, jaay ma ji wyitsyen

“

”

“

”

Jaay ti du'un mjayaapy adsoo du'un na'a yaj koj.

Jak jaay du'un ja medyaky du'un ma nekxp ja nyaxybë o ja miimbë.

**Ja ajxy du'un nyaj tuunëm ko ajxy neyaj
mëdoy ajtëm ja kapxy ja mëdya'aky
ma ja wiink agajpt jëya'a yën mëed ti
ajxy du'un nyaj nëkxëyëm ko jaxy wiink
tuum nëkxëm.**

Ijty ko të miny ko të piety, kap telëfono correo, radio, televisión ijty du'un ma ja ngajtën, nebyë je'e tiamnën, mëgapxën jan jujy jan mëgu'ug oy du'un jia jekemë, medoy ajtën du'un ti du'un jajtëp tuunëp ja wiink agajpt, mëdoy ajtëm paky, ko radio mëdoowëm ja televisión eepëm, ko ja noky ngapxëm o ko ja noky njaayëm nkeetsëm je'e du'un ma ja correo o ko ja mëdya'aky du'un nkejxëm pakië ja tegrama aam. Ko ja karreterë ijty kia'a ijty teky yo'oy aam je jëya'ay ajxy ijty wëdity ko ajxy nyëkxy wiink agajpt juubyë toopë, jëxkë'em aamy ajxy ijty

du'un tsyëmy, kap ja pyëda'aky ajxy du'un ijty maay
tiooky, pën ijty du'un ëyujk, kuaay, karretë mëed je'e
ajxy ijty yaag jëdsëëmpy, ko karreterë du'un tëiawatsnë,
mënit ja kamionk du'un tyëgëëny win du'umy agajpt,
kap ajxy du'un yo'onny, ja kamion ajxy du'un yajtuu nëp
ko ajxy ma nyëkxa'an ko ajxy tyooga'any, ko ajxy
iayuya'any.

Nëje'e ja pasajerë yaj wëditë'ey pën du'un makiën
tu'uba'a kyajpt ijp, ma karreterën kia'a ityën je'enë ajxy
du'un nyëyo'oyë'ëynë ma ja kamion ajxy miadsa'anyën,
ko adaa du'un këxy kajpt myëëdë oyeebyë ja kajpt
du'un.

Yaj nēwidsē'ēw ja medya'aky mēēd ja a adyuun naxyēbē.

ja xyaj ijx xyaj mēdoy ajtem.

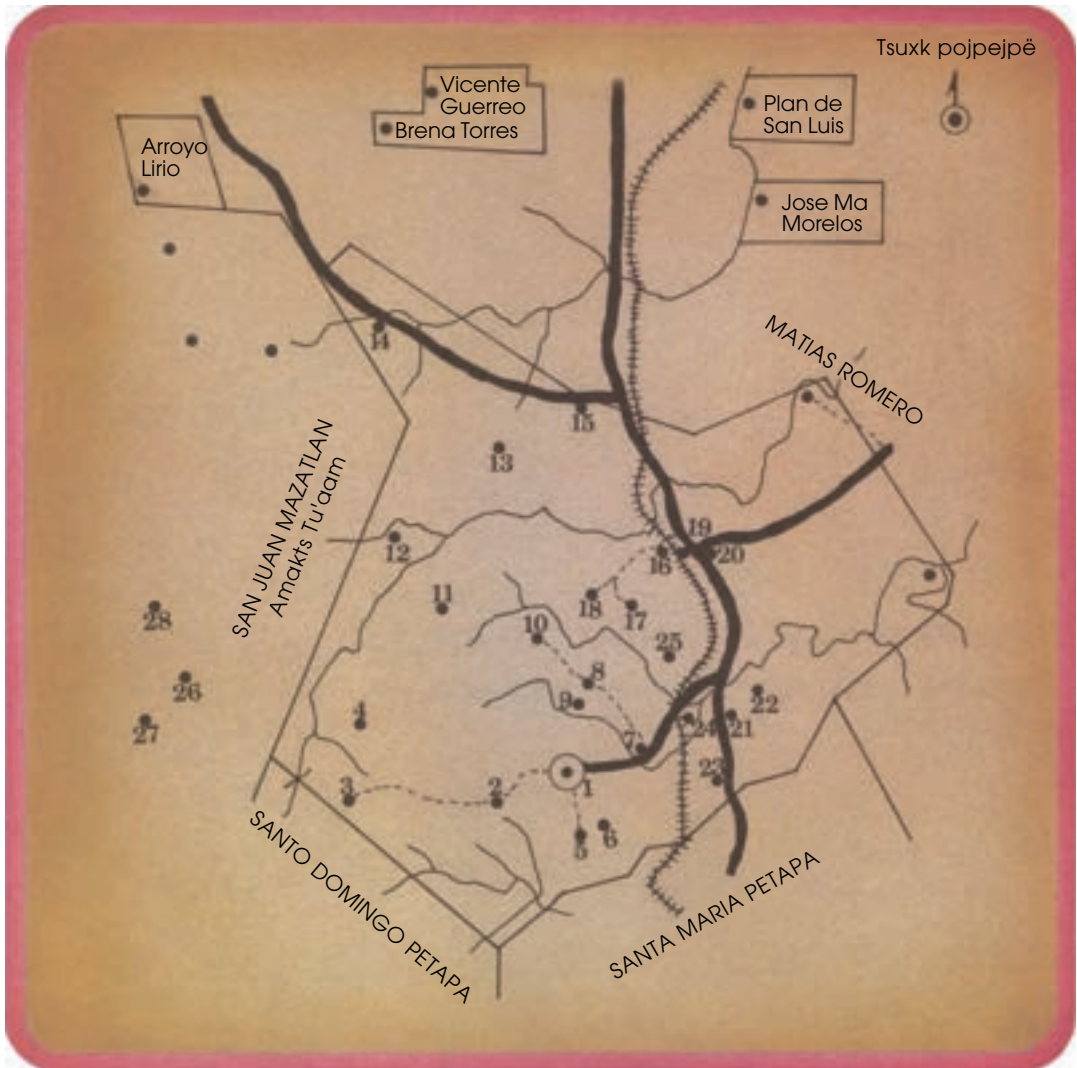

ja xyaj nēkxēm wiink tuum.

Jaay jēya'ay ijty nyēkxy wiink agajpt a neby je'e tyamē.

Tëgaambë Nyaax Tsyëwa'ant

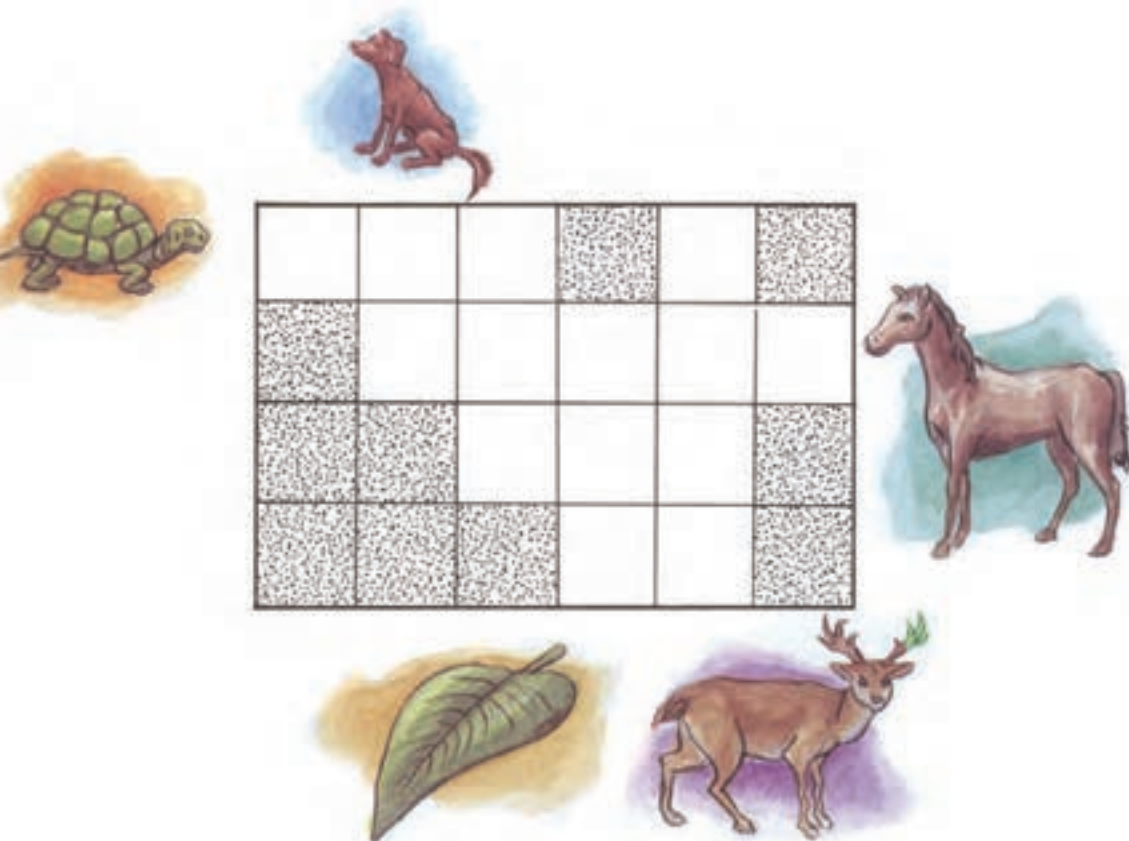

- 1.-Tëgaam 8.- Tsapts Xojooty 15.- Joy Joot 22.- Tsooky Wok Awiimp 29.- K'ën Yuuk
- 2.-Tsinjooty 9.- Të'ëts Patsy Nyëë 16.- Mërux Mëj Tu'u 23.- Woojëm
- 3.-Mëëdyun 10.- Atsya'am Wok 17.- Mëj Yuuk Mëjk 24.- Mogënyëë
- 4.-Tsadyu' nëë 11.- Tax Aam 18.- Kaxyem 25.- Tsawëtsats 30.- Mëj Mook Aam
- 5.-Jëraantsyëm 12.- Joky Nyëë 19.- Uuxy Ak Wok 26.- kuuty Nëëp
- 6.-Nëgap këxp 13.- Mëëx Jooty 20.- Xixëm Nëdun 27.- Oj aeapy
- 7.-Patsy Nyëë Awiip 14.- Maxy Nëë Aam 21.- Poop Tsanëgap 28.- Pit Kopk

Exta'aw mgajpt ma yë'ë Tëgaambën naax tsëwa'andën iadyuunaxyën, pën kiajpt du'un jëkem, nëba'a yugooty.

Në ja'a dyu'ut yë'ë kapt xëë këxy ja " a " yaj tson da'ag.

Kujaay xyëë yë'ë a adyuunaxybë, tu'ug jaty letrë jaay ma yë'ë amedaaxk teek jootyën.

Jaay oy nya'a midyii xëë mëed ja du'un amdsoo xëë mëët

Oy ti xëë

amdsoo xëë

_____ waj _____

_____ Tsiin jooty _____

Jaay yoony mëdya'aky yaj tun ye'e medya'aky du'un ja wiin të mjaaj yebë

Je'e du'un nyënëëmpy ko je'e nyëgapxy oy nya'a midyii xëë awiink je'e ja amdsoo xëë mo'obë

**Neby oy myaj mëdya'agëp yaj tun adaa mëdya'aky
kapxp, jaay ja jeya'ay xyëë ma ji wyiitsyën**

_____ ja guaay të tyëgoy,
_____ ja m'uk koots amenajp.
_____ ja wyaj jëya'ay kiuum.
_____ ja m'uunk jaantëmy nyat.

**Jaby miitsy amdsoo ma yë'ë ji wyitsyën yaj koj wiin
yony mëdya'aky**

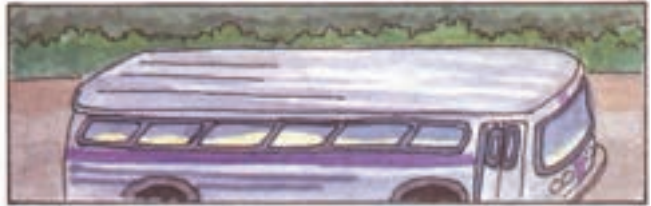
**Je'e du'un xëajp ja du'un amdsoo xëë mëëdp neby
jeya'ayen, ja kajptën, ja mëj nëë**

Yaj nēw idsē'ēw du'un yē'ē mēdya'aky mēēd yē'ē ji a adyuunaxypē

Nēē joty je'e wyēdity.

Poj jooty je'e wyēdity.

Naax wiin je'e wyēdity.

Pa'widsē'ēw yē'ē ji m'ixypē mēdyii du'un jim ma mgajtēn

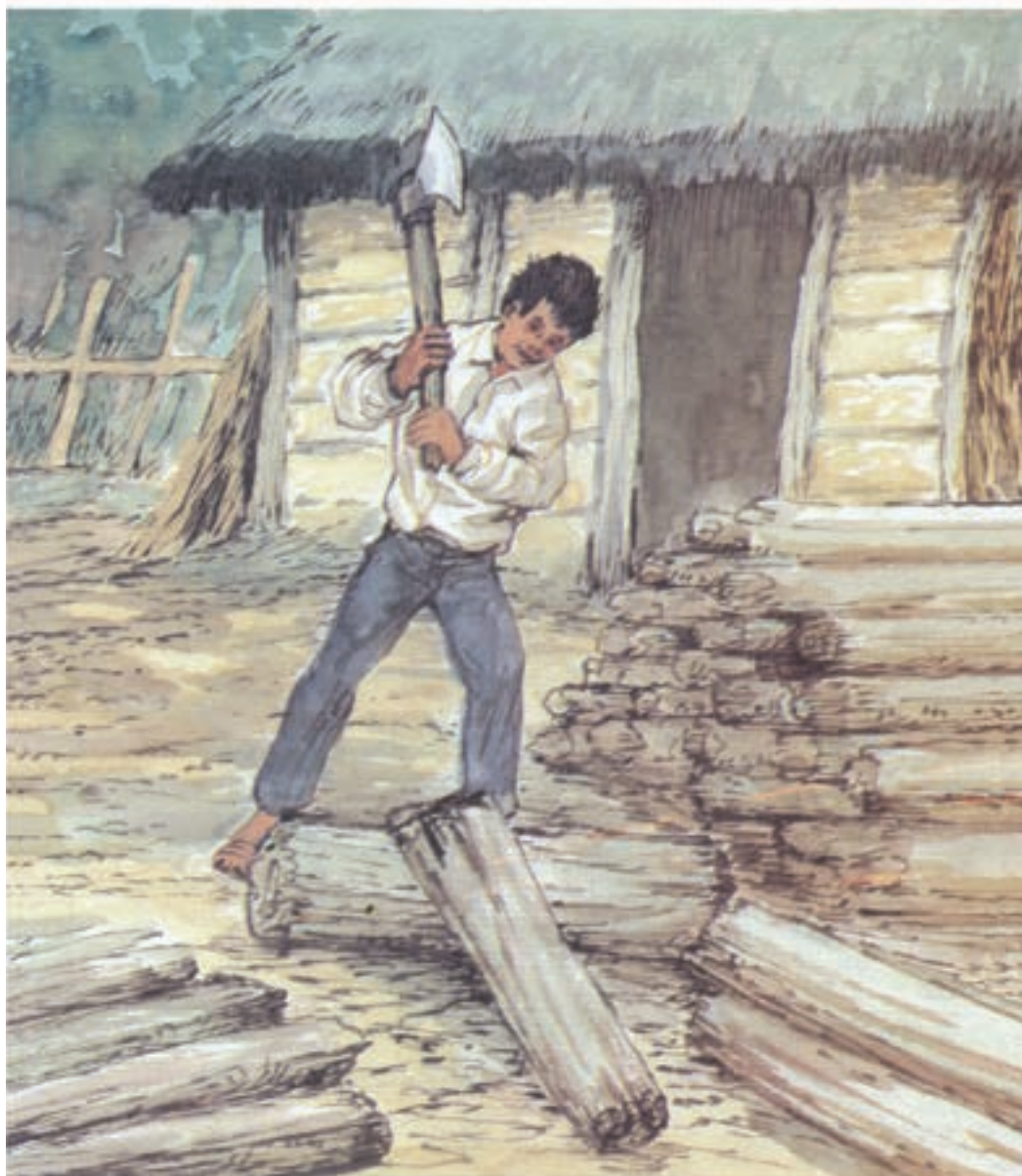

Nepy ajxy yaj tuny ja tuumbejt ajxy myëëtp.

May je'e du'un ja ajxy yaj
tuubyë ja ayuuk jë ya'ay ma
ja tuung jootyën, ja pujxt yaj
yuuby yaj pujx ajxy du'un, ja
jatsyë yaj kepy pyuxp ajxy
du'un, yaag ja'axy xye'exyp
ajxy du'un, oy ti ajxy du'un,
nya'a yaag ëdyuny, nej ko
yuukën, ejë, karretë kamë, ja
pujxt je'e ajxy du'un yaj jëj
tsejtsyp ja niip kepy, yaj
pujxyp ja jo'ok ja letsyu'unt
ajxy du'un yaj juy tajpy, ko
ajxy ti kioja'any, nej ku ka'agë,
tsuukiën, tëjk kupkën, kuraa
maderë, ja pujxyun yaj
mootsy p ajxy du'un ma
pëda'akyën

nejy ko ja mokën, tsëjkën, tsiktyën, arruskën, ka'agën, papaya kamën, ja naaxjeept jim ajxy du'un yaj tuny ko ajxyjiut tajy, ko ajxy tsabyu'u yukjeeby, a pikë yaj naax wojpy ajxy du'un ko ajxy ti nyëwobë'ëy ko ajxy yaag joy ye'ewa'an o ko ajxy ti yaj wojp tu'udy. Yë'ë ajxy du'un yaj tuumbyë ja pujtst adyuny ajxy du'un jiuuby, mutsnë ja maj jeya'ay iuunk ajxy du'un yaj në ixë'ëwë ja tuunk.

**Paad ma të magxyën ti du'un jiaantsy kiu mëdyaapy,
jaay du'un ma yë'ë wyitsyën.**

**Yaag aweenë'ëw ja medya'a ja du'un të mgaxyëb
nëgoo mgaxpaüdëp wen jaty.**

**Je'e du'un nyënëëmy ka ja mëdya'aky myaag
awee në'ëwep "a kiexy negapxy du'un nepy du'un
myedya'aky.**

Ja mëdya'aky du'un ka'a ijpë ayuuk aampy jaay du'un mëdyii du'un nëjuëëby.

radië

animal

mëëxë

eskalerë

kubetë

kutsyarë

koneje

pikë

moriyë

librë

Jaay wiink medya'a neby du'un ji të mgaxyën.

Yaj tun yë'ë mëdya'a ju wijts wëdityp jaay ma yë'ë wyitsyën.

Ja konejë _____ je'e du'un.

Ja radië _____ je'e du'un

Ja meexë _____ je'e du'un

ëëb

tuk

póób

yë'ë medya'aky ji jaabë kaj pyedyii jaay ja letrë du'un ka'a ijpë.

p__jxt

p__xy__`__ nt

j__`__g

j__tsy__

n__ __p

t__jp

k__jp

w__jp

Jaay nepy du'un jiadyii tyunyii ma ja tuumbajt minëyën

Jadu'un tsa'andy tëok
baaty mujtst aametsyë
je'e nyagooky

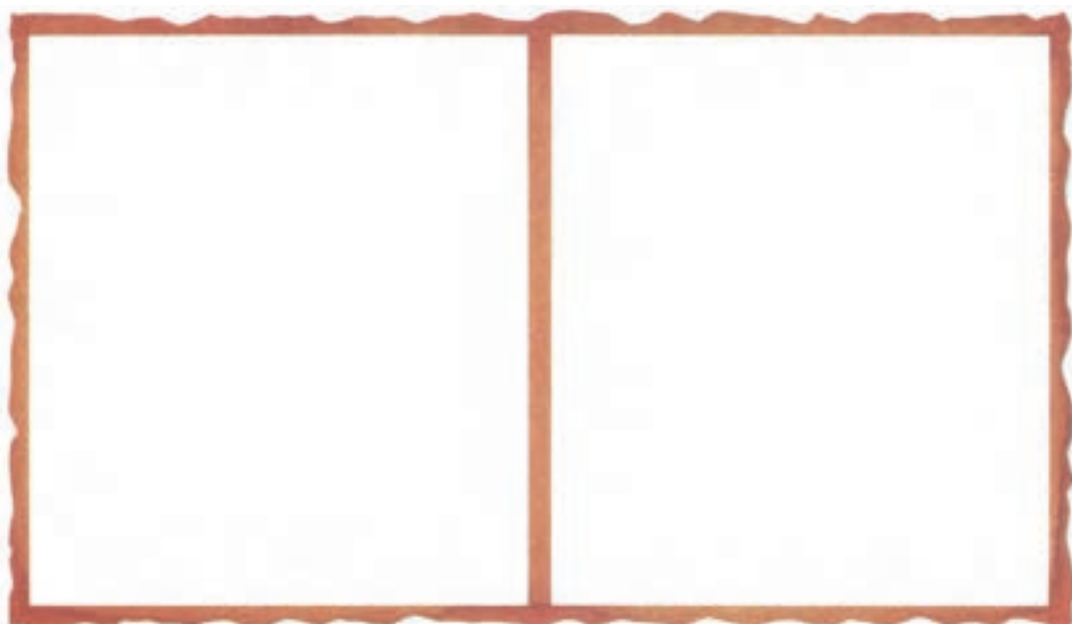

**Negapx medyii tuubejt ja magu naax ajxy amdsoo
aamy iadyuumpy**

Yaj mët medya'ak ja mjamyëed ti yë'ë jëya'ay ajxy du'un tyuupy.

A adyuunax nej miitsy du'un të m'ixy ja magunaax ajxy tyunyën

**Neby je'e të m'abëkyën ko ti anajty mëdya'aga'any ja
du'un tsobaatp, jaay du'un ji**

**Ti tuumbejt ajxy yaj tuumpy ma ja mgajptën, jaay
du'un**

Neby ayuuk jëya'a wiin jiëjp nyi'ix kyopk

Ja ayuuk jia'ay ajxy du'un tsenaaby jukiajp ma ja Waj Wiimp naxootyën, kap temy tyëyajt tu'ugë mënaamp ajxy nëje'e koog ajxy ja iap ja iok tsoondaaky jiiby Perü, tu'mejy pia'a ajxy du'un piejty kanujë jooty oy'ajxy metse'ey ma ja Wëëky ajxy tyam tsyëna'a ioyoyën jim ajxy du'un jia momëëy a Wëëky ajxy du'un miet nema tsibëëyë mënit ajxy je'e nyekxy tun ketsooty ma i'xp Yuukën ma jabiooxy naajootyën menit ajxy du'un iawa'ax xëëny oy kia'a nemadu unë, mënit ajxy je'e oy miomëëny ma ajxy je'e tyam nyaj paatem.

Ja ayuuk jëya'ay ya'ay dyo'oxy na'a mädëy ajxy je'e du'un kiëxpë, nëbejy ku'ubejxy du'un umy ja nyi'ix ja kyopk, mëk ajxy du'un jia'ay aty, ja win jëjp yony je'e du'un wen jaty, ja iaaw na'a mädëyë je du'un, pejy ja iadeemy jëdë kiky ja jyëbut du'un, jiny ja win jëya'ay mapxy winëbajk waay du'un, pik ja kyopk mëed ja kyu'uwaay jiny, ni'ix jëwëëby mëed tyëjatyën, na'a mëdyëyë ja tyaatsk du'un, kujk tëyë ajxy du'un yo'oy, kap ajxy win tsedyu'unë, win wi'ix win tson da'agajxy du'un mëed ajxy kyë'ë duunë kyë'ë xajë.

Eeb yë'ë aja'anyaxy, ja du'un në adsow neby ji yaj tÿën.

Nep ja ayuuk jëya'ay wiin j'ejp ajxy.

Ma ja iap ja iok ajxy minëëy myedsëëy.

l'x momë'ëw yë'ë jeya'ay ajxy neby ja wiin jiëjp ajxy, kapx mëdyaak muk ajxy.

Mä yë'ë ji la adyuunaxyën kap du'un oy nyebanëk xii mëtsyow numerë aam neby ko ajxy miinëm nga'awën ko je nekxy mëjaanë.

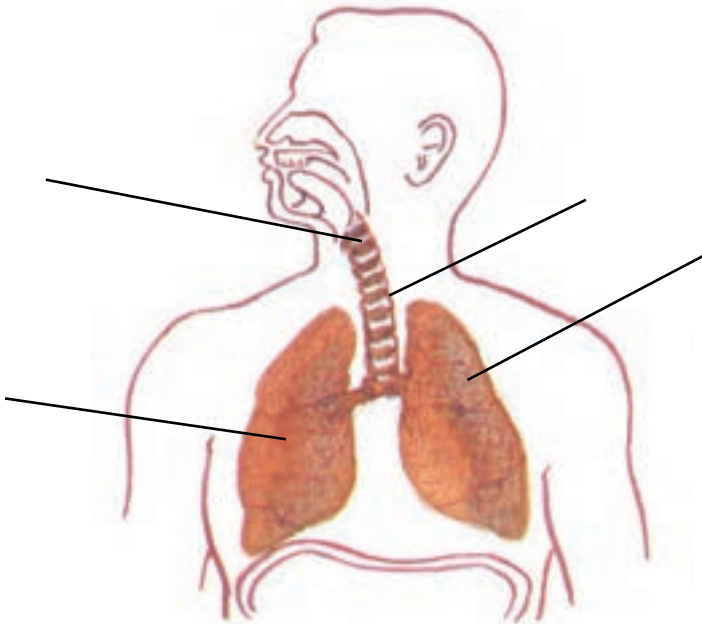
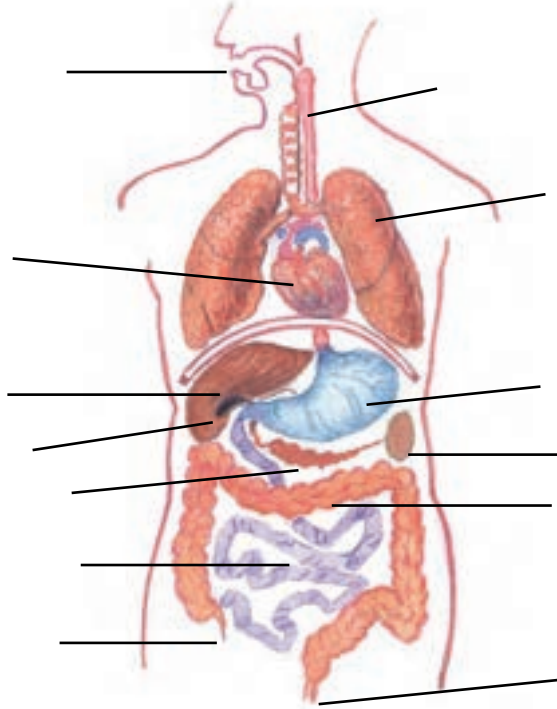
Kujaay du'un neby ja ni'x kopk tyëgtsy ko ajxy du'un ye'ekëm.

**Ne gumëdya'a këë neby du'un maxuunk ajtyë a
neby du'un të bigena'k kojne**

Ne a adyuunaxëë ji neby mwiin mjëjp mni'x mgopk

Ma ye'e ji iadyuunaxyën jaay ja xyëë ja ajxy jo dooty mëed ajtëm.

Megoxk Këwa'axk

Ma adaa ja kë'ëjën,
mëgoxk ja kewa'axkë,
ma adaa ja tu'ugën,
mëgooxk adaabë.

M'oktemy iaamby
tsëk temy myëtsyooowëm:
tu'ug, metstk, tégëëk,
mëdaaxk, megooxk, tëdujk,
juxtujk, tuktujk, taaxtujk
tyaatsë jak majk.

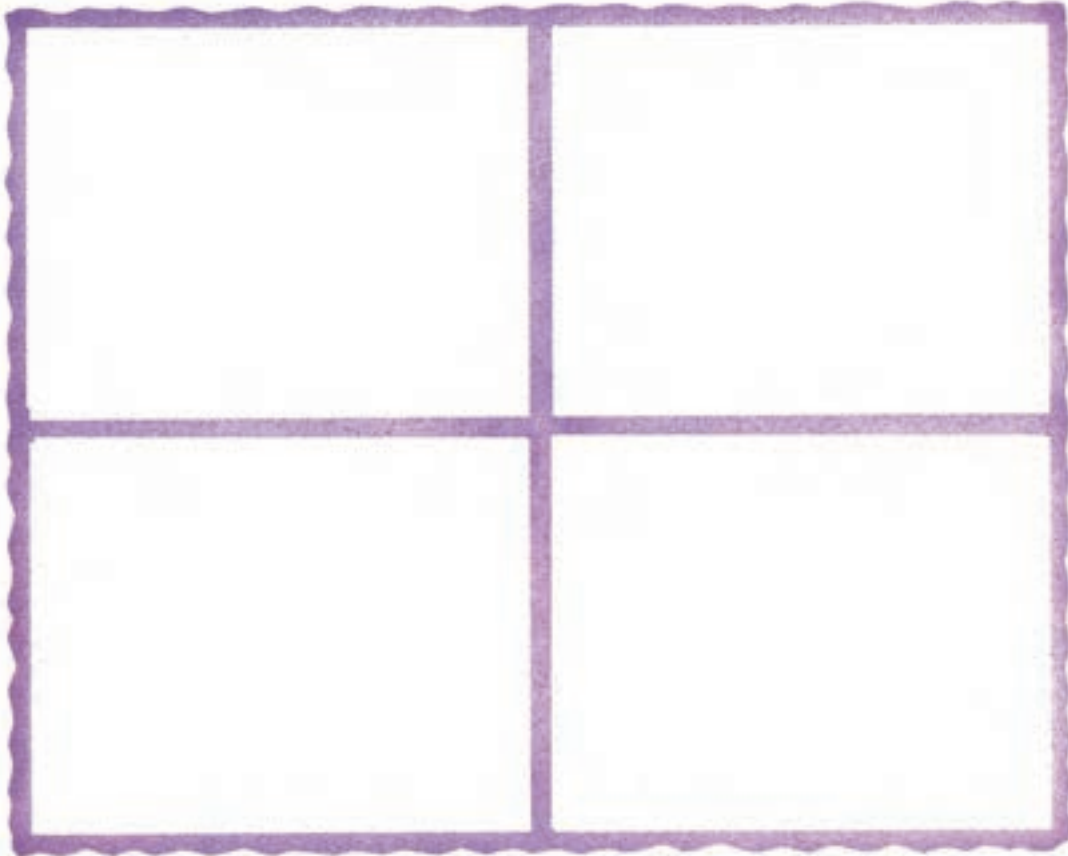
**Ja mëtsy'o'ont je'e du'un tyuupy ko mëtsyowët, majk
kë'ë wa'axk mëed ja majk ja teky wya'axk, i'x du'un
këxy yaj pëdëë du'un nebye jia'ajy tsyonda'a kyën**

majk tu'ug

majk metstk _____

majk tégëëk _____

A adyuunax neby ajxy du'un degajtsëm ko ajxy du'un yeekem njukia'tem

Jaay ma yë'ë wyitsyën madujty ja mjujy ja megu'uk

Ayuuk jëya'ay pa'am ijkpë

Ko ja magunaax ajxy pia'abety, ja kunaax ijxp ajxy du'un nyënëkxyp, ji du'un nëje'e; wijtspë pëxujpë, nëwojpë ku wojpë, këdujtspë kubu'xëbyë, nëmaabyë, tēj ijxpë, tsa'andy tyuumbë, tsë'ëgë'ë ijxpë, unk konë'pë.

Neby aampy ja kuna'ax ajxy du'un wiinpëky ko ajxy pia'am ixët, nëje'e ajxy du'un miamine'ëy, yaj nëdijii o tyaj tyeedy win ma'andy ajxy myamomëëyëp, ko du'un miaminë'ëyë kap ajxy du'un tsyatsy tyunyi a ko du'un yaj nëdijii tsaatsyp je'e dn'un ajxy wiinpëjpy ko ajxy kia'a tsoj wiinpëky, ja dios ajxy du'un yaj nëdijp ja Taj Teedy Pa'am ajxy du'un paatëp, yaj win ma'andy dyëgooyëpëk ajxy du'un nebyë kuinëk ajxy du'un jiaty oy nya'a mënaajë, ko ajxy je'e nyegubejnë

ko ajxy tsooyëwa'any nëwatsëkëp ajxy du'un, menitëk
ajxy je'e wen iixne nebyë ajxy du'un tsooyëwa'any,
tu'ugëk ja sandë ajxy du'un nyëgë metuny.

Ja ajxy du'un abëjpe nebyë tyaj tyeedy ajxy du'un
pia'am ixy, miet netsyojkëp ajxy du'un paady ajxy paky
iabëky ja pa'am ix.

Ja du'un mo'ob neby du'un tsooyë'ëwët paky je'e
exkapy ti pa'am ja jeya'ay du'un myëëd ti je'e du'un
tsooy adaap a kap ajxy je'e yaag juy nëje'e ja pejy
tsyow ja cerë tsow ajxy nya'a yuj waampy ma ja sandë
du'un myet tuumby, ko je'e yaj mujuj ya'any tsatsy
tyunaanëp je'e du'un.

Ti je'e du'un kiumedyaapy ma du'un tē mgaxyën jaay du'un ji

Jaay ma yē'ë wyitsyën, neby ja kunaax tso oyëëby ajxy tso yē'ëy.

**Jaay ja medya'aky manëkxp " tsy " jadu'unts ja upts
tsooy o pa'am.**

_____ tsejtsy'k _____

**Jaay yony mëdya ky nepy te mjaayën je'e du'un yaj
tun.**

Ja täätsyk ujts tay je'e tsooy ajp

Jak exta'aw mëdya'aky ja du'un manëkxp " tsy "
jadu'unts jaay.

Kujaa ti pa'am xëë du'un jim miimp ma yë'ë cartilla.

Yaj ma ixë'ëx yë'ë nēmetsp tsoyëëby ja du'un ajxy mēdyaak muk mēed mja myëed.

Neby ajxy tē mdyak mukyën jaay du'un ji, pën du'un tsoyëëby du'un tsabaatp.

Neby du'un ji jaayën kujaay ti ajxy du'un tsoy yeeby.

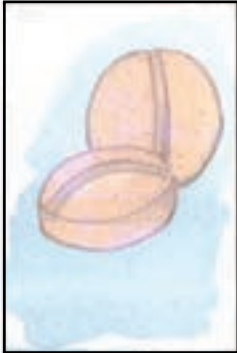
Uun konë'p

Tëj ijxp

Ne maaby

Jak kujaay myëdyii tsooyëëby du'un ka'a jak ijp.

Jaay ti yë'ë tsooy ji m'ixyp ti pa'am du'un tsooy ajp.

Kunaax Tsooy

Ma ja Tëgaambë naax wiinën maynë ja aay ujts, ja kepy tsyaa du'un jim yaj paanyë, ma ja nëaam tu'aamën, maja nëëba'ajën, ja wok pa'ajëm ja yugooty ja kedsootyën, jimts je'e nëje'e yaj paady mëdyii ja kunaax ajxy du'un tsooy ajp, nëjë'e ajxy yaj tuny ja ujts tikts, ja ujts aay ja ujts pëjy' ja ujts tëëm o ja piajk mëed ja nyëak.

Yaj tuumbyë ajxy du'un tsuxk, winxo'oxy, yëbeky, kumodsë'ëy, u'uky a am, kubu'xë'ëy aam, me'ey aam. Ja ujts ajxy du'un tsooy ajpë ji je'e ja du'un xëajpë: xuuky, ëëg, nëëtsyk, tuutk kopk jaam babox tikts, tsapts xoj, kutsyë keey, ëëg nëëdaamtsy, paxebaa, kutsyëkeey, maj tégëëk tsom, piix, kamyuuxy, tsëk, nood ujts, kudi'iny aads, ujts adsëm tsi'ixy, tëtts kumood, xuuky, toxyeemy, may du'un jinën ja ajxy du'un tsooy ajpë. Ja pamaxunj ujts maja'anyëk je'e du'un ix je'e ko la majtsk ko je'e myaj tunëp, kabëk je'e oy nya'a pën nya'a nëdony, yaj ku iimbëk je'e du'un ko je'e mga'a manuuxta'agët, ja poma xuunk pajk je'e ajxy du'un yaj tuumpy way, koog ajxy je'e iu'ugy yaj win iixëp ajxy je'e du'un ja pigena'ak unk je'e ajxy du'un negapxp pa tsooy mayaabëk ja pa'am, yaj win ma'andy dyëgoopy je'e, kuendë ajpy myanuux taapyëk ja pamaxuunk paj ajxy. Tsooy ajp ajxy ijty ja pamëruux jia myëed ja du'un xëë ajpë mëëy kiëxp, ja du'un ja iawa'an nebyë pamëxuuk pajkën ja du'un ajxy ijty yaj tuumbë wingutsëgëëby ajxy ijty amatsk ijty je'ebë.

Ma du'un të mgaxyën jabyëtsëm ja ujts tsooy xyë'ë.

kujaay ja ujts tsooy agats ajxy tyoop.

<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

Ma të mgapxyën exta'aw ja mëdya'aky du'un adaa manekxp " ds ".

Jaay ja yony medya'aky ma du'un myanekxyën adaa " ds "

tëetsy jd ndsooy n'u'uky,

Negapx ja pa'am xëë miitsy du'un mëdoyëbe, ma du'un mya nukxy ja " ds "

Kujaay ja pa'am du'un të nëgaxybë neby du'un nyëkëxtëxy pya'a ajty.

Kujaay yë'ë ujts xyëë neby du'un kexyë myëëdë

Jaay yony mëdya'aky ma du'un myanekxy neby yë'ë ujts xëë të mgujaayën

Yaj xon yë'ë ujts pyëjy,

**Kapx yë'ë ujts tsooy du'un ji kujaabë, medyak muk
ajxy mëed mja myëed**

Jëed yo'un

Ko nyë'ëty ajxy piagë'ëy ja
jëed yo'un ajxy tsooy ajp,
jawiin ajxy iuk puji mënit
ajxy yaj xëë andë'ëtsye,
jadu'un ajxy yaj winkeenë
të'ëxy nëë jooty, mënit ajxy
du'un iuuknë naag ok
tyëtseyi i .

Woo nëë

Ko pën pyëkii koje'e
io'okëy, jo woo nëë
winxo'oxy ajxy du'un yaj tsi
iby ja pa'am jeya'ay neby
je'e du'un kia'a amejsy
kë'ëwët .

**Pa m'nëjueeby win ujts tsooy ku jaay mayë'ë
Wyitsyën mëed a adyuunax**

A large rectangular area with a light orange, textured background. On the left side, there are three horizontal black lines, suggesting a space for writing or drawing. The right side is a plain white space.

Mëdyaak muk ajxy mëed mjamyëed medyii tsooy je'e mëjëdaakp tsooy adyunyb o ja ujts tsooy.

Ja tsooy nëjuëëy aampy je'e du'un myaj tunëp, kap je'e myaag anexëp ix yaag oop je'e du'un.

Pën je'e du'un nëgaxp ko ja tsooy myaj tunep.

Lengua mixe de Güichicovi, Oaxaca

Tercer grado

Se imprimió por encargo de la
Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos
en los talleres de
con domicilio en

El tiraje fue de

